

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT - DORDTSE DINSDAG D.D. 31 OKTOBER 2023

Vergaderzaal 5

1. Vaststellen Begroting 2024 - Raadsvoorstel

Voorzitter: De heer Den Heijer
Raadsgriffier: Mevrouw Van Poppel
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Van Ballegooijen (VVD)
Mevr. Boom-Vos (VVD)
Dhr. Droog (CU/SGP)
Dhr. Gorter (Op Ons Eiland)
Dhr. In 't Veld (VSP)
Mevr. Jager (Beter voor Dordt)
Dhr. Katif (Beter Voor Dordt)
Mevr. Koene (Gewoon Dordt)
Mevr. Kruger (GroenLinks)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Mevr. Nieuwland-van den Bosse (CU/SGP)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Safranti (DENK)
Mevr. Schnabel (PvdA)
Dhr. Van der Spoel (PvdA)
Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)
Mevr. Van Vugt-Roose (CDA)

Portefeuillehouders: wethouder R. van der Linden, wethouder P. Heijkoop

De voorzitter: Goedenavond, dames en heren, jongens en meisjes, we gaan beginnen. - Van harte welkom allemaal, raads- en commissieleden en de wethouders, de heer Heijkoop en de heer Van der Linden. Als ik goed kijk, ja, achter mij vriendelijk aan het zwaaien zoals altijd. Voor het verslag vraag ik u om u even kort voor te stellen zodat mensen thuis ook goed weten wie er aan het woord komen. Ik begin aan mijn linkerzijde.

Mevrouw Van Poppel: Denise Van Poppel, commissiegriffier.

Mevrouw Kruger: Kitty Kruger, GroenLinks Dordrecht.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij Van de Arbeid.

Mevrouw Jager: Ineke Jager, Beter Voor Dordt.

De heer Katif: Jacques Katif, Beter Voor Dordt.

De heer Droog: André Droog, ChristenUnie/SGP.

De heer Safranti: Mehmet Safranti, DENK.

De heer Van der Spoel: Wouter Van der Spoel, Fractie Van der Spoel.

De heer Van Ballegooijen: Luca Van Ballegooijen, Dordtse VVD.

Mevrouw Boom: Karin Boom, Dordtse VVD.

Mevrouw Koene: Irene Koene, Gewoon Dordt.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

De heer In 't Veld: Richard In 't Veld, VSP.

De heer Gorter: Wouter Gorter, Op Ons Eiland.

De heer Venderbos-Lambinon: Cees Venderbos, Partij voor de Dieren.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke Van der Meer, GroenLinks.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Franciske Van Vught, CDA.

De heer Portier: Ronald Portier, SP.

De heer Heijkoop: Peter Heijkoop, wethouder.

De voorzitter: En ik ben Rolin Den Heijer, ik mag vanavond uw voorzitter zijn. Nou, wat gaan we vanavond doen? Er worden drie raadsvoorstellen in samenhang met elkaar oordeelsvormend besproken, te benoemen de begroting 2024, de tweede bestuursrapportage 2023 en de meicirculaire 2023. Dus ik hoop dat de kijkers dit nog wel kunnen volgen maar we gaan in ieder geval een hoop bespreken vanavond. De fracties hebben het op maandag, afgelopen maandag tien uur de tijd gehad om conceptmoties en of amendementen, politieke vragen en gespreksonderwerpen in te dienen. Op basis hiervan heeft de griffie de thema's geordend naar het begrotingsprogramma. Op de raadsvoorstellen, meicirculaire en begroting zijn al auditcommissie-adviezen aan het dossier toegevoegd. Nou, een mondvul. Deze commissie bespreekt vanavond tot de pauze om negen uur met elkaar de begrotingsprogramma's bestuurlijk en ondersteunend Dordrecht. Even een indicatie, ik denk van half acht tot en met kwart over acht. En gezond, sociaal en zorgzaam Dordrecht, dat zal dan kwart over acht tot negen uur zijn. De fracties van de VSP, GroenLinks en de VVD hebben besprekpunten aangeleverd. Kan de commissie zich vinden in deze verdeling van de vergadertijd over de bespreking van de begrotingsprogramma's? Ik zie instemming in de zaal.

Nou, ik stel voor dat de partijen die de bespreekpunten hebben ingediend als eerste in de gelegenheid worden gesteld om hun woordvoering hierop te doen zodat ook anderen daarop kunnen reageren. Maar ik kan me ook voorstellen, ondanks dat je daar eerder de tijd voor hebt gehad, dat er misschien ook andere punten zijn die vanavond nog ingebracht kunnen worden. Zijn er fracties die daartoe ook nog de gelegenheid graag willen hebben? Ik kan dat laatste woord niet ... O. Nou, in de andere vergaderzaal wordt volgens mij het quorum niet gehaald. En inmiddels wel. Nou, alle problemen lossen zich vaak vanzelf op. Dan even terug naar mijn vraag, dames en heren, zijn er nog mensen die ook andere specifieke punten willen inbrengen? Eenmaal, andermaal. De heer Portier, wat zou u graag nog toe willen voegen?

De heer Portier: In het algemeen een beetje over bestuur, over problemen rond de overhead, inhuur, et cetera.

De voorzitter: Die voegen we toe. En dan brengt me dat wel bij het eerste punt. Ik kan ... U heeft het ook allemaal voor u liggen in het overzicht van de vergaderschema's van vanavond. Dus ik stel voor dat de VSP kort toelicht en een inbreng geeft bij de eerste politieke vraag.

De heer In 't Veld: Ja, dank je wel, voorzitter. Nou, de VSP is blij dat er weer een sluitende begroting 2024 aangeboden is. We hopen wel dat het deze keer zeg maar een realistische begroting is en dat het weer niet leidt zeg maar tot miljoenen aan overheveling en een enorm rekeningresultaat. Voor wat betreft zeg maar de punten die we ingebracht hebben, de Agenda 2030 is ook in de begroting 2024 leidend geweest. Dat is op zich, was dat ook wel de verwachting natuurlijk. Maar de VSP is wel benieuwd zeg maar hoe andere fracties aankijken tegen de uitgangspunten van de agenda 2030 met het oog op de bezuinigingen die eraan zitten te komen? Eigenlijk is de vraag van, ja, zijn nu zeg maar, is die Agenda 2030 een soort van heilig verklaard of staat deze ook ter discussie? Met de kanttekening zeg maar dat wij als VSP beslist niet zeggen van, die hele agenda moet van de tafel. Maar wel, joh, laten we nu kritisch kijken naar de uitgangspunten en de resultaten. Ook met in het achterhoofd van, oké, waar staan we nu en waar moeten we naartoe? Waarbij je dan toch ook wel een aantal in ieder geval niet haalbare, volgens de VSP in ieder geval, niet haalbare doelen ziet. Zoals die 140.000 inwoners, die 10.000 woningen, enzovoort, enzovoort. Dus kortom, een heroverweging van die Agenda 2030, is dat bespreekbaar voor andere fracties? Dat is de eerste. En dan ook met het oog op die Agenda 2030, daar zijn doelstellingen en subdoelstellingen maar die vinden wij in ieder geval nog niet erg concreet.

De voorzitter: Mag ik u heel even kort onderbreken?

De heer In 't Veld: Dat mag.

De voorzitter: U heeft zeg maar de slag aardig te pakken, dat betekent dat u bij de tweede vraag aanbeland bent.

De heer In 't Veld: Ja, klopt.

De voorzitter: Ziet u het zelf voor u dat we de politieke vragen van de VSP gewoon in samenhang met elkaar bespreken dus dat we ze niet langs hoeven te lopen? Of zegt u, ik zou eigenlijk eerder afzonderlijk mijn eerste vraag met de commissie willen bespreken en dan doorgaan naar de tweede vraag? Ja, het is mij als voorzitter eerlijk gezegd om het even.

De heer In 't Veld: Het is mij ook om het even.

De voorzitter: Dan stel ik voor dat u even uw betoog staakt en dat we de andere partijen in de gelegenheid stellen om hierop te reageren. Ik zag al een vinger van mevrouw Koene.

Mevrouw Koene: Ja, het was eigenlijk, dank, voorzitter, een vraag aan de heer In 't Veld. Want hij stelt een aantal vragen en ik was nieuwsgierig want ik denk, je kan wel aan anderen vragen wat ze ervan vinden maar ik zou ook vooral dan willen weten wat de VSP er zelf van vindt? Dus of die zijn eigen vragen kan beantwoorden?

De voorzitter: Nou, daar heeft de heer In 't Veld al wel een klein beetje inzicht in gegeven maar dat kan wellicht wel wat uitgebreider. Dus ik stel voor dat hij eerst daarop reageert.

De heer In 't Veld: Ja, ja, dank, voorzitter. Nou ja, kijk, als je kijkt naar inderdaad wat ik net zei, zeg maar die 140.000 inwoners, ik denk niet dat dat realistisch is. Dus moet je dat niet gewoon bijstellen en kijken wat voor consequenties dat het heeft? Hetzelfde geldt zeg maar voor die 10.000 woningen, lijkt me ook niet erg realistisch als je kijkt wat de huidige ontwikkelingen zijn met alle problemen op de markt. Dat ga je dus ook niet halen. Dat heeft ook consequenties voor de woningen, voor het woningaanbod. Het heeft consequenties zeg maar voor de Dordtenaren die ook wachten op een woning. Dan is de vraag van, oké, kunnen we dan niet die plannen die er nu liggen wellicht of gedeeltelijk anders vormgeven waardoor ook in die behoefte van die woningen wordt voldaan? En daarbij ook kijken van, joh, wat zijn de consequenties als je inderdaad op minder woningen uitkomt en op minder inwoners uitkomt?

De voorzitter: Ik zie dat mevrouw Koene hier nog over aan het nadenken is of wil zij nog een vervolgvraag stellen?

Mevrouw Koene: Nou ja, voorzitter, ik ben erg nieuwsgierig, het zijn allemaal een beetje aannames dus ik ben erg nieuwsgierig hoe de heer In 't Veld zich dan verhoudt tot een hele batterij aan ambtelijke organisatie die dit gewoon wel al eerder duidelijk hebben uitgerekend en gedaan, enzovoort. Dus ik ben gewoon even nieuwsgierig naar hoe hij een idee heeft van hoe die het kan staven zeg maar wat die zegt?

De voorzitter: Mijnheer In 't Veld.

De heer In 't Veld: Dank u wel, voorzitter. Als je kijkt naar de ontwikkeling van het aantal inwoners, nou ja, dan denk ik zeg maar dat je ook niet ... Kijk, op het moment zeg maar dat die plannen gemaakt werden, oké, konden ze best realistisch zijn.

Maar we zitten nu wel in een andere tijd en de vraag is, de hele grote vraag is, of in ieder geval het lijkt ons zeg maar volstrekt onhaalbaar om al die doelen te kunnen bereiken, gelet op de huidige omstandigheden. De hele bouwwereld is toch behoorlijk in elkaar gestort als gevolg van gebrek aan personeel, gebrek aan geld, stijgende rente, enzovoort, enzovoort. Dus ik denk zeg maar op het moment dat die agenda werd gemaakt en dat daar die doelstellingen werden geformuleerd, dat is een hele andere wereld dan waarin we nu leven. Ik denk wel dat je dan zo flexibel moet zijn om in ieder geval weer te kijken van, jongens, zijn we nog wel op de juiste weg? Is het wel realistisch wat we destijds hebben opgeschreven en moeten we dat niet aanpassen? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: Ja. Volgens mij heeft u helder uw punt naar voren gebracht. Dan zag ik een vinger bij mevrouw Boom en daarna geef ik het woord aan de heer Portier en daarna geef ik het woord aan de heer Van der Meer. Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom: Ja, dank u wel. Nou, om antwoord te geven op de vraag van de heer In 't Veld, wij willen graag nog wel de Agenda 2030 leidend houden. Die geeft ambities aan voor een gemeente waar we echt naartoe moeten. En om binnen twee of drie jaar zo'n agenda helemaal los te laten is niet slim. Wat u zegt over de woningen, ja, dat klopt, de wereld is veranderd. Wil niet zeggen dat je dan die doelstelling los moet laten maar moet je kijken hoe je erop kan bijsturen want die woningen blijven nodig. Er blijft nog steeds een woningtekort dus om dan alleen maar te zeggen, de wereld is veranderd en we doen er niks meer aan, dat lijkt mij niet slim.

De heer Katif: Voorzitter? Sorry, interruptie voor u het woord aan iemand anders geeft.

De voorzitter: Want dan krijgen we een interruptie op een interruptie. We doen even netjes het rondje en dan geef ik u het woord, de heer Katif. Ik stel voor dat de heer In 't Veld even wacht met een reactie omdat er behoorlijk wat mensen iets willen zeggen en wellicht kan die het even opsparen. Dat zit de wethouder hier naast mij ook braaf te doen. Dus ik geef het woord aan de heer Portier.

De heer Portier: Ja, voorzitter, de doelstelling van 140.000 inwoners is door het college opgezet om voorzieningen in onze stad bereikbaar en betaalbaar te houden. Het idee is dus dat als we groeien in aantal inwoners, dat we meer geld uit het gemeentefonds krijgen en dan kan de bibliotheek en Kunstmin, et cetera, openblijven. Ja, wij hebben daar altijd een beetje vraagtekens bij geplaatst of dat zo werkt want de kosten nemen natuurlijk ook toe op het moment dat het aantal inwoners toeneemt. Je hebt gewoon meer asfalt, meer buurthuizen, meer van alles en nog wat nodig. De ideale omvang financieel van gemeenten ligt rond de 70.000 inwoners en daar zitten we al boven. Dus wat ons betreft wordt er niet aan die 140.000 inwoners vastgehouden. Daarbij komt nog dat zeker nu in 2023 je moet constateren dat we niet in 2030, over zeven jaar, er 18.000 inwoners bij hebben. Wat er nog bijkomt is dat het college er ook van uitging dat we welgestelde rijke inwoners aan zouden trekken. Mensen die uit Wassenaar en Bloemendaal en dergelijke naar Dordrecht zouden gaan verhuizen omdat ze hier zo mooi naast Chemours kunnen wonen. Maar wat we in de praktijk zien is dat het sociaaleconomisch profiel van de groei die we zien heel anders is.

We zien dat we asielzoekers die hun status hebben gekregen moeten huisvesten. Waarschijnlijk blijft een groot deel van de Oekraïners hier wonen want ik zie die binnenkort niet teruggaan. Maar dat betekent ook dat die normen die we bedacht hebben van, we gaan vooral dure woningen bouwen tot 2030, iets waar het college nog steeds aan vasthoudt, dat we daar ook over na moeten gaan denken. Niet alleen in deze collegeperiode maar ook bij de volgende collegeperiodes fors meer sociale huurwoningen zullen moeten gaan bouwen. Maar al met al zullen we nooit in 2030 op die 140.000 inwoners komen. Dus ik denk dat we inderdaad nog eens heel goed moeten gaan kijken van hoe realistisch is dat allemaal en wat voor consequenties heeft het? Dank u wel.

De voorzitter: Dan ga ik naar de heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, ik had een vraag aan de heer In 't Veld. Namelijk of als inderdaad blijkt, wat de heer Portier in feite ook onderstreept, namelijk dat die doelstellingen niet haalbaar zijn, of hij aan kan geven in welke richting dan Agenda 2030 zou moeten veranderen? Wat zou er dan anders moeten worden gedaan in die Agenda?

De voorzitter: Dan lopen we nog even het rijtje af want ik heb de heer Katif ...

De heer Katif: Ja, voorzitter, ik wil graag interrumperen want ik bedoel, er wordt een pleidooi gehouden over onze ambities, schuine streep, de zogenaamde, ja, de raad moet pas op de plaats als het gaat namelijk om onze groeiambities.

De voorzitter: Op wie wilde u een interruptie plaatsen?

De heer Katif: En ik wilde daarop reageren.

De voorzitter: Op wie wilt u daar een interruptie plaatsen?

De heer Katif: Nou, met name mevrouw Boom.

De voorzitter: Nou, dan stel ik nu in de gelegen om alsnog die interruptie te doen.

De heer Katif: O, dank je wel, voorzitter. Dank u wel, voorzitter, want, nou ja, ik voel me vereerd, dank u. Waar ik een beetje bezwaar, nou, bezwaar tegen heb, de heer In 't Veld memoreert iets wat eigenlijk heel normaal is. Als ergens een weg versmald wordt ga je er natuurlijk niet met 120 kilometer per uur doorheen, daar ga je voorzichtig doorheen. En eigenlijk wat mijnheer In 't Veld zegt is dat, kunnen wij niet als raad onze bijstellende rol heet dat dan hè, kunnen we die niet toepassen? Wij zeggen niet, tenminste ik zeg niet of Beter Voor Dordt zegt niet dat je die ambities overboord moet gooien. Het enige wat er gezegd wordt, en dat is ook naar de raad toe, denk er eens over na. Kijk eens gewoon even wat de mogelijkheden op dit moment zijn. En ik zou al die, ja, nee, de beredeneringen van mijnheer Portier, die zal ik niet herhalen. Maar ik kan me erin vinden dat je gewoon, je moet voorzichtig zijn. Ambities blijven ambities, daar ben ik helemaal mee eens. Graag zelfs die 140.000. Maar kijk nou eens gewoon even, wat kunnen we wel, wat kunnen we niet om die 140 alsnog te kunnen bereiken. En als we die niet kunnen bereiken kunnen we een andere weg inslaan.

Dus bij voorbaat zeggen, nee, ja, je moet die 140 '...' moeten we gewoon even doen. Dat vind ik een beetje, nou ja, maar ik hoop dat u ook mijn, er zat ook een vraag in.

De voorzitter: Ja, ik merk dat het gesprek onderling in de commissie is natuurlijk het allerbelangrijkst. Om juist die discussie ook een beetje op gang te brengen geef ik mevrouw Boom het woord. Maar dan hou ik wel in mijn achterhoofd dat de heer In 't Veld straks ook nog de gelegenheid krijgt omdat die dit punt ingebracht heeft, ook nog even een reactie kan geven. Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom: Nou, volgens mij kan het redelijk kort want volgens mij zitten we niet heel erg te verschillen qua meningen. Ik zei ook, je moet erop bijsturen om die woningen te behalen. Om die ambities binnen twee jaar volledig los te laten, dat vind ik te ver gaan. Je moet wel kijken hoe je die ambities nog kan halen.

De heer In 't Veld: Nee. Ja, voorzitter?

Mevrouw Boom: Nee, maar er staat hier of dat dat zo nodig aangepast kan worden, dat staat de vraag die hier is en daar reageer ik op. Ik wil die vraag, en daarom zeg ik, die ambitie wil ik nu nog niet loslaten. Of daar over twee jaar op een andere, je moet een lijn zitten maar je zit op een ambitie. Als je een ambitie van 140.000 inwoners nu al loslaat, waar kom je dan op uit? Vandaar dat ik zeg, je moet daarop bijsturen.

De voorzitter: Mijnheer In 't Veld kan zich echt niet meer inhouden om hier toch kort op te reageren. Dan geef ik daarna de heer Safranti het woord.

De heer In 't Veld: Dank u wel, voorzitter. Ja, anders wordt het ook veel te veel om te onthouden voor mij. Als eerste zeg maar als reactie op de VVD, mevrouw Boom. Ik heb nooit gezegd van, we moeten hem helemaal loslaten en we moeten hem overboord gooien. Dat heb ik beslist niet gezegd. Ik heb gezegd van, we moeten gewoon realistisch kijken van, jongens, wat is er nu aan de hand en moeten we het niet bijsturen? Dat is wat anders dan dat ik heb gezegd, in ieder geval er wordt gesuggereerd dat ik heb gezegd van, we moeten het helemaal loslaten. Dat is absoluut niet aan de hand. Ik denk zelf dat ik erbij gezegd heb van, dat we dus beslist niet, dat er geen streep doorheen moet maar het moet realistisch worden, dat heb ik gezegd. En dan op de SP en Beter Voor Dordt. Nou ja, dat is de lijn zeg maar die ik ook verkondigd heb. Met betrekking tot de opmerking van de heer Van der Meer van GroenLinks. Volgens mij was de vraag van, in welke richting wil je dan die Agenda 2030 bijbuigen? Nou, dat is iets waarvan ik denk van, oké, dat zul je ook met elkaar moeten doen. Maar ik denk inderdaad zeg maar dat als je die 140 en alles wat eraan vasthangt qua woningbouw, qua areaaluitbreiding, qua voorzieningenniveau, ja, dat zul je dan kritisch moeten bekijken van, oké, wat is realistisch, wat is nodig? Ik bedoel, het voorbeeld werd gezegd van, ja, een hele smalle weg, ja, die is niet bedoeld om 120 te rijden. Nou ja, dat soort dingen van, jongens, oké, moeten we niet een maatje kleiner? We hebben ook wel eens een keertje gezegd, kan het niet een onsje minder dan? Omdat ook zeg maar de wereld is veranderd en de situatie is veranderd.

De voorzitter: Mijnheer Safranti van DENK.

De heer Safranti: Dank je wel, voorzitter. Alleen mijn vraag is al inmiddels beantwoord dus ja.

De voorzitter: Ja, dat ...

De heer Safranti: Dank je wel.

De voorzitter: Ja, ik weet niet of dat mij spijt doet voor u of dat het juist een hele positieve ontwikkeling is. Ik constateer ook dat de partijen ook elkaar wel wat toenaderen dus dat is ook weer een positieve ontwikkeling. Mevrouw, ja, ik ben uw achternaam vergeten. Ik zie het bordje ook niet. Nieuwland.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Ja, ik kan me voorstellen dat, het is alweer even geleden.

De voorzitter: Ja, sorry hoor.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Ik ben er weer.

De voorzitter: Ja, excuus.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Dank u wel voor het woord.

De voorzitter: Eline, welkom weer terug.

Mevrouw Nieuwland-van den Bosse: Dank je wel. Nou, ik wil ook nog heel graag even reageren op de heer Van 't Veld, In 't Veld, o, o. Kijk, ik voel hier wel een beetje waarom we denk ik een beetje uit elkaar liggen is, tenminste bij mezelf bespeur ik bij deze vraag een beetje de angst van, wat zit hierachter? Moeten we nou alles gaan aanpassen? En dat wil de ChristenUnie/SGP in elk geval expliciet niet want we hebben niet voor niks langjarige doelstellingen geformuleerd en ook niet voor niks dat we als het ware van die pot met geld af moeten blijven. Want anders dan komen we weer allemaal met onze wensen en kortetermijnvisies en dus dat wil ik expliciet niet. En tegelijkertijd snap ik ook wel een beetje het onbehagen wat er is dat de wereld inderdaad wel veranderd is. En dan moet je ook niet je kop in het zand steken en denken van, nou, 2030, ja, dat komt allemaal wel goed want 2030 is inmiddels toch ook best al wel dichtbij. Dus in die zin kan ik me dus wel vinden in ja, nou ja, zijn er dingen waarop we bij moeten sturen Tegelijkertijd wel met de grondhouding van, we gaan niet de Agenda 2030 echt aanpassen maar, nou ja, ja, ook niet blindelings doorgaan. Dus misschien een beetje ertussen.

De voorzitter: Ja, dan constateer ik dat mevrouw Nieuwland eigenlijk gewoon een enorme brug slaat naar de tweede subvragen van de VSP. Ware het niet dat mijnheer Portier daar een stokje voor dreigt te steken want die had nog een nieuwe vraag of een nieuwe opmerking toe te voegen.

De heer Portier: Eigenlijk een interruptie op de heer In 't Veld. Want hij zegt van, nou, wij willen nu nog niet de doelstellingen loslaten. Maar uw fractievoorzitter, mevrouw Stolk, heeft altijd gezegd van dat die 140.000 volstrekt onhaalbaar is. Dus wat is het nou, wilt u nu wel vasthouden aan die 140.000 of zegt de VSP van, nee, wij hebben altijd gezegd dat het volstrekt onhaalbaar is en dat vinden wij nog steeds?

De voorzitter: Mijnheer In 't Veld.

De heer In 't Veld: Of het in het begin volstrekt onhaalbaar was weet ik niet want dat gaat alweer even een paar jaar terug. Nu is het voor wat de VSP betreft inderdaad zeg maar gewoon volstrekt onhaalbaar, de situatie van nu. Dus wij houden ... Kijk, die lijnen van de Agenda 2030, ik bedoel, daar komen we niet aan, daar hebben we het niet over. Alleen we hebben het over zeg maar die lijnen bekijken en kijken wat realistisch is, daar hebben we het over. Dus een van de doelstellingen, die 140.000, is gewoon dus niet realistisch en die laten we dan wat dat betreft kan die wat ons betreft losgelaten worden. Alleen je zult dan wel met elkaar moeten gaan kijken van, ja, wat is dan wel realistisch?

De voorzitter: Dat leidt volgens mij tot een vervolgvraag of ...

De heer Portier: Ja, heel kort. Ik constateer gewoon even een tegenstelling tussen wel of niet loslaten van die 140.000. Maar ik begrijp dat u in ieder geval niet denkt dat dit gehaald gaat worden.

De voorzitter: Dan zetten we toch de stap naar de tweede vraag van de VSP. Je ziet met name waar de raad op wil sturen indien er geen concrete waarden zijn geformuleerd voor subdoelstellingen en welke indicatoren de raad hier dan wel aan zou willen verbinden, aldus de VSP. En de Agenda is gericht op 2030, maar zijn er voor de tussenliggende jaren ook concreet benoemde doelstellingen? Dit zodat de voortgang gemonitord kan worden en inzicht biedt voor mogelijke bijsturing. En in het kader van dat onbehagen wat mevrouw Nieuwland hier al aanstipte, is dit misschien een tweede punt waar we met elkaar het gesprek verder over kunnen voeren en laten we het eerste punt even voorlopig los. Wilt u daar dan een soort van inbreng op hebben, mijnheer In 't Veld?

De heer In 't Veld: Ja, op het tweede punt bedoel je dan, ja? Ja, ligt natuurlijk zeg maar in het verlengde, ja, toch wel gedeeltelijk in het verlengde van het vorige punt. Er is natuurlijk, nou ja, er zijn doelstellingen alleen volgens mij kon ik er maar één concreet vinden, dat is die 140.000, en over die woningen staat volgens mij iets. Maar daarnaast heb je nog geloof ik een stuk of vier subdoelstellingen plus nog een aantal andere doelstellingen, bij elkaar een stuk of zeven volgens mij. Maar ja, er staat nergens van wat we nu willen bereiken. Dus het komt bij ons een beetje over van, oké, er gaat geld naartoe, en dat is op zich prima, maar dan mag je als raad toch ook verwachten dat je weet waarvoor dat geldt, waar het naartoe moet leiden. En nu heb ik een beetje de indruk van, oké, er gaat geld naartoe maar waar het toe moet leiden, ja, ik weet het niet. En volgens mij weet de ander het ook niet en ja, is dat nu zeg maar de rol van onze raad. Ik denk dat dat gewoon wat concreter zou mogen zijn, moeten zijn.

De voorzitter: Ik zag eerst de vinger van mevrouw Schnabel, dan geef ik het woord aan DENK. Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Nou, in die zin kunnen we ons of ik kan me niet helemaal vinden in wat u aangeeft, zoals de heer In 't Veld aangeeft, excuus, over de subdoelstellingen want die zijn best wel duidelijk. Je kunt over de subdoelstellingen zeggen dat je het er niet mee eens bent en dat is eigenlijk net als waar het ging over de 140.000 inwoners. Dan haak ik een beetje in op wat de heer Portier zei over, en dan, of nou ja, eigenlijk zou je kunnen zeggen, maken we dan of bouwen we dan nog wel aan een Dordrecht dat echt voor de inwoners van Dordrecht is? En willen we niet gewoon extra dure woningen waardoor er allerlei mensen naar de stad komen die van buiten Dordrecht komen in plaats van dat we voor inwoners van Dordrecht bouwen. Als je dan kijkt naar die subdoelstelling, en dan ben ik benieuwd hoe u daar tegenaan kijkt, die zijn eigenlijk heel erg gericht op inwoners buiten Dordrecht. Want er wordt heel duidelijk in gezegd dat we willen naar een hoger opgeleid, welvarender en relatief jonger Dordrecht. Dat is best wel duidelijk en concreet maar daar kun je het wel mee oneens zijn. Dus ik vraag me af wat de heer In 't Veld daarvan vindt?

De voorzitter: Is het een interruptie die u ... Nee, oké. Dan maak ik wel even het rijtje af want ik zie dit eigenlijk meer ook als een soort inbreng. Of was het een interruptie die u plaats? Ja, dat heeft deze avond ook wel een beetje in zich hoor, dat iedereen dat een beetje op zo'n manier doet. Dus wij gaan gewoon door naar de volgende in het rijtje, dat is mijnheer Safranti.

De heer Safranti: Nou, nee hoor, dit keer is die niet beantwoord. Eigenlijk heb ik een vraag ook richting VSP maar dan niet direct voor mijnheer In 't Veld. Maar als ik ook de vergadering hiervoor zo'n beetje terugkijk waar mevrouw Stolk dan elke keer over heeft over die ambitie 140.000 en de groei 2030. Op zich prima ideaalbeeld, als ik het voor mezelf dan zo'n beetje voor hou. Maar dan een vraag richting VSP, wat maakt dat u schrikt van de cijfers of van de ambitie die wij hebben? Want de groei naar 140, oké, tijd verandert, dat gaf u zelf ook wel aan. Dat is één. Wat maakt dus dat u dan dit ter sprake brengt? En twee, wat maakt dat we dus de 140.000 niet gaan redden? Heeft u daar signalen, aannames, wat zijn dan de punten die wij dan misschien niet weten? Dat waren de vragen van mij.

De voorzitter: Dan heb ik nog het woord aan Beter Voor Dordt beloofd. Mijnheer Katif.

De heer Katif: Oké. Voorzitter, het lijkt net of een tweetje met de VSP maar ik zit hier namens Beter Voor Dordt en ik moet iets aanvullen. Waar mijnheer In 't Veld eigenlijk in zijn tweede, in zijn vraag b zag ik, hij heeft het namelijk over de doelstellingen maar die doelstellingen moeten een indicator hebben, indicatoren. Die indicatoren die hebben wij ooit vastgesteld, het zijn er 42 in totaal. We hebben ooit, ja, jammer want in mijn pleidooi straks komt het naar voren dus ik geef het alsnog nu even mee, die zijn er. Die worden niet gebruikt. Er is er maar eentje die daarvan gebruikt wordt en de rest die moet nog komen.

Want er is namelijk ooit een toezegging gedaan tijdens de jaarrekening 2022 van de heer Heijkoop zelf, hij is hier, die kan het ook beamen, waar die aangaf namelijk dat die in het najaar de Dordtse indicatoren zou voorstellen namelijk aan de auditcommissie/raad. Eigenlijk ben ik wel met de heer In 't Veld eens, als wij een doelstelling willen bereiken moet het langs bepaalde lijn. Je kan niet zeggen, ja, dit is een doelstelling maar wanneer heb ik die doelstelling wel en niet behaald? Dat moet je toch ergens langs een lat leggen. Ja, je winst komt niet zomaar, je hebt een omzet en inkoop en daar haal je je winst uit. Zo werkt het eigenlijk. Dus ik vul even datgene wat de heer In 't Veld even aangeeft, vul ik even aan. Het gaat namelijk ook om de indicatoren die hier eigenlijk ten grondslag moet liggen aan dit soort begrotingen. Of dat een ambitie van 2030 of 2040 of 2050, maakt mij niet uit, maar je moet wel een indicator hebben waarlangs je moet lopen.

De voorzitter: Ik waardeer in dat opzicht uw lenigheid dat u een deel van uw woordvoering volgens mij voor een groot deel ook hier inbrengt. En dat wil ik ook als uw voorzitter hier ook even in het midden brengen, als we op deze manier zo doorgaan dan gaan we het echt niet redden. Dus ik denk dat we wel een stukje versnelling moeten gaan pakken en bij iedereen een beetje die lenigheid, dat het soms een eigen inbreng is, gedeeltelijk een vraag. Dat lijkt me ook fijn voor het gesprek want dat is ook wat we hier met elkaar voeren. Dan daag ik ook straks de heer Van der Meer uit die ik zo het woord ga geven om ook het punt waarin hij eigenlijk, want dat zit ook wel op deze discussie volgens mij met de strategische keuze, dat hij dat idee even vasthoudt en zo ook meteen inbrengt. Maar eerst is het woord aan de heer Portier, u krijgt strakjes het woord.

De heer Portier: Ja, voorzitter, heel kort. We weten hoeveel jaren we te gaan hebben tot 2030. Iedereen kan de doelstellingen voor de jaren zelf door zeven delen dus allemaal nieuwe indicatoren weer gaan bedenken om dingen te gaan monitoren lijkt me volstrekt overbodig.

De voorzitter: Dat lijkt mij helder. Gaan we snel door naar mevrouw Boom en dan naar de heer Van der Meer.

Mevrouw Boom: Ja, dank u wel. Ik zou graag dadelijk van de heer In 't Veld willen vragen, we worden, we focussen nu heel erg op die 140.000 inwoners en aantal woningen. Maar de Dordt 2030 is vooral een sociaaleconomische ontwikkeling geweest om te zorgen dat we meer banen krijgen, dat onze jeugd beter opgeleid wordt, dat wij meer huizen krijgen. Dat is eigenlijk de ambitie en dan is die 140.000 een meetbare indicator. Maar als ik de Agenda 2030 doorkijk dan zie ik al genoeg meer indicatoren. Ook wij van de VVD zijn vaak graag van meetbaar maar daar zie ik al een nieuw station op het Maasterras, meer fiets- en wandelpaden, elf basisscholen met grootste risico op achterstanden. Nou, als ik dan nog even, zoveel nieuwe banen die erbij gekomen moeten zijn, zoveel woningen die erbij gekomen moeten zijn. Dus hoe ziet de heer In 't Veld zulke indicatoren? Want die zien wij best wel en daar staan wij ook wel voor.

De voorzitter: De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, dank u wel, voorzitter. Er zijn natuurlijk allerlei indicatoren zoals de heer Katif zegt voor de begroting als geheel. In het kader van de Agenda 2030 zijn er een aantal programma's. Voor mij zijn de doelstellingen van die programma's voldoende duidelijk. Ik heb niet zoveel behoefte om daar nou nog weer meer indicatoren voor te formuleren. Wel om het met elkaar goed te hebben over wat we nou in concreto gaan doen om de doelstellingen van die verschillende programma's te realiseren. Want dat is in feite waar we meer op kunnen sturen dan op de constatering dat we een bepaald aantal inwoners wel of niet gehaald hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Nou, ik constateer in ieder geval een soort gedeelde hongerigheid naar resultaten in deze commissie. Er is toch wel flink het woord gericht ook op de heer In 't Veld en ... Dan geef ik u kort het woord. Op de valreep.

De heer Katif: Dus als ik u hoor, mijnheer Van der Meer, is die 144 niet heilig?

De voorzitter: Het worden er 144 inmiddels al.

De heer Van der Meer: Heilig niet, ik heb het over waar wij op kunnen sturen. We kunnen dingen doen waarvan die 140 al of niet het resultaat zou kunnen zijn. Maar ik wil het gewoon graag met elkaar hebben over, wat gaan we dan doen? Hoe gaan we die Dordwijkzone invullen, hoe gaan we het Maasterras invullen? Enzovoort, enzovoort. Dat dat is wat we in concreto gaan doen en daarmee sturen wij.

De voorzitter: Dan geef ik de heer In 't Veld nu het laatste woord en dan stel ik wel vast dat we daarmee ook een punt zetten achter deze discussie. En dan is het, ja, de heer Portier, sorry, excuus maar dat overhead dat gaan we dan even parkeren voor nu. Want de wethouder moet ook nog in de gelegenheid komen om ook een toelichting te geven, dan kunnen we ook nog weer vragen stellen. We hebben nog amper een kwartier dus de heer In 't Veld.

De heer In 't Veld: Dank u wel, voorzitter. Ik zal het kort houden. Ik combineer even zeg maar de VVD en de PvdA de opmerkingen want die lagen volgens mij een beetje in het verlengde van elkaar. We hechten zeker ook waarde aan die andere aspecten en beslist niet alleen maar die 140.000. Maar de vraag is van, joh, kan je die wel los van elkaar zien voor wat betreft zeg maar de concreetheid van, wat willen we nu bereiken in 2030? Kijk, die bevolkingsgroei die is helder. Ik bedoel, daar is een ambitie over uitgesproken. Maar bijvoorbeeld als je kijkt naar het relatieve aandeel jongeren tot en met 35 jaar in procenten, oké, hoeveel willen we er hebben? Ik heb geen idee. Dat we er meer willen hebben, dat is duidelijk. Gemiddeld besteedbaar inkomen. Ja, ik zie geen streefwaarde. Werkgelegenheid, ik zie geen streefwaarde. Werkloosheid, ik zie geen streefwaarde. Bedrijfsvestiging in aantallen, ik zie geen streefwaarde. Ik weet wel, je kunt niet alles en een cijfertje is niet heilig maar ik vind het toch wel prettig als je een uitgangspunt hebt waar je naartoe wil. En dat zou ik dan ook graag zien zeg maar dat het ook in de jaren ernaartoe, dat er toch enige indicatie is van, oké, waar willen we op een bepaald moment zijn? Zodat je inderdaad in de gelegenheid wordt gesteld als zodanig om te kunnen bijsturen, dat ontbreekt zeg maar dus in mijn ogen.

Maar het is niet zo dat wij vinden van, die 140.000, daar gaat het ons om, dat is heilig en de rest interesseert ons niks. Absoluut niet. Bij de opmerking van de heer Safranti van DENK. Wij hebben geen schrik van de cijfers. Ik bedoel, want die zie je aankomen. Waar het ons om gaat, en dat heb ik al eerder volgens mij gezegd, is gewoon van, we moeten realistisch zijn en die cijfers zijn niet meer realistisch zoals die ooit gepresenteerd zijn dus we moeten daarop inspelen. En dit is hetgeen wat ik heb bedoeld.

De voorzitter: Dan onderbreek ik u toch even want dit punt heeft u echt volgens mij al heel helder eerder ook in uw beantwoording naar aanleiding van andere vragen naar voren gebracht.

De heer In 't Veld: Ja, het was ook het laatste dus wat mij betreft.

De voorzitter: Nou, excuus. Ja. Oké, dan voel ik de punt slecht aan, helaas. Werd ik door de heer Van der Meer op gewezen dat hij bij zijn eigen agendapunt die wel vooraf gedeeld is, toch nog even kort iets wilde zeggen. Dan gaan we daarna meteen door naar de wethouder.

De heer Van der Meer: Ja, dat ligt aan de voorzitter. Oké, voorzitter, dank u wel. We staan de komende, nu en in de komende decennia voor grote strategische uitdagingen. Ons antwoord op die uitdaging bepaalt de leefbaarheid van de stad en haar toekomstbestendigheid maar ook over een adequate bijdrage leveren aan bestaanszekerheid en het behoud en versterking van natuur en de aarde. Bestaanszekerheid, inclusief betaalbaar onderdak en klimaat en natuur vragen om creatief en doortastend beleid en een voortvarende uitvoering daarvan.

De voorzitter: De heer Van der Meer?

De heer Van der Meer: Agenda ...

De voorzitter: Deze ... Dit format vraagt een beetje lenigheid dus iedereen heeft net een beetje ingeschikt, net zijn vragen even iets korter, even een korte inleiding gegeven. Dus kunt u zich beperken tot het punt wat u wil maken of de vragen die u over dit punt heeft? Want we hebben op dit moment wel haast.

De heer Van der Meer: Ja, dat begrijp ik. Ik kan ook besluiten om niks te zeggen maar ... Agenda 2030 levert een substantiële bijdrage aan die uitdagingen en heeft dus onze onverminderde steun maar veel is nog niet ingevuld, zoals ik net al zei. Daarnaast is er terecht in het coalitieakkoord een doelstelling toegevoegd, namelijk klimaatneutraal 2040. Anders dan voor het programma in Agenda 2030 is daar nog weinig expliciet budget en reserve voor vrijgemaakt. Wellicht kan dat deels opgevangen worden door een duurzame invulling van de programma's van Agenda 2030. Kan de wethouder daar iets over zeggen? Maar het is toch zeer wel denkbaar dat er daarnaast additionele middelen nodig zijn om het doel van klimaatneutraliteit te realiseren. Zeker als je daarbij ook de onvermijdelijke klimaatadaptatie, bomen, vergroening, water en watermanagement meeneemt in de hele stad.

Heeft het college een strategie om die middelen beschikbaar te krijgen? Ten slotte de vraag om in de evaluatie die er van Agenda 2030 komt en in aanvulling daarop deze thema's mee te nemen? En de vraag aan de wethouder wanneer die tussentijdse evaluatie voorzien is? Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Van der Meer, kunt u uw microfoon even uitdoen? We gaan meteen door naar de wethouder.

De heer Heijkoop: Ja, nee, voorzitter, dank u wel. Er zijn niet zo heel veel concrete vragen gesteld maar ik ben wel vanuit het college van harte bereid om enigszins te bespiegelen en te reflecteren op hetgeen gedeeld is. U heeft uitgebreid met elkaar het debat gevoerd over de noodzaak, al dan niet de wens, de ambitie om als stad te groeien naar 140.000 inwoners. Een doelstelling vanuit de Agenda 2030 en het is ook goed om vast te stellen dat een partij als GroenLinks de onverminderde steun uitspreekt voor die Agenda 2030. Daar zijn we blij mee want Agenda 2030 is een langer termijn agenda, in ieder geval tot 2030. Maar als we nou kijken naar die bevolkingsgroei, naar die 140.000 inwoners. Je kunt zeggen van, dat is een enorme ambitie. Ik ben het met de sprekers in de raad eens, waaronder de heer Portier, dat als je nuchter gaat kijken, dan wordt het echt een enorme opgave om de komende zes, zeven jaar nog dermate veel woningen te realiseren. We zullen u daar op korte termijn ook nader over informeren en ook later vanavond nog over spreken maar het is wel nodig dat wij ook als stad groeien. Dat heeft enerzijds te maken met de sociaaleconomische positie van de stad, zoals mevrouw Boom ook aangaf, de brede welvaart. En inderdaad ook waar het gaat over de instandhouding van voorzieningen voor onze huidige inwoners, om dat goed voor elkaar te hebben en te houden moeten we als stad iets krachtiger zijn. Maar ook als je er heel pragmatisch en nuchter naar kijkt, als het gaat over stedelijke groei, als het gaat over bevolkingsgroei, dan doet Dordrecht eigenlijk al een jaar of 20 helemaal niet meer mee. 120.000 inwoners in 2003, 120.000 inwoners ongeveer op dit moment. Als je dan kijkt naar steden die om ons heen staan, steden als Zoetermeer, Leiden, Ede, ja, daar is de bevolking de afgelopen 20 jaar echt wel met 15.000, 17.000 gegroeid. Leiden, 6000. Dus daar zie je dat op zich is het helemaal niet raar dat ook Dordrecht misschien, waar we relatief de laatste 10, 15 jaar weinig gedaan hebben op dat vlak, dat wij daar toch ook ons beentje willen bijtrekken. Ook als je bedenkt dat berekend is, ook CBS-data, dat er een miljoen huizen bij moeten komen in 2030. Dat is er te kort. Als je dat dan even terugrekent naar Dordrecht, dan heb je het al snel over zo'n 6000 à 7000 huizen. Een gemiddeld huishouden, twee, tweeënhalve, dan heb je het ook al snel over 15.000 inwoners. Dus we hoeven hem niet per se heel zwaar ideologisch aan te vliegen, we kunnen ook gewoon met elkaar vaststellen dat wij als stad sterk willen blijven en dat we ook mee moeten. En ook gewoon in die zin de bevolkingsgroei die in Nederland gaande is faciliteren en ook het huizentekort dat er in Nederland is, nu al 400.000, 500.000 en straks een miljoen en dat we daar ook onze bijdrage aan willen leveren. Als je hem op die manier benadert dan denk ik, kun je elkaar ook vinden. Of je het nou van de ene kant van de stad moet groter en sterker of dat je zegt, wij willen onze bijdrage leveren om alle inwoners in dit land ook een huis te geven. Voorzitter, als het gaat over de indicatoren. Kijk, we hebben natuurlijk een aantal indicatoren in de begroting staan, we hebben de BBV-indicatoren, de verplichte indicatoren.

Met de auditcommissie heb ik ook gesproken over een uitbreiding van dat aantal indicatoren. De heer Katif refereert daar ook terecht aan, daar gaan we binnenkort ook een voorstel voor doen en dan gaat het meer over Dordtse indicatoren. Dus indicatoren waarvan u als raad zegt van, nou, daar willen we eigenlijk nog wat verder op inzoomen om elkaar en het college op aan te kunnen spreken. Nou ja, daar komt binnenkort ook een vervolg op. Als het gaat over die brede welvaart, daar ben ik het met uw raad eens, dan kun je eigenlijk al kijken naar een gemiddelde leeftijd, gemiddelde huizenprijzen, gemiddeld opleidingsniveau, gemiddeld inkomen, dat zijn eigenlijk de algemene indicatoren die zeggen iets over je stad. Maar in de Agenda 2030 hebben we ook per deelprogramma indicatoren, KPI's geformuleerd. In het ene programma is dat al wat verder uitgewerkt, bijvoorbeeld het Dordtse leerprogramma, in andere programma's wordt dat nog uitgewerkt. En daar kunnen we elkaar ook, daar kunnen we eigenlijk gewoon de voortgang zien en dat ook monitoren. Dat is ook belangrijk want je wil uiteindelijk die investeringen die je doet in zo'n programma, bijvoorbeeld het Dordtse leerprogramma, dat wil je ook dat het er uiteindelijk toe leidt dat de kinderen die daaraan deelnemen, dat die meer kansen krijgen. En dat kun je prima meetbaar maken dus we hebben KPI's, we hebben resultaten, we hebben allerlei doelstellingen. Die hebben we ook met de besturen, de schoolbesturen vertegenwoordigd in het LEA vastgelegd. Nou ja, en dat proberen we voor al die programma's te doen en voor een deel hebben we dat al gedaan en in een bepaalde mate moet daar nog een concretiseringslag overheen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dan kijk ik de commissie rond. Is er iets gemist uit de woordvoering? De heer Va der Meer.

De heer Van der Meer: Ik heb een paar vragen gesteld aan de wethouder die die nog niet beantwoord heeft, over de strategie.

De voorzitter: Die kan ik me ook herinneren.

De heer Heijkoop: Ja, voorzitter, ik keek even met een schuin oog naar mijn collega De Jonge, dat ging over de klimaatdoelstelling 2040.

De heer Van der Meer: Maar niet over die doelstelling, over een strategie om daar middelen voor ter beschikking te krijgen als dat nodig is en dat is heel wel denkbaar. En ik heb ook gevraagd naar het moment van de evaluatie van Agenda 2030.

De voorzitter: Nou, daar komt ...

De heer Heijkoop: Kijk, voorzitter, in zijn algemeenheid ...

De voorzitter: Nou ja, voordat u start, volgens mij komt er steun aan tafel. Is dat de reden om deze vraag te beantwoorden?

De heer Heijkoop: Zeker.

De voorzitter: Nou, dan kunt u uw microfoon even uitzetten.

De heer Heijkoop: Ja, voorzitter. Nee, maar één zin erover.

De voorzitter: Nou, eentje.

De heer Heijkoop: Als het gaat over middelen, dan hebben we al eerder met elkaar gesproken over de realiteit dat de middelen die gemeenten krijgen, dat die vaak ad hoc zijn, incidenteel. Dat geldt helaas ook voor middelen op het gebied van klimaat. Maar het gaat over de strategie, daar kan collega De Jonge nog wat verder op ingaan.

De voorzitter: Mevrouw De Jonge, welkom.

Mevrouw De Jonge: Ja, dank u wel. Ik zal deze vraag inderdaad beantwoorden, waarbij ik wel refereer van straks bij de commissie die gaat over het programma groen duurzaam is dezelfde vraag gesteld door Partij voor de Dieren. Dus ik had eigenlijk gedacht dat we hem daar zouden beantwoorden. Ja, we hebben het er vorige, we hebben ook in de commissie klimaatneutraal met elkaar over gehad. Toen heb ik ook toelichting gegeven van, er zijn middelen beschikbaar, de overheid heeft middelen beschikbaar gesteld waarmee we nu de onderdelen kunnen financieren. We hebben begin oktober ook te horen gekregen dat de middelen die toen nog incidenteel werden aangemerkt voor capaciteit, dat we die tot 2030 mogen inboeken. Dus dat geeft ook wel weer een stuk zekerheid. We hebben toen ook toegelicht dat als we nu op pad gaan naar een vastgestelde startnotitie klimaatneutraal, dat uit de routekaarten zal gaan blijken van, wat is nou het totale financiële budget wat we nodig hebben als we alles wat daar op de routekaart terecht is gekomen moeten gaan financieren. En dan weten we ook of er nog extra budget nodig is of dat het, wat we inderdaad al bij elkaar verzamelen van we vragen alle subsidies aan met het Nationaal Isolatieprogramma, het Volkshuisvestingsfonds. Met de netbeheerder zijn we bezig om ook de warmte-infrastructuur subsidie aan te vragen. Dus de strategie ligt er al, of die voldoende is, ja, dat zal moeten blijken als de routekaarten allemaal af zijn volgend voorjaar ongeveer.

De voorzitter: Nou, wordt vervolgd denk ik ook in de andere commissie.

De heer Van der Meer: Ja, o, dat is goed.

De voorzitter: Ja, zullen we het op die manier doen? Ik zag nog wat andere vingers, ik zag de heer Portier. Zijn er andere mensen die ook nog want dan ga ik dat ook even onthouden. Katif? Beginnen we bij de heer Portier.

De heer Portier: Ja, voorzitter, even een kleine reactie op de wethouder Heijkoop. Hij refereerde naar een aantal snelgroeiende steden, als Zoetermeer die in 20 jaar zeg maar iets van 20.000 gegroeid zijn, terwijl Dordrecht in die tijd heeft stilgestaan. En ja, toen moest ik toch wel even denken aan als historicus de ambitieuze vijfjarenplannen die in de dertiger jaren in de Sovjet-Unie gelanceerd werden. Waar vervolgens gezegd werd, en nu gaan we vijf jaar ook wel in vier jaar doen.

De voorzitter: Nou, dames en heren, ga er maar even voor zitten.

De heer Portier: Maar nu gaan wij dus voor de volgende zeven jaar hebben we een groeidoelstelling die tweeënhalf keer zo hoog is als de snelst groeiende gemeente in de voorbeelden die de wethouder noemde. Is dat nou echt wel verstandig om daaraan vast te houden?

De voorzitter: Interessante vraag. Dank weer voor uw bijdrage daarop. De heer Katif.

De heer Katif: Ja, voorzitter, heel snel. Ten aanzien van Agenda 2030, ik hoor de wethouder niets vertellen over de bijstelling als het gaat om de rol van de raad. Dat het college eigenlijk daar ook enige parallel met de raad, lopend of rijdend, hoe je het ook noemen wil. De vraag is, hoe kijkt u tegenover een onsje minder ten aanzien van die Agenda 2030? Dat vind ik een hele, daar heeft u geen antwoord op gegeven. Daar zit u een heel verhaal te vertellen maar dat vind ik wel een hele belangrijke, dat was een vraag van de VSP.

De voorzitter: Er zijn twee vragen aan u gesteld.

De heer Heijkoop: Ik vond de lengte van mijn verhaal zojuist eigenlijk wel meevallen maar ... Nee, ik zal beide vragen nog beantwoorden. Met de heer Portier lijkt het me, nou ja, de koppeling naar de Russische samenleving is een interessante. Ik denk dat we ook nog best een avond over thema's als glasnost, perestrojka, er is zevenjarenplannen. Nou, kijk, waar het mij eigenlijk, wat ik eigenlijk probeerde aan te geven is, er zijn een aantal steden die zijn relatief snel gegroeid. Dordrecht is niet zo'n stad. Dat is een reden waarom je zou kunnen zeggen, in Dordrecht zijn er relatief wat meer mogelijkheden nog. Bijvoorbeeld een gemeente als Leiden heeft die minder. En die koppelde ik ook aan de algehele doelstelling van die miljoen huizen die gebouwd moeten worden tot 2030 en dat wij daar ook onze bijdrage aan willen leveren. Ik ben het wel met de heer Portier eens, het is niet een soort vijfjarenplan en dat we, nou, bijna, nou, ik gebruik het woord maar niet, maar heel erg, heel erg overheidsgestuurd top-down opleggen hoe dat zich allemaal moet ontwikkelen. Want zo'n samenleving is Nederland gelukkig niet, we doen dat met elkaar. Maar nee, die punt, het punt is genoteerd, mijnheer Portier. Waar het gaat over de vraag van de heer Katif, een onsje minder Agenda 2030. Kijk, de Agenda 2030 kan op brede steun rekenen in de raad en ook in de vorige raad. Zojuist werd dat ook weer door een aantal partijen nadrukkelijk uitgesproken. We gaan het er per definitie wel over hebben, ook in de komende tijd. En dat doen we met u als raad, u bent als raad het hoogste orgaan in deze stad en u heeft het budgetrecht. We hebben natuurlijk de komende tijd wel met elkaar een aantal principiële gesprekken te voeren over de gemeentefinanciën en dan gaat het ook over de indexering van de Agenda 2030. Dat klinkt als een wat technische opmerking maar op het moment dat je de Agenda 2030 niet indexeert, dan krimpen de beschikbare middelen voor de doelstellingen die we daarin hebben opgenomen. En daar bent u als raad aan zet en daar moeten we straks met elkaar een, zoals dat zo mooi heet, een integrale afweging in maken. En ja, we zullen daar begin volgend jaar richting Kadernota 2025 met elkaar over komen te spreken. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ik zie nog een vinger bij de heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, nog een vraag over dat indexeren van programma 2030. Er is in mijn besef ten aanzien van alle of bijna alle programma's in het kader van de Agenda 2030 van meet af aan aangegeven dat dat een soort aanjaagpremies zijn. Dat die niet toereikend zijn om de plannen te realiseren. Nou begrijp ik best dat het, op het moment dat alle kosten omhooggaan, dat je wat meer kosten moet maken. Maar dat we de doelstellingen naar beneden moeten bijschaven omdat de prijzen stijgen, dat snap ik dan niet helemaal want het geld was sowieso ontoereikend en we moeten sowieso additionele middelen verwerven. Dus daarom betekent dit niet dat we meer additionele middelen moeten verwerven in plaats van dat we moeten indexeren?

De voorzitter: Tot slot, de wethouder.

De heer Heijkoop: Ja, voorzitter, dit is een beetje een discussie die kun je vanuit meerdere perspectieven voeren. Kijk, het is zo dat de middelen die wij op de bank hebben staan in reserves hebben gealloceerd voor toekomstige investeringen in de stad via de Agenda 2030. Die middelen die zijn de facto gewoon minder waard geworden. Het is niet voor niets dat alle lonen fors geïndexeerd zijn, dat cao's met forse loonstijgingen zijn afgesloten. Dat is omdat het leven duurder is geworden. En die middelen zijn hetzelfde gebleven dus je kan de facto minder doen van die middelen. Als het gaat over bijvoorbeeld programma's die heel arbeidsintensief zijn, ja, je kan er minder uren voor inzetten voor hetzelfde geld. En dat betekent dat je met elkaar, nou ja, dat moet je in ieder geval met elkaar vaststellen. Of je ambities naar beneden bij moet stellen? Ja, dat valt nog te bezien want we zien bijvoorbeeld ook op een Dordts leerprogramma dat er veel meer landelijk matchingsgeld komt. Je ziet waar het gaat over de stedelijke ontwikkeling, het Maasterras en zo, daar zie je dat de bouwprijzen enorm gestegen zijn maar je ziet ook meer subsidie ondersteuningsmogelijkheden vanuit het Volkshuisvestingsfonds, Woningbouwimpuls en dergelijke. Dus dat is niet één op één met het schaarjte te knippen maar in zijn algemeenheid kan je wel stellen dat de middelen die wij in de Agenda 2030 in de reserve hebben gestopt, dat die elk jaar aan inflatie onderhevig zijn op het moment dat je ze niet indexeert. En dat geldt voor alle gemeentelijke budgetten. Voorzitter.

De voorzitter: Nou, dan zijn we hiermee aan het einde gekomen van het eerste blok. Dat betekent dat we nu naar het tweede blok gaan en ik wilde u eigenlijk even een procesvoorstel doen. Ik merk dat we toch veel tijd nodig hebben als we stuk voor stuk de agendapunten langslopen. Dat kan ook leiden tot irritatie dus dat mensen net effe niet hun inbreng kunnen doen. Dat lijkt me ook vervelend als we dat zouden hebben in dit blok. Dus mijn voorstel is dat we de eerste twee blokjes samenvoegen, want die hebben behoorlijk wat verband met elkaar, en dat we dan het laatste punt over het Energiehuis even losstaand doen. Dan begrijp ik dat, ja, de punten zijn ingebracht door de VVD dus die zou ik als eerste willen vragen om een toelichting en een soort standpunt, ik geef u zo het woord, een standpuntbepaling erop in te nemen. Ik wil bij deze vragen, welke partijen willen dan bij het eerste blok, ja, dat dacht ik al, een inbreng doen? Want dan noteer ik dat gewoon nu en dan gaan we dat gewoon op die manier doen. Ik begin aan een prettige kant, dat is de rechterzijde, dat is dus de heer Portier.

Ik zag nog andere vingers, de Dieren en dan even, ChristenUnie/SGP en dan heb ik GroenLinks, PvdA. En verder aan de linkerkant, voor u rechts, ook een mooie ... Nee? Eenmaal, andermaal. Nou, dan trapt de VVD af. Wie kan ik het woord geven?

De heer Van Ballegooijen: Dank u wel, voorzitter. Ik zal er wel bij zeggen dat ik niet weet hoeveel de eerste twee onderwerpen met elkaar te maken hebben maar ik vind het helemaal prima om ze tegelijk, door elkaar te behandelen. Om met het eerste punt te beginnen. Gaat eigenlijk, nou ja, zoals u ook allemaal heeft kunnen lezen over fraude in de zorg. We krijgen de laatste jaren regelmatig natuurlijk, en dat heeft u ongetwijfeld ook gezien, steeds meer signalen over fraude in de zorg door zorgbedrijven, door afnemers van zorg. Dat neemt of dat lijkt in ieder geval best flinke proporties aan te nemen. Ik heb even nagekeken, in Dordrecht wordt afhankelijk van hoe je precies optelt wordt er ongeveer 200 miljoen euro aan zorg besteed alle allerlei vormen. Als ook maar 1 procent daarvan aan fraude verspild raakt, dan is dat toch 2 miljoen en dat is echt zonde want daarmee kunnen een heleboel mensen geholpen worden. Dus mijn vraag ook aan de rest van de commissie is eigenlijk, hoe willen we dat soort zorg of dat soort fraude, sorry, in de zorg aanpakken? Een van de prikkelende vragen die ik daar dan vast bij heb gezet is, willen we dat bijvoorbeeld doen door inspectierapporten of boetes die worden opgelegd openbaar te maken zodat het duidelijk wordt wie frauderende partijen zijn.

Mevrouw Kruger: Voorzitter?

De heer Van Ballegooijen: En volgens mij, voorzitter, moet ik eerst nog mijn andere vraag ook toelichten.

De voorzitter: Dat is correct.

De heer Van Ballegooijen: Dan ga ik meteen door. Andere punt gaat over ons armoedebeleid. Daar doen we een hoop aan. Dat loopt ook hartstikke mooi. Dus waar mijn vraag meer naartoe gaat, we hebben een heel aantal potjes in Dordrecht, een heel aantal regelingen die ook, waar van tevoren bepaald is waar je dat aan uit mag geven. Vanuit een kader van keuzevrijheid en ook uit een kader van eigen verantwoordelijkheid wil ik eigenlijk aan de commissie voorleggen, zijn er nou punten binnen dat hele armoedebeleid waarvan we zeggen, nou, dat zou eigenlijk best, hoe noem je dat, nou ja, het hele woord meerdere keren opgezocht. Nee, dat is niet wat ik zoek, mevrouw Kruger. Ik zoek, nou ja, dat je ... Verantwoordingsvrij. Dank u wel. Ik ben er opgekomen, verantwoordingsvrij zou kunnen gebruiken in plaats van dat dat van tevoren is aangegeven waarvoor dat bepaald is. Dus die vragen zou ik aan de commissie willen stellen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Ik zie dat uw inbreng leidt tot interrupties van GroenLinks en van Op Ons Eiland.

Mevrouw Kruger: Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, ik worstel een beetje met de vraag hoe de VVD deze gesteld heeft. We kennen de VVD wel weer zoals door gewetenloze zorgbedrijven en frauduleuze activiteiten en het allemaal vet neer te zetten.

Ja, natuurlijk zullen er wel eens, zal er wel eens fraude gepleegd worden, uiteraard, maar dat gebeurt echt op elk gebied. En om dat nou weer met rapporten en rapporten en rapporten en onderzoek en zo te gaan, wat dat dan allemaal niet moet kosten denk ik dan.

De voorzitter: En uw vraag is?

Mevrouw Kruger: Gaat het niet meer ... Nou, ik wil de VVD vragen of het niet meer gaat hoe we middelen zo effectief mogelijk kunnen inzetten, hoe we maatwerk kunnen leveren en dan toch de verantwoording te laten bij de hulpvrager en de gever? En daar kunnen best controles op zijn maar niet zoals het hier zo heel vet neergezet wordt.

De voorzitter: Nou, de heer Van Ballegooijen kan een hoop aan, dat is ook een hoop vragen dus ik stel voor dat u ook uw vragen stelt. Dan kan de heer Van Ballegooijen daarna reageren.

De heer Gorter: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de heer Van Ballegooijen praten over de zorg in het algemeen terwijl in het stuk heeft u het over de jeugdzorg. Wat bedoelt u nu, de jeugdzorg of de zorg in het algemeen?

De voorzitter: Dat was de tweede vraag. De heer Van Ballegooijen.

De heer Van Ballegooijen: Dank u wel, voorzitter. Om te beginnen met de eerste vraag van mevrouw Kruger. Ik snap de '...', ik bedoel absoluut niet, en dat wil ik benadrukken, ik bedoel absoluut niet dat het gros van de zorgverleners zou frauderen. Dat is absoluut niet het geval en dat is ook geen moment wat ik hier probeer te beweren. Maar als ik zeg gewetenloze zorgbedrijven bedoel ik de bedrijven die willens en wetens frauderen, niet uiteraard de zorgbedrijven die schitterende zorg leveren. Dus laat ik dat vooropstellen. Vervolgens een heel aantal rapporten worden al gemaakt, inspecties worden al gedaan door de Dienst Gezondheid en Jeugd, door de sociale dienst. Het tweede deel van de vraag wat ik aan u voorstellen is, zou u het wat vinden als we die rapporten openbaar maken zodat die voor iedereen inzichtelijk zijn? De rapporten die al gedaan worden. Vraag twee. Daarbij zegt u, ik wil eigenlijk niet meer geld besteden aan inspectie. Nou, dat is een prima opmerking. Wij denken door wat we ook zien de afgelopen jaren aan wat een rapport naar buiten komt over fraude, en dan om meteen ook de vraag van mijnheer Gorter te beantwoorden, voornamelijk in de jeugdzorg maar bij extensie ook in andere delen van de zorg. Maar we zien voornamelijk dat het in de jeugdzorg aan het toenemen is als we kijken naar berichten in de media. Dus vandaar een specifieke vraag op dit onderwerp. Is het dan niet verstandig om daar wellicht extra inzet op te plegen? Als dat betekent dat we met extra inzet, en wellicht ook geld kost, maar nog meer geld kunnen terughalen wat we vervolgens weer inderdaad precies wat u zegt aan hele nuttige zorg kunnen besteden.

De voorzitter: Ik zag dat het in ieder geval leidde tot een interruptie van de Partij van de Arbeid dus zullen we die eerst doen? Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Wat u aangeeft over dat er inderdaad fraude voorkomt. Ja, dat komt helaas voor. Maar ik ben benieuwd waar we dan van hebben geleerd van de kindertoeslagaffaire, daar was ook fraude en is een enorme klopjacht ontstaan naar bedrijven. En hoe ziet u dat dan voor zich dat dat niet vreselijk uit de hand gaat lopen dat bij iedere verdenking dan vervolgens een zorgbedrijf, ofwel op zorg of jeugdzorggebied, aangeschreven wordt of gespeculeerd wordt dat daar eventueel fraude aan de hand zou zijn?

De voorzitter: De heer Van Ballegooijen.

De heer Van Ballegooijen: Dank u wel, voorzitter. Dat we op zoek gaan naar fraude betekent niet dat we zelf zonder enige, rücksichtslos alles maar gaan afkeuren natuurlijk. We kunnen zeker met maatwerk en met voorzichtigheid dat tegemoet treden. Maar dat de toelagenaffaire heeft plaatsgevonden is verschrikkelijk, maar dat betekent niet dat we helemaal moeten stoppen ineens met op zoek gaan naar fraude. Want wat u zegt is waar, het bestaat nog steeds en het gebeurt. Dus ik denk dat we twee dingen tegelijk doen. Ik denk aan de ene kant voorzichtig kunnen zijn met hoe we het opsporen, maar ook hard kunnen zijn tegen de gevallen waar we daadwerkelijk fraude ontdekken.

De voorzitter: Ik zie dat u uw microfoon open heeft gedaan maar mevrouw Kruger was eerder en dan geef ik u daarna het woord, mijnheer Safranti.

Mevrouw Kruger: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik onderstreep wel wat de PvdA net aangeeft, een klopjacht op. Want op zoek gaan naar fraude, als u eens wist, als de VVD eens wist hoeveel formulieren en allerlei zaken ingevuld moeten worden, controle is door accountants die echt naar vinkjes kijken of alles wel klopt en of de juiste bedragen wel geregeld zijn. Niet alleen bij de instellingen, ook bij de pgb's en noem alles maar op. Tuurlijk zullen er fouten gemaakt door, tuurlijk zal er gefraudeerd worden. Misschien moeten we ons afvragen of dat niet in het perverse systeem zelf zit dat daar perverse prikkels in zitten, dat je van alles maar moet aanvinken om de zorg ...

De voorzitter: En uw vraag is, mevrouw Kruger?

Mevrouw Kruger: Nou, ik wil daar eigenlijk meer de reactie want de VVD vroeg aan mij iets dus ik geef daar een reactie op. Dat ik denk dat het, nee, we moeten niet een klopjacht voeren, we moeten zodra er signalen zijn, moeten we daar zeker op acteren. We kunnen steekproeven nemen. En ja, in de krant komen inderdaad de excessen breed uitgemeten naar boven. Verschilt van krant tot krant hoe dat dan onderbouwd is maar laten we ons vooral focussen op wat er nodig is. Ja, en daar wil ik het eigenlijk bij laten.

De voorzitter: Dank voor uw punt. We hebben straks natuurlijk ook ruimte om dit soort punten te maken in onze eigen inbreng namens de fractie. Ik geef het woord aan mijnheer Safranti.

De heer Safranti: Dank je wel, voorzitter. Voorzitter, in dit geval ben ik niet mee eens met VVD. Met heel veel punten wel vaak. Juist nu met GroenLinks en PvdA.

Het pleidooi die mijn collega's net hebben gehouden, die onderstreep ik graag. Ik vind het wel een beetje jammer dat de VVD in dit geval dan juist op sociale aspecten wel de handhaving wil opzetten maar niet op de andere. Want frauderen, ja, dat hoeft niet alleen hierop te zijn maar dat gebeurt echt overal en met alle aspecten. En ik wil ook niet vooruit praten wat de wethouder gaat zeggen maar de sociale dienst die heeft zelfs een eigen afdeling handhaving en die sporen echt zover ik het weet op de juiste manier.

De voorzitter: Mevrouw Nieuwland.

Mevrouw Nieuwland-Van den Bosse: Dank u wel. Ja, ik denk dat alle partijen hier tegen fraude zullen zijn. Maar, nou ja, volgens mij is het vooral ook zoeken naar de juiste balans tussen fraude tegengaan en tegelijkertijd ook volop de zorg de ruimte geven.

De voorzitter: Is dit de vraag die u stelde of is dit uw inbreng?

Mevrouw Nieuwland-Van den Bosse: Nou, ik ben dus heel ... Nou, volgens ... Zitten we toch weer ...

De voorzitter: Oké.

Mevrouw Nieuwland-Van den Bosse: Ja, ik wil dus heel graag van de wethouder horen hoe die nu denkt dat de balans in Dordrecht is? Of we in balans zijn of dat we allang aan de ... Of dat het toch een tandje strenger zou moeten?

De voorzitter: De reden waarom ik het zei is dat we bij het inbrengblokje van de VVD zaten en nu eigenlijk de inbrengen van de rest van de fracties nog aflopen. Maar ik zal zo nog even stilstaan als u nog iets anders toe te voegen heeft. Dan beginnen we nu bij de heer Portier.

De heer Portier: Voorzitter, ik denk dat een heleboel van de problemen in de jeugdzorg en in de zorg in het algemeen vooral zijn ontstaan door een gewetenloos kabinetsbeleid, dat overal marktwerking heeft ingevoerd en daarmee zowel de kosten enorm omhoog heeft gejaagd als de effectiviteit flink verminderd. Als we gaan kijken van, ja, wat kunnen wij dan zelf doen om fraude, ik zou het veel breder willen trekken, fraude, verspilling en dergelijke tegen te gaan? Ja, we hebben een deel van de jeugdzorg die we eigenlijk in eigen hand hebben in de gemeente, de algemene voorziening, de jeugdleden van de werk- en jeugdteams. Laten we eens beginnen die gewoon in eigen gemeentelijke diensten te nemen en niet meer aan te besteden. Laten we ook kijken van hoever we daarin kunnen gaan? Natuurlijk met de beperkingen van dat er ook landelijk beleid is om het regionaal door te voeren. Even wat uw vertrouwen in inspectierapporten betreft, even één ervaring. Mijn zus heeft in een penitentiaire jeuginrichting gewerkt en na een week met heel veel geweld en problemen, ook veroorzaakt door te weinig medewerkers, kwam de inspectie langs en kregen ze een flink, hoe heet dat, verwijt en aantekening omdat ze niet de hele week netjes de temperatuur in de koelkast genoteerd hadden. Dus wat dat betreft, ja, waar wordt er allemaal op gecontroleerd en wat maak je dan eigenlijk openbaar en hoe zinvol is dat? Daar wou ik het even bij laten.

De voorzitter: Dank, de heer Portier, een levendig voorbeeld. Ik kijk naar de Partij voor de Dieren had ik op mijn lijstje staan.

De heer Venderbos-Lambinon: Ja, dank u wel, voorzitter. Een van de vragen werd al gesteld door de heer Gorter. Gaan we het hebben, hebben we het nou over de zorg in het algemeen of over alleen de jeugdzorg? Want de heer Van Ballegooijen heeft het over 200 miljoen in de totale zorg maar wat is nu het aandeel van de jeugdzorg daarin, is het 1 miljoen, 10 miljoen? En een andere vraag is, is er wel sprake van zoveel fraude als de VVD naar voren brengt? Wij hebben totaal geen inzage in het dossier en ik weet niet in hoeverre de VVD daar inzage in heeft? Dat is het.

De voorzitter: Ik had mevrouw Nieuwland nog staan.

Mevrouw Nieuwland-Van den Bosse: Ja, geen vraag meer op het eerste punt maar nog wel op het tweede punt. Daar gaat het over die vrije besteedbaarheid van de bestaande regelingen. Daar ben ik vooral heel erg benieuwd naar op welke regelingen de VVD dan doelt? Want naar mijn idee is echt heel veel al vrij besteedbaar en hebben we het dus hier over de bijzondere bijstand. En die is nou expliciet ervoor bedoeld om aan te vragen als er iets bijzonders aan de hand is en dan is het ook echt voor een bepaald doel zoals een wasmachine die vervangen moet worden. En ik zou zeggen dat we die juist niet vrij besteedbaar moeten maken. Dus ik ben zeer benieuwd over welke regeling het hier dan gaat? Wie weet kunnen we dan alsnog voor zijn maar in eerste instantie niet.

De voorzitter: Mevrouw Koene, kan ik u het woord nog geven? Ja, u staat op mijn lijstje.

Mevrouw Koene: Dat is helemaal niet waar.

De voorzitter: Nee. Maar u had wel maar dan geef ik u niet het woord, dat mag ook.

Mevrouw Koene: Nee. Nee, ik heb alleen maar geprobeerd aan te geven dat ik het vooral fijn vind als mensen het gewoon zelf mogen bepalen of ze op een later stadium wel nog iets willen zeggen. Dat was het eigenlijk.

De voorzitter: Nou, en die gelegenheid wil ik u altijd stellen. Fijn dat u dat nog onder de aandacht brengt. Dan gaan we door naar de GroenLinks had ik nog staan en daarna de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Kruger: Voorzitter, even een verwarring van mij, is dat nu nog steeds een reactie op de punten van de VVD of gewoon een algemene woordvoering?

De voorzitter: Dit is de algemene woordvoering. Ja.

Mevrouw Kruger: O, algemene woordvoering. O. Ja, nee.

De voorzitter: Ja, ja. Ja, het komt soms door de interrupties dat het wat uitweidt, ja.

Mevrouw Kruger: Nee, dan wil ik even twee punten aangeven die ik van mijn collega heb meegekregen.

Dat gaat over in feite de armoede in onze stad, om de giftgrens te verhogen. Mensen willen elkaar toch vaak wel ondersteunen, de ene heeft wat meer geld en de ander minder. En nu mogen alleenstaanden 1200 euro per jaar ontvangen en gehuwden 1700 euro, zonder dat ze gekort worden dan op hun uitkering. Tilburg heeft deze grens onlangs opgerekt. Is het mogelijk dat het hier ook kan? Hoe staat de wethouder erin? En dan de dakloosheid. 21 november gaan we de brede visie opvang bespreken. En mijn collega maar ook ik, omdat je woont in het centrum, heb toch wel de indruk dat er meer daklozen zijn, meer mensen die bedelen. Ja, is er in de begroting rekening gehouden met mogelijk investering en uitbreiding van de daklozenopvang? Dat in het kort. Ik had er een heel leuk verhaal bij maar dit hou ik zo.

De voorzitter: Dank, mevrouw Kruger. Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Wij zouden het graag, als het daar inderdaad ook het moment voor is, het nog willen hebben over het Jongeren Perspectief Fonds. Want dat is in de raadsinformatiebrief, ja, daar is van gezegd, er is al Jongeren op de Rit dus in principe wordt er al voorzien in het schuldenvrij maken van jongeren. Nou zouden wij het graag nog over het Jongeren Perspectief Fonds willen hebben omdat juist het unieke aan het Jongeren Perspectief Fonds is dat je een maatschappelijke tegenprestatie levert. Die tegenprestatie die is wezenlijk anders dan wat Jongeren op de Rit biedt namelijk dat je als je niet in staat bent vanwege een onstabiele situatie in je financiën ofwel een onstabiele leefsituatie, dat het heel lastig is als de schulden heel complex zijn, om dan in een minnelijk traject te stappen. En dan zou zo'n maatschappelijke tegenprestatie juist een enorme uitkomst zijn omdat je dan gelijk aan het werk gaat en op die manier eigenlijk in plaats van je schuld afbetaalt iets teruggeeft aan de maatschappij. Dus wij zien dat nog steeds als een fantastische aanvulling op wat er al is.

De voorzitter: In gedachte wat mevrouw Koene net zei, er zijn misschien mensen die net hun vinger niet opstaken en toch de behoefte voelen om nu toch wel iets te zeggen. Ik zie dat de heer Katif en wilt u het woord voeren namens Beter Voor Dordt? Uw microfoon.

Mevrouw Jager: Sociaal domein in zijn algemeenheid. Het sociaal domein is heel erg groot. Er vallen dermate veel onderwerpen onder dat het bijzonder moeilijk is om hier een mening te vormen over het geheel. Niet in het minst door de veelal cryptische omschrijvingen en summier gespecificeerde uitgaven en inkomsten die we zien in de begroting. Het totaal aan geldzaken is naar alle kanten zo hoog dat je alleen uitgesplitst en met een goed oog naar zou kunnen kijken. En van het hele sociaal domein hebben we tot nog toe alleen de Wmo behandeld en dat heeft al schreeuwend veel moeite gekost. De nieuwe verordening sociaal domein, het geheel komt als het goed is later in november aan bod. Hoe kunnen wij dan nu voor die tijd eigenlijk een oordeel vellen over wat er financieel moet en kan gebeuren terwijl we nog geen plan en geen wens hebben gezien, bediscussieerd of vastgelegd. Mijns inziens tekenen we met deze begroting voor wat betreft het sociaal domein gewoon bij het kruisje. En ik heb het idee dat we geen idee hebben waar we mee akkoord gaan. Ik heb geen vragen, ik had alleen maar een constatering.

De voorzitter: Nee, maar de inbreng, dat is prima. Ja, dank voor uw inbreng, mevrouw Jager. Dan kijk ik zo even rond en dan gaan we volgens mij naar het college. Wie van het college kan ik als eerste het woord geven? Ja, we gaan toch starten, jongens, want anders lopen we echt uit de tijd. De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden: Zal ik ... Ja, dank, voorzitter. Zal ik de vragen rond jeugd beantwoorden? Dank. Nou, concrete vraag, hoe gaat het ... Want u heeft natuurlijk allemaal uw zienswijze maar er zijn een paar concrete vragen gesteld, hele concrete. Het ging over een heel groot bedrag voor het sociaal domein. De heer Venderbos vraagt zich af, waar hebben we het over als het gaat om jeugd? Nou, we hebben de zorggelden voor jeugd met zijn allen in de regio Zuid-Holland Zuid belegd en die worden uitgekeerd via natuurlijk de beschikkingen die daarvoor zijn aan de cliënten door de SOJ, onderdeel van de Dienst Gezondheid en Jeugd. SOJ doet dat op basis van toekenningen die grotendeels door onze inderdaad lokale wijkteams worden voorbereid. Het Dordtse aandeel daarin is ongeveer 40 miljoen en in totaal geven we in het zorglandschap voor jeugd in de regio ongeveer 140 miljoen uit. Hangt er even van af wat je meerekent want je hebt nu ook provinciegeld, je hebt het sociale wijkteam geld maar in de zorgmarkt zit voor ons ongeveer 40 miljoen. Dan hebben wij inderdaad ook in het kader van de besteding van het geld een verordening vastgesteld. Dat is vorig jaar februari voor het laatst gebeurd, de verordening jeugd. Dus dat is gewoon staand beleid, zeg ik ook eventjes in de richting van mevrouw Jager. Dat staande beleid, dat verandert natuurlijk niet elke elk jaar weer als je een begroting vaststelt, dat is gewoon tot er een nieuwe verordening is. In ieder geval voor wat betreft ... Nee, de verordening jeugd geldt gewoon. Die is vorig jaar vastgesteld en die geldt tot we inderdaad over een poos een nieuwe integrale verordening vaststellen. Ja? Maar goed, anders kun je natuurlijk ook geen beschikkingen maken, kun je geen middelen toekennen aan individuele cliënten. Dus die verordening is er. Daar zit ook veel aandacht aan niet alleen het toekennen van geld maar ook aan, hoe ga je ermee om? En ook het fraude provinciebeleid, dat is daar ook in belegd. Omdat we natuurlijk niet willen dat geld dat voor de zorg bestemd is in verkeerde handen terecht komt of verkeerd besteed wordt. Nou, en dat vindt u in de verordening artikelen ik denk 17 en 18. Dat zijn de concrete vragen. Ja, nog een vraag, hoe is de balans? Nou, ik weet dat we elk jaar wel een paar keer merken, dit gaat niet goed. Dan grijp je in op een dossier. Soms gaat het over een partij, een dienstverlener die bijvoorbeeld te royaal declareert of soms ook fout declareert. Soms gaat het ook om pgb's, dat zien we ook wel eens. In mijn beeld, en ik heb nu geen opgetelde cijfers, maar in mijn beeld is de inspanning die we verrichten in relatie tot wat het oplevert, is dat prima in balans. Waarbij we ook wel signalen krijgen uit het land, soms in andere regio's dat er substantieel meer, nou ja, onduidelijkheid of soms fraude is. Maar dat houden we goed in de gaten. Tot zover.

De voorzitter: Laten we eerst het college een volledige beantwoording geven en dan doen we nog een rondje met wat we missen. De heer Heijkoop.

De heer Heijkoop: Ja, voorzitter, vier vragen. De vraag van de VVD die ze van tevoren kenbaar hadden gemaakt en nog drie vragen van GroenLinks en Partij van de Arbeid. Allereerst de vraag van de VVD over de vrije ruimte. Mevrouw Nieuwland gaf dat al

terecht aan dat, we hebben een aantal regelingen en die hebben, elke regeling is zo gericht dat die doet wat die moet doen want we proberen ook maatwerk toe te passen. En persoonlijk minimabudget en de energietoeslag, dat zijn echt hele vrije regelingen dus dat krijgen mensen gewoon gestort als ze er recht op hebben en daar kunnen ze mee doen wat ze willen. Kwijtschelding is eigenlijk een wettelijke regeling en nou, dan krijgen mensen, die kunnen dat krijgen als ze daar ook recht op hebben. Bijzondere bijstand inderdaad onvoorzien, moet aangetoond worden en het moet echt noodzakelijk zijn. Dus inderdaad de wasmachine die al genoemd werd. En dan hebben we het SMS-kinderfonds en de Dordtpas en je zou eigenlijk het gratis OV er ook onder kunnen scharen en die zijn heel erg gericht om participatie te stimuleren. Dus we willen die minimaregelingen op die manier richten omdat als je alleen maar geld geeft, ja, dan werk je ook in de hand dat het geld gewoon wordt uitgegeven. Maar niet per se ook die andere doelstellingen van de gemeente ook dienen, dus die participatie. SMS-kinderfonds is denk ik het meest in het oog springend maar ook de Dordtpas en het gratis OV. En dan hebben we ook nog de collectieve minimapolis, daar dragen we ook wel fors aan bij. Dat gaat over best wel stevige bedragen maar dat is weer gericht om zorgmijding te voorkomen. We hebben vorige week mocht ik samen met VGZ weer een handtekening zetten voor de komende jaren want we zien dat er heel veel Dordtenaren daar gebruik van maken. En je kan ook je eigen risico daarin weg verzekeren dus die regeling doet ook echt goed wat die moet doen. Dus daarmee denken we dat dit een effectiever minimabeleid is dat gericht is op maatwerk. En ja, zouden we er niet voor zijn om gewoon maar geld over te maken. Bovendien, het gewoon overmaken van geld, dat is inkomensbeleid en dat is echt voorbehouden aan het Rijk. Het is niet de bedoeling dat de gemeente gewoon geld naar mensen overmaakt want dat is gewoon onze rol niet. En wat er ook nog wel bij zit, deze weken krijg ik ook weer geregeld berichtjes van mensen over de energietoeslag want dat betalen we nu in tranches uit. En dat doen we ook niet voor niets, dat is ook omdat we signalen kregen vanuit de uitvoering en ook vanuit partijen in de stad, denk aan Humanitas, SchuldHulpMaatje, dat mensen, dat het prettiger is eigenlijk als mensen dat toch in stukken krijgen in plaats van in één keer omdat niet iedereen financieel volledig zelfredzaam is. Als je elk dubbeltje moet omdraaien, dan kom je sneller in de schulden. En bovendien, als je in de geldstress zit, dan leidt het ook wel eens tot een onverwachte en soms ook wel eens tot een onverstandige uitgave. Ook vanuit die uitvoeringspraktijk vinden we het ook verstandig om beleid te voeren zoals we dat nu doen. Voorzitter, de andere drie vragen, de giftgrens. We hebben inderdaad een grens. In het verleden kon dat niet, die hebben we nu, die is heel goed werkzaam hoor ik vanuit de dienst. Ik zal nog eens even checken of die 1200 en 1700 euro, of dat nog steeds de juiste grens is. Als zij vanuit de praktijk zeggen van, joh, verhoog hem naar 1500 en 2000. Prima, doe ik u een voorstel en doen we dat ook. Eigenlijk in de praktijk komen mensen nooit in de problemen met die giften. Ook voedselbankachtige toestanden, boodschappentassen, eigenlijk voeren wij al geruime tijd een heel ruimhartig beleid, ook voordat die discussie landelijk al gevoerd werd. Maar ik zeg u wel toe dat ik gewoon even in mijn gesprekken met de sociale dienst vraag van, joh, doet dit nog wat het moet doen of komen jullie tegen, misschien ook door de gestegen kosten voor levensonderhoud, dat die grens misschien iets omhoog zou moeten gaan? Dan de daklozenopvang.

We zijn wel bezig, we gaan u daar binnenkort over informeren, om de winteropvang in ieder geval wat meer solide en voortdurend te laten zijn. Dus dat mensen gewoon weten, in de winter is er een plek voor mij en niet +3, -2 en nou ja, al die ... Dat gaan we nu echt op die manier regelen. Ik hoop u daar binnenkort over te kunnen informeren. Verder zetten we vooral in op tussenvoorzieningen. Begin volgend jaar hopen we een locatie van Enver te openen voor jongeren die dakloos raken of dreigen te raken. Later dit jaar een locatie in Stadspolders, daar moeten we nog ook rondom communiceren. Want we vinden het belangrijk dat mensen in die daklozenopvang zo kort mogelijk blijven en die volgende stap zetten. En de allermooiste stap is natuurlijk gewoon helemaal zelfstandig wonen, al dan niet met een beetje begeleiding. Maar ik zal u niet verrassen als ik u meld dat dat gewoon ongelooflijk ingewikkeld is. Maar ook daarover proberen we wel afspraken te maken met de regiogemeenten en ook met woningcorporaties. Daar heb ik afgelopen week ook weer met de corporatiebestuurders, de directeur van het Leger des Heils, De Hoop en ook enkele collega-wethouders over gesproken hoe we daar voortdurend weer nieuwe inzet op kunnen plegen. En ik heb ook met hen afgesproken dat we in december weer een nieuwe agenda huisvesting kwetsbare groepen opstellen. De afgelopen jaren hebben we dat ook gedaan. In Dordrecht hebben we daar ook goed op geleverd, voor andere gemeenten is dat nog soms een aandachtspunt. De ene gemeente gaat wat harder dan de andere. Maar dat is de belangrijkste doelstelling in het kader van het voorkomen van dakloosheid. Dan tot slot, voorzitter, het Jongeren Perspectief Fonds. Ja, ik heb het op, na de toezegging bij de Kadernota bespreking even goed laten doorakkeren door de mensen die betrokken zijn bij Jongeren op de Rit, ook de sociale dienst. En uiteindelijk hun advies ook overgenomen van, joh, doe dit nu niet. De tegenprestatie die zit daar inderdaad niet in. Meer principieel ook heb ik wat moeite met die tegenprestatie. Tegelijkertijd, bij het Jongeren Perspectief Fonds is het ook een manier om de jongeren ook op een positieve manier, nou, ook hun eigen toekomst weer in handen te nemen. We hebben natuurlijk wel project Maatschappelijke Diensttijd, wat daar ook voor een deel in voorziet. En we proberen vanuit Jongeren op de Rit en ook het team vanuit de sociale dienst vooral jongeren te stimuleren om actief te worden, nou, in de schoolbanken of via werk en op die manier jongeren perspectief te bieden. Dus wij hebben er vooralsnog niet voor gekozen om dat Jongeren Perspectief Fonds daar dan nog naast te zetten. En dit element nemen we, hebben we dan ook gemeend niet over te nemen. Wij doen dat op een iets andere manier.

De voorzitter: Dank daarvoor. Ik stel voor dat ik even linksom kijk of mensen die ... Ja, ik eindig als ik linksom ga eindig ik ook achterop links. Zijn er mensen die iets gemist hebben of kort willen reageren op wat het college gezegd heeft? Mevrouw Schnabel. Ik begin gewoon aan de linkerkant en dan gaan we zo, maken we het rondje. Ja.

Mevrouw Schnabel: Nee, ja, ik dacht dat we ... Nee, ik wilde of ik wilde heel graag ingaan op wat de wethouder net aangaf. Wat het grote verschil is met Maatschappelijke Diensttijd is dat jongeren dat gewoon naast hun werkzaamheden doen.

En het feit dat je die maatschappelijke dienst of nou ja, die tegenprestatie eigenlijk doet wanneer de situatie zo complex is en er zoveel schulden aanwezig zijn, dat het gewoon heel moeilijk is voor jongeren om die schulden af te betalen, dan zou je dus kunnen zeggen, in sommige gevallen bieden we zo'n maatwerkoplossing waarbij dan deze aanpak wordt aangeboden. Want in vergelijkbare steden wordt dat ook gedaan, naast gewone schuldregelingen of schuldhulpregelingen voor jongeren wordt dan juist deze aanpak ook gehanteerd. En we zouden daar toch nog in een wat toegespitstere vorm graag nog een motie op indienen om hem ietsje kleiner te maken eigenlijk. Dus dat wilde ik ...

De voorzitter: Dank. De heer Van der Spoel.

De heer Van der Spoel: Ja, dank u wel, voorzitter. Even een korte vraag aan de wethouder Van der Linden over de vraag van de VVD over de volledige transparantie garanderen door de openbaarmaking van rapporten over frauduleuze activiteiten. Stel dat dit openbaar zou zijn, zou het de gemeente helpen? Want ik neem aan dat dit geval van fraude dan bekend is bij de gemeente. Stel dat het dan openbaar zou zijn, zou dat helpen?

De voorzitter: Dan de heer Van Ballegooijen.

De heer Van Ballegooijen: Dank u wel, voorzitter. Twee punten. Het ene gaat over de tweede vraag die wij gesteld hebben over vrij beschikbaar maken van budgetten. Jammer dat het daar niet zoveel over gegaan is. Ik wilde even aangeven, zowel op mevrouw Nieuwland als de wethouder, dat wij ook weten dat persoonlijk minimabudget, energietoeslag al vrij besteedbaar is. Bijzondere bijstand is ook niet logisch maar het ging mij voornamelijk wat de wethouder ook al aangaf om die budgetten die dan voor participatie bedoeld zijn. Uiteindelijk, hoe je het ook wendt of keert, is natuurlijk nauw bepaald wat dan als participatie telt. En zijn er altijd, kunnen natuurlijk altijd vormen van participatie zijn die daarbuiten vallen. Dus de discussie was mij daarom te doen maar misschien dat we daar op een ander moment nog verder over kunnen discussiëren. Dan een wat concretere vraag richting wethouder Van der Linden, misschien ook wel richting wethouder Heijkoop. Zou het mogelijk zijn om een keer een technische sessie te beleggen wellicht over de inspectie en wat daar gevonden wordt aan, nou ja, zowel opzettelijke fraude alsook wellicht aan misvattingen en dergelijke. Dat we een goed beeld hebben want ik merk dat dat, nou ja, eigenlijk bij de zorg speelt breed alleen misschien is het goed om daar een goed beeld van te krijgen.

De heer Safranti: Voorzitter, bij interruptie.

De voorzitter: Er is een interruptie.

De heer Safranti: Ja. Volgens mij hebben we daar een, ik ben niet van de regels maar hebben we daar regels voor. En als je iets wil regelen, commissie, technisch, in welke vorm dan ook, en ik zie mevrouw Koene ja zeggen dus zij is ook van de regels, die weet het ook.

Dus ik denk dat dat de toegeëigende wijze van agenderen. Om aan een wethouder te vragen of dat kan, nou, als je het aan ons vraagt dan zeg ik, ja. Daar hoeft ik niet een wethouder voor te hebben.

De voorzitter: Volgens mij, het kan volgens mij op twee manieren. Het gaat er ook een beetje om hoe we met elkaar daarmee omgaan. Het is eerder wel gebeurd dat een dergelijke vraag is gesteld en op die manier ook beantwoord is door het college. Dus laten we in ieder geval het college in de gelegenheid stellen of ze daar überhaupt brood in zien. Dan Op Ons Eiland, mijnheer Gorter.

De heer Gorter: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan de wethouder. Als ik zie, fraude jeugdzorg, dan wil ik daar toch wat meer over. Als ik de wethouder net goed begrepen heb had die het over dat er totaal 140 miljoen in de pot zit voor de Drechtsteden waar Dordrecht 40 miljoen. Ja? Zuid-Holland Zuid. Oké. Wat ik eigenlijk zou willen weten, wat nou het, is het bekend wat het aandeel fraude dan is voor ons? Dat bedrag?

De voorzitter: Dat is wel een technische vraag. Ik snap dat dat bij u oproept, ga ik aan het einde ook iets over zeggen.

De heer Gorter: Nou, maar misschien weet, heeft de wethouder het gewoon paraat. Als het niet is dan niet.

De voorzitter: Misschien schudt die het zo uit zijn mouw en anders zou u in de tweede technische ronde daar vragen over kunnen stellen.

De heer Gorter: Ik denk dat die het wel paraat heeft, bij indicatie. Dank u wel.

De voorzitter: Nou, uw achting voor het college is heel hoog, dat is dan weer mooi. Even kijken, zijn er andere mensen? De heer Portier.

De heer Portier: Is er ooit overwogen om de mensen die in de wijkteams en de jeugdteams zitten, om die gewoon in gemeentelijke dienst te nemen of via een gemeentelijke stichting?

De voorzitter: Start ik bij de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden: Ja, dank, voorzitter. Misschien de laatste vraag als eerste. We hebben in '14 hebben we natuurlijk besloten hoe we dat hele zorglandschap in ieder geval voor wat betreft jeugd te willen inrichten. Hebben we ook gezegd, we moeten samenwerken op in toen nog ook iets meer ook op beleid maar in ieder geval op inkoop. En we gaan de indicatiestelling hè, de voorkant zeg maar gaan we lokaal organiseren. We hebben toen gezegd, we willen expertise binnenhalen uit alle bestaande jeugd, het hele jeugdzorglandschap wat je toen had. Toen is bewust gezegd, we moeten dat een beetje lostrekken van de gemeentes want we willen één regionaal merk daarop hebben. Later hebben we de opdracht voor de Stichting Jeugdteams en ook voor de andere partijen die samen in de Dordtse wijkteams zeg maar zitten, hebben we iets veranderd.

En we zijn nu zelf van de contractering, alle lokale of alle gemeenten zijn zelf van de contractering van de wijkteams. Waar dus een aantal toeleverende organisaties in zaten, nu is dat één samenwerkingsverband geworden. Tot nu toe hebben we niet gevonden met elkaar dat het zinvol is om mensen die in een hele andere sector werken dan de gemeenteambtenaren zelf, in dienst te nemen. Dat kan natuurlijk altijd voorwerp zijn voor politiek debat maar wij zijn op zich heel content dat wij nu zelf rechtstreeks sturen op onze jeugdteams, de opdrachten formuleren, ook op de indicatoren letten. Ook als het nodig is kunnen zien, hé, hier is iets meer nodig of de opdracht mag iets worden aangescherpt. Dat gesprek loopt ook en ik zie nu geen aanleiding om te zeggen, o, dat moeten we echt anders doen. Maar dat, ik kijk ook naar de heer Heijkoop, als die het wel ziet wordt die onrustig. Dat weet ik altijd, dan gaat die aan zijn neus zitten. Dus dan heeft die misschien nog wat andere inzichten. Ja, flauw. Nee, maar in principe zijn wij heel content dat we in ieder geval zelf over de aansturing gaan. Maar ook enige afstand hebben tussen wat de gemeente doet en wat je in zorglandschap doet. Want dat is natuurlijk ook soms best een fijn idee voor mensen die hulp vragen, dat ze niet meteen bij de gemeente zitten maar ook bij zorg, bij een zorgpartij. Dit als antwoord. Tweede vraag. Even kijken, er was ook de vraag, kunnen we een technische sessie organiseren? Natuurlijk, het staat u helemaal vrij om een technische sessie over willekeurig welk onderwerp te organiseren met elkaar. Ik denk dat het ook best goed is om een keer te doen. We geven veel geld uit aan zorg en dat doen we graag omdat we heel veel inwoners hebben die die zorg ook nodig hebben. En is natuurlijk heel goed om te kijken, hoe wordt dat besteedt, hoe regelen we het eigenlijk met elkaar? Hoe zorgen we voor goede toekenning maar ook voor inderdaad de controle daarop? Nou, daar hebben we gewoon goede afspraken over gemaakt in de verordening, daar houden we ons aan. Ik heb nu niet het exacte bedrag waar de heer Gorter naar vraagt.

De voorzitter: Daar kunt u ook schriftelijk op terugkomen hoor.

De heer Van der Linden: Maar dat is wel een goede schriftelijke, goede technische vraag. Wat hierbij natuurlijk altijd van belang is, is de verhouding tussen de kosten die je maakt, die je ook wil maken ten aanzien van fraudepreventie, en wat dat dan financieel oplevert. Dat hoeft niet helemaal een boekhoudkundige som te zijn want het is ook gewoon goed naar de maatschappij om te laten zien van, we besteden dit geld graag maar natuurlijk letten we ook op dat het goed besteed wordt, dat er niet mee gefraudeerd wordt. Ik kan u wel zeggen, als we er meer capaciteit op zetten, dan gaan we vast meer ophalen. Die kans is best aanwezig. Dat zou best een vraag kunnen zijn op een gegeven moment. Daar horen natuurlijk wel kosten bij die je ook dan maakt met elkaar. Nou, laatste vraag was eventjes naar de openbaar...

De voorzitter: Ja, ik stelt toch voor dat we doorgaan met de beantwoording, we hebben nog twee minuten.

De heer Van der Linden: Kijk, daar gaan we. Maar ik heb ook nog tien seconden nodig voor de beantwoording van de laatste vraag.

De voorzitter: Ja, je moet je teleurstelling nog even verwerken dat je geen concreet getal hebt gehad.

De heer Van der Linden: Ja, maar dat komt nog als technische ... Ja. Laatste vraag eventjes over openbaarmaking. Kijk, voor onszelf hebben we dat niet nodig want wij weten op een gegeven moment wel, o, deze partij, daar moet je een beetje scherper op letten als een andere partij. Maar natuurlijk, het heeft wel een vorm van afschrikwekkende werking, zeg ik eventjes heel flauw, als je in de krant staat met je bedrijf van, hé, dat is niet zo fijn. Er is geen wettelijke verplichting om frauderapporten openbaar te maken. Er zit natuurlijk ook altijd een privacyaspect aan vast. Ik weet, volgens mij zijn er twee gemeentes nu die een vorm vinden, hebben gevonden om wel gegevens openbaar te maken of daar iets mee te doen. Dus dat is niet iets wat in gemeenteland enorm leeft omdat we het zelf voor onszelf, voor onze eigen dienstverlening contractering enzovoorts niet nodig hebben. Dat eventjes als reactie. Dank u wel.

De voorzitter: Dan de heer Heijkoop.

De heer Heijkoop: Ja, voorzitter, heel kort. Natuurlijk altijd richting de heer Van Ballegooijen, van harte bereid vanuit het college om een debat te voeren over het armoedebeleid. Dat kan zeker. En die technische sessie, ik denk dat, dat wil ik alleen even meegeven, dat u even nadenkt over de scope van zo'n sessie. Want we hebben het over de Jeugdwet, we hebben het over de Wmo, kinderopvang, toezicht vanuit de sociale dienst, dat gaat dan over bijstandsfraude, vermogensfraude. Dus dat je daar van tevoren van, waar wilt u dan op inzoomen? En we hebben ook nog, soms is het ook een dunne lijn tussen de kwaliteit van de dienstverlening waar we toezicht op houden en die onder de maat is, waar soms wel wat fraudeachtige elementen in zitten en echt hard fraudebeleid. Maar in ieder geval van mijn kant van harte bereid om daar in een technisch sessie eens bij stil te staan. Maar wel denk ik goed om even van tevoren te bedenken waar uw politieke wens dan ook ligt. Dat was hem, voorzitter. En als ik aan mijn neus zit betekent dat meestal dat ik een beetje aan het dromen ben, daar hoef je voor de rest niet al te serieuze conclusies.

De voorzitter: Ja. En in het kader van dromen zijn bedrog, hebben we natuurlijk een enorme teleurstelling voor de VVD te pakken. Die wel heel erg aan zijn trekken is gekomen vanavond met een aantal politieke vragen, maar dat betekent dat we over het Energiehuis gewoon niet meer te spreken komen. Er loopt een artikel 40 procedure dus op zich kunnen we die beantwoording ook gewoon afwachten. Ik zie de heer Van Ballegooijen heel teleurgesteld kijken. Het spijt me.

Mevrouw Kruger: Voorzitter, een kleine aanvulling.

De voorzitter: Nee, ik moet nu toch even streng zijn want we gaan het echt nu even afronden want anders lopen we echt uit de tijd, mevrouw Kruger.

Mevrouw Kruger: O, oké. Nee, het was even ter ondersteuning van de vragen dus in die zin.

De voorzitter: Dat is altijd goed om te constateren. Op 7 november begint de begrotingsraad plaats waar deze drie raadsvoorstellen in samenhang worden besproken.

Beantwoording van de tweede ronde technische vragen op maandag 6 november om vier uur. U wordt verzocht conceptmoties en amendementen via de griffie met elkaar te delen. En tot zover nu en allemaal een hele fijne avond. En ook bedankt voor uw inschikkelijkheid want het was een hoop informatie en heel veel uitwisseling in een vrij kort tijdsframe dus het is weer goed gelukt.

2. Vaststellen Tweede Bestuursrapportage 2023 – raadsvoorstel

3. Vaststellen Meicirculaire 2023 en de begroting 2023 dienovereenkomstig te wijzigen - Raadsvoorstel

Voorzitter: Dhr. Van der Net
Raadsgriffier: Mevr. Van Poppel
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Van den Berg (CDA)
Mevr. Boom-Vos (VVD)
Dhr. Damen (PvdA)
Dhr. Van Dam-Timmers (CDA)
Dhr. Droog (CU/SGP)
Dhr. Gorter (Op Ons Eiland)
Dhr. Den Hartog (GroenLinks)
Dhr. De Heer (CU/SGP)
Dhr. Den Heijer (VVD)
Dhr. In 't Veld (VSP)
Mevr. Jager (Beter voor Dordt)
Dhr. Katif (Beter Voor Dordt)
Mevr. Koene (Gewoon Dordt)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Safranti (DENK)
Dhr. Van der Spoel (PvdA)
Dhr. Uysal (GroenLinks)
Dhr. Venderbos-Lambinon (Partij voor de Dieren)

Portefeuillehouders: wethouder C. van Benschop, wethouder P. Heijkoop

De voorzitter: Beste mensen, gezien het zeer strakke schema zie ik dat het kwart over negen geworden is en wilde ik beginnen. We gaan het eerst hebben over het begrotingsprogramma lerend en ondernemend. Daar zijn vragen gesteld door de VVD en de VSP. Mijn voorstel is om binnen deze drie kwartier eerst even deze vragen te behandelen en dan daarna te kijken hoeveel tijd we nog hebben voor eventuele andere vragen die er mogen leven binnen de commissie.

De heer Gorter: Voorzitter?

De voorzitter: Ja?

De heer Gorter: Ik zou graag over deze twee programma's een klein stukje woordvoering willen doen. U bepaalt zelf maar op welk moment dat kan. Misschien willen anderen ook nog.

De voorzitter: Nee, mijn voorstel is, zeker omdat we krap in de tijd zitten. Mijnheer Katif.

De heer Katif: Precies, voorzitter. We hebben geleerd net van de vorige commissie dat wij het op een andere manier moeten doen. En wat u voorstelt is correct, we gaan proberen te kijken wanneer en welk moment er woordvoering ingebracht kan worden.

De voorzitter: Ja, nou, dat werd mij net ook in mijn oren gefluisterd natuurlijk en ik dacht van, nou, daar zit wat in. Ja, dan gaan wij eerst, want ik ga even de griffier, dan moeten we toch even een rondje maken weer voor de verslaggeving natuurlijk. Ja, het is niet anders. Dan begin ik maar aan mijn linkerzijde en dan gaan we zo een rondje maken. De griffier.

Mevrouw Van Poppel: Denise Van Poppel, commissiegriffier.

Mevrouw Van Benschop: Chris Van Benschop, wethouder.

De heer De Heer: Robert De Heer, ChristenUnie/SGP.

De heer Damen: Leo Damen, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Jager: Ineke Jager, Beter Voor Dordt.

De heer Katif: Jacques Katif, Beter Voor Dordt.

De heer Droog: André Droog, ChristenUnie/SGP.

De heer Safranti: Mehmet Safranti, DENK.

De heer Van der Spoel: Wouter Van der Spoel, Fractie Van der Spoel.

De heer Uysal: Abdullah Uysal, GroenLinks Dordrecht.

De heer Den Hartog: Paul Den Hartog, GroenLinks Dordrecht.

Mevrouw Boom: Karin Boom, Dordtse VVD.

Mevrouw Koene: Irene Koene, Gewoon Dordt.

De heer In 't Veld: Richard In 't Veld, VSP.

De heer Gorter: Wouter Gorter, Op Ons Eiland.

De heer Venderbos-Lambinon: Cees Venderbos, Partij voor de Dieren.

De heer Van Dam Timmers: Jan Van Dam Timmers, CDA Dordrecht.

De heer Van den Berg: Elco Van den Berg, CDA Dordrecht.

De heer Portier: Ronald Portier, SP.

De heer Heijkoop: Peter Heijkoop, wethouder.

De voorzitter: Mijn naam is John Van der Net. En zoals ik al gezegd heb gaan wij eerst even beginnen met de twee vragen die gesteld zijn. En ja, dan kijk ik als eerste naar de VVD die een politieke vraag hebben ingediend. En ik citeer even, willen we de ambitie neerzetten om ervoor te zorgen dat Dordrecht in 2024 nul thuiszitters heeft, zodat deze scholieren een volledige schoolloopbaan kunnen doorlopen? Mevrouw Boom, ik neem aan dat ik u het woord mag geven.

Mevrouw Boom: Ja, dank u wel. Ik zou hem graag willen toelichten want volgens mij hebben we als raad en insprekers van kinderen die thuis zitten dit jaar iets belangrijks bereikt en dat is dat er meer aandacht is gekomen voor thuiszitten. En de wethouder heeft dat ook echt, nou, vind ik wel adequaat opgepakt want voor het eerst in jaren staat er in de begroting een tekst dat er in de onderwijsvisie het vertrekpunt gaat komen om thuiszitters te voorkomen en het terugbrengen van voortijdig schoolverlaters. Dus dit is, deze vraag is geen klaagzang maar het is wel voor ons nog steeds belangrijk een ongewenste thuiszitter, dat werd hier net door mijn buurvrouw, er zijn soms ook mensen gewenst thuiszitten, die willen toch heel graag hun schoolloopbaan doorlopen. En als gemeente hebben wij een glansrijk toekomstperspectief, goede schoolbegeleiding. Dus onze vraag aan de raad is vooral, het is goed dat de wethouder dit oppakt, er staat al wat in de begroting maar kunnen wij ook aan de wethouder de ambitie vragen om naar nul ongewenste thuiszitters te gaan?

De voorzitter: Ja, lijkt mij een duidelijke vraag. Het is in eerste instantie natuurlijk gericht richting de commissie om daarop te reflecteren volgens mij. Ik zie de heer De Heer reageren.

De heer De Heer: Ja, voorzitter, dank u wel. Hele mooie ambitie die mevrouw Boom-Vos ook met ons deelt. Tegelijkertijd vraag ik me wel af, is dat haalbaar? Want we hebben het over ongewenste thuiszitters. We hebben het ook even over gewenste thuiszitters, nou, die groep zal ook kunnen bestaan. En tegelijkertijd vraag ik me af of dat niet te veel maakbaarheidsdenken is? Want ik denk dat als we kijken naar de problematiek van sommige van deze casussen, dat daar nog zo hard gewerkt kan worden door alle ouders, familie, professionals daaromheen en dat het toch voor dat moment nog een ongewenste thuiszitter zou kunnen blijven. En dat we er op dat moment nog niet komen om die persoon, dat kind weer toch in dat traject te krijgen richting het onderwijs. Dus ik ben benieuwd of mevrouw Boom-Vos dat ook zo ziet of dat het in haar beleving echt mogelijk is om dat altijd voor elkaar te krijgen?

De voorzitter: Hoe kijkt u daar tegenaan, mevrouw Boom? De heer Portier wil hier ook gelijk wat op zeggen of voor ... Want het is een vraag aan mevrouw Boom maar mijnheer Portier.

De heer Portier: Ja, of het wel of niet te ambitieus is. Kijk, ik denk dat het een heel mooi streven is. Maar een groot probleem waar je mee te maken hebt is dus de enorme bezuiniging die er is geweest op het passend onderwijs. Waardoor een heleboel kinderen die op een reguliere school echt niet terecht kunnen ook geen plekje vinden in het passend onderwijs. De vraag is, wat kunnen wij als gemeente daaraan doen? Want daar moet landelijk gewoon ander beleid op gevoerd worden. Dus de vraag is wel van, we kunnen die ambitie neerzetten maar wat kunnen we als gemeente daar dan aan doen?

De voorzitter: De heer Gorter wilde hier wat op zeggen.

De heer Gorter: Ja, ik zou dan de vraag willen stellen, zou dit dan een lokale indicator moeten worden?

De voorzitter: Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom: Ja, dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Gorter, de microfoon, dank u.

Mevrouw Boom: Ik probeer het in het geheel bij elkaar te krijgen. Is het haalbaar, dat weet ik niet. Ik denk zelf van niet. Maar ik vind wel dat je het haalbaar moet vinden. Sorry? Ja.

De voorzitter: Via de microfoon, mijnheer Damen graag. Maar gaat u door, mevrouw Boom.

Mevrouw Boom: En dus daarom vraag ik om een ambitie, geen doelstelling. Dus dit moet je echt willen vanuit je gemeentelijk perspectief voor de Dordtse jongeren. Is dat vanuit de gemeente totaal bewerkbaar? Nee, daar zijn we ook al uitgekomen tijdens de commissies en in de besprekingen. Daar hebben wij als gemeente eigenlijk wettelijk niet zoveel aan te doen. Wat wel blijkt uit de inzet wat de wethouder tot nu toe heeft gedaan is dat wij als smeerolie gesprekken aan kunnen laten voeren en zorgen dat mensen erop gewezen worden op hun verantwoordelijkheden. En dat werkt, wat ik van wethouder Van Benschop tot nu toe hoor, heel goed. En dat zou ik graag willen blijven doorzetten want ...

De heer Van Dam Timmers: Voorzitter?

Mevrouw Boom: En ... Mag ik heel even nog één ding zeggen?

De voorzitter: Eén ding.

Mevrouw Boom: En wil ik het als een indicator? Nee, want ik denk niet dat dit echt haalbaar is maar ik wil er wel het gesprek over blijven voeren.

De voorzitter: De heer Van Dam Timmers.

De heer Van Dam Timmers: Ja, dank, voorzitter. Dank ook voor dit punt. Wat mij of waar ik eigenlijk een vraag over heb, als je dit zo neerzet lijkt het alsof we nu niet de ambitie hebben om ervoor te zorgen dat we nul thuiszitters hebben. Als ik zo de beraadslaging die we daarover het afgelopen jaar over hebben gehad en ook met docenten op scholen spreekt is de ambitie is niet om thuiszitters te hebben. Dus ik begrijp niet zo goed waarom dit een nieuwe ambitie is. Hebben we niet op dit moment ook de ambitie om nul thuiszitters te hebben?

De voorzitter: Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom: Nou, volgens mij hebben we die nog nooit besproken en in de begroting staat alleen de doelstelling dat het vertrekpunt is om schoolzitters te voorkomen. Vind ik een mooie doelstelling. Wij zouden hem zelf ietsje ambitieus, ik snap dat de wethouder hem niet in een begroting neerzet maar ik zou hem wel graag op willen roepen of dat we dit tot een ambitie kunnen doen?

De voorzitter: De heer Damen.

De heer Damen: Voorzitter, ik wil dat van harte ondersteunen. In eerste instantie dacht ik van, dit is een open deur, dit willen we allemaal allang. Maar ik vind het hartstikke goed om dat nog een keer te herbevestigen. Het is natuurlijk een heidense karwei maar we hebben een CDA-voorzitter dus dat moet wel goed komen.

De voorzitter: Ik geef het even ...

De heer ...: Dat laatste niet.

De voorzitter: Nee, nee, de heer Damen, een CDA-voorzitter, wat bedoelt u daarmee?

De heer Damen: Nou, die kan lastige heidense karweien kan die goed aan.

De voorzitter: Waarvan akte. Nee, ja, nee had ik ...

Mevrouw ...: Dit wordt een heel ander gesprek.

De voorzitter: Ik dacht dat ik in een soort parallel universum terecht was gekomen maar ... Dat kan. De heer De Heer.

De heer De Heer: Ja, voorzitter, als het mag toch nog een vraag aan mevrouw Boom-Vos. Ik vind het heel mooi en ik ondersteun natuurlijk ook die ambitie om naar nul te gaan. Tegelijkertijd zou je dat ook kunnen zeggen over, we willen naar nul armoede in de stad, dat is ook een hele mooie ambitie. Ik zie het alleen ook voor me dat het ook in het verkeerde keelgat kan schieten bij misschien ook wel ouders die met deze situatie te maken hebben met kinderen. Dat je als gemeente misschien in een persbericht of in een begroting of in ieder geval dat je het naar je toe krijgt dat we zeggen van, we gaan naar nul.

Wetende dat we dat voorlopig nog niet gaan bereiken want er zullen altijd casussen zijn waarbij dat niet lukt. Waarbij het echt wel lang gaat duren voordat we dat uiteindelijk misschien echt dichterbij zien komen. En dat we dan tot die tijd misschien ook een verkeerd signaal aan inwoners afgeven zo van, nou, we willen naar nul. Maar in de wetenschap dat die ouders en die kinderen toch waarschijnlijk voor langere tijd nog wel hiermee te maken zullen hebben. Is dat, hoe ziet mevrouw Boom-Vos dat risico wat erin zit, in de communicatie?

De voorzitter: Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom: Ik vind eigenlijk wat u zegt, er zit een risico in maar alleen het accepteren al dat ouders moeten accepteren dat ze een paar jaar thuiszitters thuis hebben, dat vind ik eigenlijk, dat zouden we niet moeten willen. Vandaar deze discussie. Kan je het garanderen? Nee. Hetzelfde is dat je ook de ambitie hebt om nul verkeersongelukken te hebben, kunnen we ook niet garanderen. Maar ik vind wel, het blijkt dat wij hier best nog wel wat in kunnen doen. Als je ziet dat wat de gemeentelijke aandacht geeft aan een vooruitgang, dan denk ik dat wij die gemeentelijke aandacht moeten blijven houden. En daarom zou ik hem graag als ambitie uit willen spreken. En eigenlijk is dat gewoon een signaal vanuit de raad richting de wethouder, stel dit heel erg hoog op je to-do lijstje, maak hier een ambitie van. Ik hoef hier niet in de begroting wat van te zeggen, ik snap dat dit zo in de begroting staat. Zou ik ook niet willen wijzigen. Ik zou wel een oproep willen doen vanuit de raad, kunt u dit hier als een grote ambitie maken?

De voorzitter: Ik kijk even om mij heen of daar nog meer mensen op willen reageren. En zo niet, dan heb ik nog een tweede vraag hier staan. Wil ... O, is het de bedoeling dat de wethouder hier ook nog op reageert? Ja, dat mag, mag. Ik, ja, van mij, ja, dat mag. De wethouder, alstublieft.

Mevrouw Van Benschop: Dank u wel, voorzitter. Ik ben helemaal van slag door de voorzitter. Nee hoor, ik vind eigenlijk wel heel erg goed dat we dit gesprek überhaupt hier voeren in relatie tot de begroting. We zijn er hard mee bezig in de bredere zin, ook als het gaat over de voortijdig schoolverlaters maar zeker ook met de thuiszitters. En ik denk dat wat mevrouw Boom net aangaf echt heel terecht is, dat we hebben gezien naar aanleiding van de gesprekken die we in de commissie hebben gevoerd, dat we daar partijen bij hebben uitgenodigd die er daadwerkelijk echt iets aan kunnen doen, namelijk het samenwerkingsverband en het onderwijs zelf. Maar ook zeker de ouders die hun verhaal kwamen vertellen en daarmee de urgentie duidelijk maakte, dat dat wel degelijk iets in beweging heeft gebracht. Dat zien we ook terug in de samenwerking rondom de visie op het voortgezet onderwijs. We zijn nog bezig met die visie dus dat zijn we nog met het bureau Sardes aan het uitwerken. Maar er worden al wel vragen gesteld vanuit het onderwijs, kunnen we nou niet een soort vooruitgeschoven project al beginnen om die thuiszitters aan te gaan pakken? Nou, moet de gemeente daar dan de regie op pakken? Dat is waarschijnlijk niet heel logisch.

Maar je ziet dus wel dat het samenbrengen van die partijen die iets te maken hebben met die jongeren op dat voortgezet onderwijs in dit specifieke geval dan, iets doet met het verantwoordelijkheidsgevoel, het elkaar aanspreken op die verantwoordelijkheid en gezamenlijk dus die inzet plegen om een kind een passende plek te geven. Als het specifiek gaat over die ambitie naar nul, dat is wel ook de ambitie die het samenwerkingsverband heeft vastgelegd in relatie tot hun eigen kernopdracht voor 2026, om nul thuiszitters te hebben. Ik vind de toevoeging van mevrouw Koene wel heel belangrijk, dat het gaat om ongewenste thuiszitters. Dus hebben wij die ambitie? Ja, wat mij betreft zeker. Achten we het echt realistisch om het in 2024 te realiseren? Nee. Maar dat betekent niet dat we de ambitie niet kunnen onderschrijven dus die wil ik ook gewoon omarmen want dat zou de inzet moeten zijn. Als we namelijk niet de inzet hebben om tot nul te komen gaan we er zeker nooit komen. Dus die ambitie die delen we helemaal.

De heer Katif: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Katif.

De heer Katif: Er schiet me ineens iets naar binnen als het gaat om ambitie. Ja, nee, ik ben mevrouw Pichel niet. Nee, ik hoor ambitie, ambitie maar ambitie moet je ook kunnen uitvoeren. En ik zie hier op mijn scherm dat op dit moment het lerarentekort nog steeds nijpend is. En dan ga ik twee dingen bij elkaar in één pot gooien en dan denk ik ja, oké, we hebben die ambitie, fantastisch en ik ben, ik sta daar ook achter als de ambitie maar moet je dit niet realiseren? En de realisatie daarvan is nul, dat snap ik ook wel. Maar dan denk ik, er is ook op dit moment zijn er zoveel scholen die dat graag ook zouden willen, niet alleen hier maar ook in heel Zuid-Holland. Hoe gaan wij dat nou eens realiseren? Hoe kunnen wij, want uiteindelijk hebben we het over een begroting 2024 en straks accorderen we of alloceren of whatever, een bedrag en dat moet toch ergens terugkomen. Of dat nou maatschappelijk rendement of gewoon, maakt mij niet uit. Maar ik zou graag willen weten, hoe gaan we die ambitie binnen zo'n korte termijn realiseren?

De voorzitter: De wethouder.

Mevrouw Van Benschop: Ja, dank voor deze vraag. Het is een ambitie die wij niet gaan realiseren überhaupt, wat de ambitie ook is. Het is een opdracht aan het onderwijs die moet zorgen voor het passend onderwijs en het is de taak van het samenwerkingsverband om dan vervolgens te zorgen dat er een dekkend aanbod is en dat die kinderen ergens geplaatst kunnen worden. Waar wij wel een rol voor onszelf zien is in die zorgkant hè, om in ieder geval in samenwerking met deze drie partijen de afspraken helder te maken, de verantwoordelijkheden duidelijk te beleggen en elkaar ook aan te kunnen spreken op die afspraken die we gemaakt hebben. Dus wij vragen in deze begroting ook geen bedragen om het aantal thuiszitters terug te dringen. En ik ben het er helemaal mee eens dat je graag wil dat de doelen die je stelt of de doelstellingen die je vastlegt, dat die haalbaar zijn. Maar ik zou niet voor minder willen gaan, het college zou niet voor minder willen gaan dan de ambitie uitspreken dat wij dit allemaal doen omdat we geen ongewenste thuiszitters willen. Daarmee zeg je, we willen naar nul. En nogmaals, is dat een realistische doelstelling?

Kunnen we dat met indicatoren in 2024 halen? Nee. Maar ik zou niet uit mijn mond kunnen krijgen, laten we als doelstelling nemen dat we 10 procent minder hebben. Of als ambitie, sorry, laten we als ambitie hebben dat we 10 procent minder hebben. Nee, want de ambitie is naar nul. Ieder kind verdient een plek, een passende plek en in ieder geval de mogelijkheid om het onderwijs te volgen. Zijn er personeelsproblemen? Ja, die zijn er ook. Daar zijn we ook mee aan de slag want dat geldt natuurlijk niet specifiek voor het geval van thuiszitters. Dat geldt voor alle kinderen dat er klassen wel eens naar huis gestuurd worden omdat er personeelstekorten zijn of omdat roosters, nou ja, niet meer zo dekkend zijn als dat ze voorheen waren. Dus daar hebben we ook zeker een opgave om samen met het onderwijs te kijken. Is ook weer niet alleen een opgave van de gemeente maar daar kunnen we wel ook in faciliteren. En ik hoop eigenlijk eerlijk gezegd dat alle scholen de ambitie hebben om alle kinderen het onderwijs te kunnen geven. Doet niets af aan onze ambitie.

De voorzitter: Nou, die ambitie is er in ieder geval. De heer Den Hartog nog een reactie.

De heer Den Hartog: Ja, dank u, voorzitter. Ik twijfelde nog heel erg omdat wat de heer Katif ook zei, het houdt natuurlijk wel verband met het lerarentekort. Sommige scholen vanwege dat lerarentekort die kiezen voor een vierdaagse schoolweek. Als je kijkt naar de definitie van een thuiszitter, ja, dat is wanneer je gedurende drie maanden niet vijf dagen per week naar school gaat. Dus als we voor dat soort oplossingen gaan kiezen, dan kies je tegelijkertijd voor een hoger percentage thuiszitters. Dus ik vroeg me af hoe de wethouder daarnaar kijkt?

De voorzitter: De wethouder. En dan wilde ik dan daarna wel naar het volgende punt. De wethouder.

Mevrouw Van Benschop: Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, laat ik vooropstellen, ik heb hier niet de oplossing voor het personeelsprobleem. Dat heb ik niet voor het onderwijs, dat heb ik eigenlijk voor geen enkele sector op dit moment. Werken we hard aan via de opgave arbeidsmarkt. Gebeurt ook via de arbeidsmarktregio, dat gebeurt via de regio Smart Delta. Maar de oplossing die heb ik niet voorhanden. Wat ik wel spannend vind als het gaat over dit soort grote kwesties, waar het gaat over, hebben we wel of geen plek voor kinderen op een school? En dan gaat het in dit geval specifiek over een passende plek. Om dan aan de hand van het op dit moment zijnde tekort aan personeel je ambitie bij te stellen. Zul je dat op andere manieren moeten bereiken. Ja. Moet je daar af en toe misschien wat in schipperen en andere maatregelen nemen. Ook ja. En daar gaan we ook zeker achter komen en daar zijn we mee bezig in dat traject richting die visie op het voortgezet onderwijs. Maar wij vinden in ieder geval persoonlijk dat je daarmee niet afbreuk moet doen aan de ambitie die je hebt want je wil ook die creativiteit behouden om te zoeken naar de mogelijkheden hoe je het wel doet. Als je je ambities bij gaat stellen dan, nou ja, het zou andersom moeten zijn.

De voorzitter: Dan wilde ik nog, gezien de tijd, overgaan naar de volgende vraag. En dan kijk ik naar de VSP, naar de heer In 't Veld. En misschien kan die nog eventjes de vraag inleiden en aangeven waar hij het over wil hebben?

De heer In 't Veld: Ja, dank je wel, voorzitter. Nou, het is met name ingegeven door de Agenda 2030 en dan misschien een wat andere insteek dan bij het vorige begrotingsprogramma. Daar zie je een heel aantal aspecten van werkgelegenheid, opleidingen, jongeren, hogeropgeleiden zeg maar dat we nastreven. En de VSP denkt of is van mening zeg maar dat het goed zou zijn zeg maar als er dus meer grotere bedrijven zouden komen. Want hier staat inderdaad zeg maar dat we veel eenmansbedrijven hebben. Dat is op zich ook niet onlogisch en die moeten we vooral houden. Maar ja, kijk zeg maar naar de gunstige effecten van grotere bedrijven, is er dan op dit moment zeg maar voldoende uitzicht dat dat ook gaat gebeuren of heeft dat zeg maar een extra impuls nodig? Dus meer zeg maar een open vraag van, om te bereiken zeg maar dat we dus grotere bedrijven hier naar Dordrecht kunnen halen. En die dus inderdaad dan ook wat arbeidsintensiever zijn en ook toekomstbestendig en allemaal wat groter. Dus om inderdaad zeg maar die effecten ook voor die Agenda 2030 te kunnen realiseren in ieder geval, dat ze daar een bijdrage aan kunnen leveren dus.

De voorzitter: Uw punt is duidelijk. U geeft aan, nou, we denken eigenlijk dat we meer behoefte hebben aan grotere bedrijven met meer werkgelegenheid. En ja, Of we dat goed aanpakken denk ik. De heer Den Heijer wilde daarop reageren?

De heer Den Heijer: Nee, ik had een inbreng dus ik weet niet of andere mensen misschien ...

De voorzitter: Hierop?

De heer Den Heijer: Op dit punt, ja.

De voorzitter: Ja. Nou ja, ik bedoel van, dat wordt nu gevraagd dus bast los wilde ik zeggen.

De heer Den Heijer: Nou, mooi. Nou, ik was namelijk rammend enthousiast over het punt dat de VSP concludeert, dat werk gewoon geweldig is en dat de terugloop van het aantal jongeren problematisch is. Het doet ook pijn om te zien dat in deze hyperkrappe arbeidsmarkt in Dordt meer mensen dan gemiddeld langs de kant staan in Dordrecht en werkloos zijn. We zitten in Dordrecht op 4600 uitkeringen dus hoe duidt het college deze aantallen nog los van de 6000 Dordtenaren die met een al dan niet gedeeltelijke arbeidsbeperking langs de kant staan, in wie ook potentie en talenten schuilgaan? Wat ons betreft is dit namelijk in deze tijd echt een gemiste kans. Niet alleen voor deze mensen zelf maar ook voor de ondernemers die echt om handjes zitten te springen, maar ook om alle Dordtenaren die behoefte hebben aan al die cruciale beroepen die zo ontzettend belangrijk zijn in bijvoorbeeld het OV of in de zorg. Want er zijn ontzettend moeilijk mensen te krijgen. Het aantal werkzame personen bij Dordtse bedrijven neemt weliswaar toe, dat is nu 63.000. Het aantal banen mag toch ook stevig omhoog, zeker als we zien hoe dat zich verhoudt tot de andere gemeentes in Nederland. En dat doen we ook met de ruimte voor banen en dat doet de wethouder ook voortvarend naar onze indruk. Maar dat moet wel blijvend aandacht houden want ook de arbeidsparticipatie moet omhoog. Want ja, het is niet echt ideologisch of zo maar iedereen is gewoon op dit moment nodig om de boel draaiende te houden.

En als wij kijken naar ons sociaaleconomische index, Atlas voor gemeenten, zijn we gezakt naar plek 42. Dat is ook echt een verslechtering ten opzichte van het afgelopen jaar dus dat is ook geen goede ontwikkeling. We vragen daarom het college wat ze hieraan gaat doen het komende jaar met als hoogste prioriteit dat het beste pad naar bestaanszekerheid, dat is een heel mooi woord, een nieuwe, goedbetaalde baan is en uitstroom naar werk dus cruciaal is de komende jaren. Want iedereen is nodig dus graag ook reflectie van de rest van de commissie op dit verhaal maar ook vanuit het college. Dank, voorzitter.

De voorzitter: De heer Van Dam Timmers als eerste zag ik zijn handje.

De heer Van Dam Timmers: Ja, dank, voorzitter. Ja, toch heel even een verhelderende vraag ook aan de heer Den Heijer. Want u had best wel een pessimistisch verhaal, wat ik op zich, de weg naar werk lijkt me inderdaad de beste weg uit de uitkering. Maar als we naar de cijfers kijken over de sociale zekerheid in Dordrecht, dan eigenlijk maken we sinds 2020 wel een mooie trend door met steeds minder bijstandsuitkeringen van 3900 in 2020 naar nu 3670 werkloosuitkeringen, toen 1500 ongeveer en nu nog 900 in de Dordtse situatie. Dus ik begrijp, kan dat niet helemaal relateren aan uw verhaal of uw wat pessimistischer verhaal op het gebied van werk want eigenlijk op basis van deze cijfers gaat het best goed.

De voorzitter: De heer Den Heijer, bent u optimistisch of pessimistisch?

De heer Den Heijer: Ja, dat is maar net aan wie de heer Van Dam Timmers die vraag stelt. Als hij die vraag stelt aan de ondernemers in onze stad, als hij die vraag stelt aan de ziekenhuizen, aan de jeugdteams, aan de busbedrijven die staan te springen, dan zijn die denk ik niet heel erg tevreden met deze cijfers. Ik ben het wel met de heer Van Dam Timmers eens dat we op het goede pad zitten. Maar ik vind ook dat het onze taak is om op dit moment te zeggen van, dat we niet zelfgenoegzaam moeten worden. Dat we ook niet elkaar moeten na gaan zitten papegaaien dat we met een granieten bestand te maken hebben, dat er alleen maar mensen in zitten die niets zouden kunnen. En daar kijkt onze fractie echt fundamenteel anders naar. Iedereen, in iedere persoon schuilt gewoon een vermogen, een talent, iets je in kunnen zetten voor de samenleving. En dat hoeft niet altijd betaald werk te zijn maar u zegt de beste weg uit de uitkering is de weg naar werk. Nee, de beste weg uit armoede zou de weg naar werk moeten zijn. En daar proberen we toch echt een warm pleidooi voor te houden omdat de aantallen zijn inderdaad relatief teruggelopen, ook door de hyperkrapte die er nog steeds is op de arbeidsmarkt en de komende decennia alleen maar krappert wordt.

De heer Van Dam Timmers: Voorzitter?

De heer Den Heijer: En daar moeten wij blijvend aandacht op hebben en ook met elkaar die scherpste op durven zoeken, voorzitter.

De voorzitter: De heer Van Dam Timmers.

De heer Van Dam Timmers: Ja, voorzitter, ik constateer dat de heer Den Heijer heel veel woorden nodig heeft maar dat we het eigenlijk feitelijk eens zijn en dat die vooral daar een politiek verhaal van probeert te maken. Het punt is denk ik dat we op zich een goede weg inslaan. Dat er arbeidskrapte is, dat is natuurlijk een feit. Maar dat neemt niet weg dat op zich de lijn die we inzetten goed is en dat de inzet van onze sociale dienst blijkbaar succesvol is. En ik denk dat het goed is om dat even ook hier in deze begrotingsbespreking vast te stellen. Maakt dat dat we ultiem tevreden zijn? Nee, natuurlijk niet want er staan altijd te veel mensen aan de kant.

De voorzitter: We zitten hier om politiek te bedrijven natuurlijk dus wat dat betreft. De heer Portier.

De heer Portier: Ja, voorzitter, uit de vraag die gesteld wordt blijkt een beetje het idee van, als we maar een heel groot bedrijf aantrekken, dan komt het wel weer goed. Stel dat Lips besluit toch weer de sloten te gaan fabriceren in Dordrecht, dan denk ik, ja, prima maar waar halen we dan de ingenieurs, et cetera, de lassers, de technici, et cetera allemaal vandaan om dat te gaan doen? Plus de bouwvakkers om die fabrieken neer te zetten en machines te onderhouden, et cetera, et cetera. Ik denk dat het probleem, dat we op zich zat bedrijven hebben in Dordrecht maar dat er een probleem is met bij aansluiting van wat mensen kunnen en wat er door bedrijven gevraagd wordt. Gedeeltelijk is het natuurlijk ook een probleem dat er gewoon af en toe te weinig salaris geboden wordt om mensen enthousiast te krijgen. Maar ik denk dat we, als we gaan kijken naar wat kunnen wij als Dordrecht nou doen om die aansluiting op de arbeidsmarkt te verbeteren? Ja, dan zijn er eigenlijk maar weinig concrete dingen wat ik denk wat we kunnen doen. Wat de sociale dienst naar mijn idee bijvoorbeeld wel zou kunnen doen is zeggen, niet meer richten op van, in drie maanden moet jij aan de slag, als je een cursus of wat dan ook gaat doen. Nee, als jij een hbo-opleiding kan gaan doen of als je een technische opleiding kan gaan volgen die jou in twee jaar een garantie op een baan geeft, ja, stimuleer dat vooral. Maar ik denk dat je meer in dit soort aansluiting op de arbeidsmarkt moet denken dan in een groot bedrijf binnen gaan halen met heel veel subsidie en dergelijke en hopen dat we daar dan zeg maar de problemen mee oplossen. Want ik denk dat dat niet op die manier gaat werken.

De voorzitter: Duidelijk. De heer Den Hartog.

De heer De Hartog: Ja, dank u, voorzitter. Nou, wat er hiervoor gezegd is, daar kunnen we ons wel voor een deel bij aansluiten. Het is uiteraard erg belangrijk dat je werknemers toe leidt en ook opleidt naar de eisen die het bedrijfsleven nu stelt. Dat is belangrijk voor de werkgevers, voor de werknemers en dus ook voor Dordrecht. Maar bedenk ook dat er nog een tweede verhaal is en dat is natuurlijk dat de wereld continu verandert. We moeten ook altijd oog hebben, en dan heb ik het natuurlijk vooral over de opleiding, dat je mensen niet alleen maar opleidt voor wat is nu nodig maar ook voor wat is straks nodig? We hebben in het verleden wel eens gezien dat er grote projecten waren omdat er een bepaalde kennis en vaardigheden in een bepaalde sector nodig waren. Dat werd opgeleid, de wereld verandert, die vraag naar die kennis en vaardigheden verandert en dan komen ze weer buitenspel te staan.

Dus de vraag voor de toekomst moet zijn eigenlijk, dat onderwijs, want daar wil ik dan vooral het op toespitsen, om kennis en vaardigheden gaat, om die bij te brengen. Die niet alleen maar de huidige vraag bedient maar ook inspeelt op veranderende wereld, op veranderende vraag. Uiteindelijk hebben we daar op lange termijn nog veel meer profijt van. Dat geldt ook weer voor de werkgevers en de werknemers en dus heel Dordt. Dus ik zou ook graag willen horen hoe deze, ja, meer toekomstgerichte visie, hoe dat geborgd zou kunnen worden.

De voorzitter: Als er voor de rest niemand is, dan kijk ik weer ... De heer Katif nog?

De heer Katif: Nee, voorzitter, u had beloofd namelijk dat wij iets van een kleine woordvoering zouden en ik had eigenlijk nog twee vragen aan het college.

De voorzitter: Dat klopt. Dat mag.

De heer Katif: Nou, we hebben het uiteindelijk over een begroting want ik hoor hele verhalen, dat is op zichzelf hartstikke goed hoor. Maar we hebben het over een begroting, we hebben het over een van de kleinste programma's qua bedrag. Zoveel is het niet.

De voorzitter: Ik begrijp wat u bedoelt maar er is net even op dit onderwerp even iets gezegd. Ik denk dat het handig is dat kort even de wethouder erop ingaat en dan inderdaad dan overgaat naar de woordvoering. Op Ons Eiland heeft ook al aangegeven. Is dat goed dan, mijnheer Katif?

De heer Katif: Nou, ik dacht u de tijd te besparen maar als u dat beslist vind ik het goed.

De voorzitter: Nee, ja, nou ja, nee, ik bedoel van, dit onderwerp is op tafel gekomen. Ik denk heel kort even de wethouder en dan kom ik bij u, ja?

Mevrouw Van Benschop: Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, ik reageer eerst heel even op het verhaal over de grote bedrijven. Een groot deel van ondernemers zijn zzp'ers. Dat zijn niet per se bedrijven die overal in de stad gevestigd zijn en die daarmee ook fysieke ruimte innemen dus daar komt een hoger aantal eenmanszaken vandaan. Maar we hebben in de afgelopen periode juist relatief veel grotere bedrijven hiernaartoe gehaald dus die zijn er wel degelijk. Waar ik wel een beetje voor wil waken is de gedachte dat grote bedrijven meer toekomstbestendig zouden zijn, beter zouden zijn voor het personeel. Dat is namelijk in de praktijk niet zo. En dat is de hele reden dat we in ruimte voor banen, als het gaat over, wat voor banen halen we hier nou naartoe, we daar ook kwalitatieve doelstellingen aan gehangen hebben. Dus niet alleen maar hoeveel arbeidsplaatsen bied je per hectare maar ook, wat doe je een goed werkgeverschap, hoe ga je fatsoenlijk met je mensen om, wat doe je aan duurzaamheid, wat doe je aan inclusie? En eigenlijk een breder pakket om daarmee te sturen op dat we hier bedrijven krijgen die op een fatsoenlijke manier komen ondernemen maar ook iets terug komen brengen naar de regio. Dan maak ik heel even het bruggetje naar het tweede punt waar ik bij het werk en inkomen deel weg ga blijven want daar is wethouder Heijkoop voor.

Maar wat ik er wel op mee wil geven is dat het gaat heel snel over de aantallen mensen die in de bijstand zitten of die gebruik maken van een WW-uitkering. We hebben nu arbeidsmarktkrapte, we weten ook dat dat weer een keer kan veranderen. In die zin dat het economisch weer minder kan gaan. Wat je natuurlijk niet wil is dat je een hele grote groep kwetsbare mensen krijgt. Dat relateert ook aan die groep mensen die opgeleid wordt voor een specifiek vak, wat misschien in de toekomst weer gaat veranderen en dat mensen dan aan de kant komen te staan. Dus wat we in ieder geval vanuit de opgave arbeidsmarkt menselijk kapitaal en vanuit ruimte voor banen, dus de economische pijler aan het doen zijn is kijken, hoe kunnen we nou dat onderwijs laten aansluiten op de vraag van het bedrijfsleven? Maar ook, hoe sluiten we het bedrijfsleven aan op het onderwijs om ervoor te zorgen dat zij op tijd die transitie maken als banen veranderen? Zodat we echt toegaan naar, hoe brengen we mensen naar een duurzame toekomst op de arbeidsmarkt? Want uiteindelijk is dat de oplossing en niet, hoe krijgen we mensen zo snel mogelijk aan het werk, waarna ze als het economisch minder gaat weer aan de kant staan. Dus het is voor ons een combinatie, wat voor type bedrijven haal je naar je regio, verbind je daar ook kwalitatieve doelen aan? Niet alleen maar het aantal banen. Ook hè, blijft ook nog steeds, maar ook de kwaliteit. Wat doe je ... Of nou, wij willen het onderwijs laten aansluiten op de huidige vraag van het bedrijfsleven maar ook de vraag van de toekomst. We verbinden bedrijven aan het onderwijs om ook op tijd die transitie binnen de bedrijven te kunnen maken. En daarnaast hebben we natuurlijk nog het vraagstuk van, hoe voorkomen we dat kwetsbare mensen uiteindelijk op straat komen te staan als het economisch minder gaat? Zodat we in ieder geval ervoor zorgen dat die getallen niet oplopen of minimaal oplopen. Ik denk dat dat de meeste antwoorden zijn. Eén ding kan ik wel nog concreet noemen. Wij hebben nu een groot arbeidsmarkt vraagstuk ook op de energietransitie. We zien dat er in wijken de energietransitie moet plaatsvinden dus we zijn nu ook gestart met de wijkaanpak. Dat is voor nu in Dordt West waarbij we echt een samenwerkingsverband hebben waarbij het buurtwerk, het sociaal wijkteam met mensen uit de wijk in gesprek gaat om te kijken, kunnen we je via een traject van De Beroepentuin bijvoorbeeld deel laten nemen aan de transitie in je eigen wijk. Dus via de corporaties en de aannemers van de corporaties die mensen naar het werk toe leiden. Dat is meer een concreet voorbeeld van hoe we, nou ja, wijkgericht aan de slag zijn gegaan.

De voorzitter: Dan even kijken of dat de andere wethouder naast mij de cijfers even heeft en dan gaan we naar de heer Katif en Gorter.

De heer Heijkoop: Ja, voorzitter, nee, de precieze cijfers die heb ik niet. Die veranderen trouwens ook elke dag. Maar wat wel terecht wordt aangegeven is dat de bijstandspopulatie is een complexe populatie om aan het werk te helpen, zeker in deze tijd. Ik ben sinds medio 2016 wethouder en ik geloof dat we nu wel op het laagste punt zitten in heel die periode dus we zien een geleidelijke afname. Wij zijn ook een paar periodes dat we in de top 3 van Nederland zaten waar het ging over de daling in het bijstandsbestand. Dus dan zou je wat zelfvergenoegd kunnen zeggen van, nou, wij doen het hier helemaal perfect. Maar er zijn heel veel factoren van belang en we zijn voortdurend aan het kijken van, doen we nog de goede dingen en doen we die dingen ook goed?

We zijn op dit moment ook echt wel met de sociale dienst aan het kijken van, past onze aanpak om mensen aan werk, naar werk toe te geleiden, past dat nog goed of moeten we misschien al iets anders gaan sturen? En dat heeft er doodeenvoudig mee te maken met dat iedereen die relatief eenvoudig aan het werk kan, die is aan het werk. Want daar heeft de heer Den Heijer natuurlijk gelijk in, aan het werk gaan is gewoon goed voor mensen. Het is in de eerste plaats goed om je uit de armoede te kunnen werken, dus dat je voldoende inkomen via werk verkrijgt zodat je bestaanszeker bent. Maar het is ook gewoon goed voor je eigenwaarde, het is goed om ergens bij te horen, het is goed voor je dagstructuur, het doet goed voor je gezondheid. Ik denk dat niemand in deze ruimte zal betwisten dat werk goed voor je is. Laat onverlet dat er heel veel mensen zijn die ook, ja, die gewoon niet kunnen werken of die alleen kunnen werken met heel veel ondersteuning. Het huidige bijstandsbestand is compleet anders van samenstelling dan die van 10, 15 jaar geleden. Sinds 2015 is de Wajong en de WSW, dus de sociale werkvoorziening, de toegang is gesloten dus al die mensen zijn ook in de Participatiewet terechtgekomen. In de bijstand, zo zou je het kunnen zeggen, en die hebben een andere vorm van ondersteuning nodig. Dus dan moet je denken aan allerlei instrumenten die we inzetten. Loonkostensubsidie, die kent u wellicht. Dus dat wij vanuit de gemeente compenseren zodat iemand wel kan werken maar hetgeen aan loonwaarde ook aanwezig is, aanvullen tot een fatsoenlijk inkomen. Maar ook door jobcoaching omdat sommige mensen wat meer ondersteuning op het werk nodig hebben. Of via een no-riskpolis dus dat je werkgevers eigenlijk de garantie biedt van nou, mocht het toch misgaan, dan loop je geen risico. Al dat soort instrumenten zetten we in. En ik ben het wel met de heer Portier eens, je zou eigenlijk nog veel meer re-integratie-instrumenten willen hebben die ook nog meer bijdragen aan duurzame uitstroom. Ook daar zetten we wel stappen in. In de coronatijd, dat was een hele vervelende tijd, een hele onzekere tijd ook aan het begin. Destijds hebben we landelijk ook gesproken over een aanpak om de sociale diensten nadrukkelijk ook te koppelen aan het UWV, aan de sociale partners, aan onderwijsinstellingen om ontschot werk te maken om mensen die aan het werk te houden en aan het werk te krijgen. Dat is destijds in die onzekere tijd. En collega Van Benschop en ik zitten ook in het bestuur van de arbeidsmarktregio en aan die tafel voeren we ook het gesprek om ook naar de toekomst toe mensen aan het werk te helpen. Hetzij vanuit een uitkering, hetzij op een, nou ja, vanaf de bank of hetzij vanuit de schoolbanken of soms ook vanuit een bestaande baan. Want ook daar zie je de onzekerheid toenemen en de mismatch, waar vandaag ook of gisteren in de krant over geschreven werd, ja, die laat zich ook in onze regio nadrukkelijk voelen.

De voorzitter: De heer ...

De heer Heijkoop: Tot slot, één zin.

De voorzitter: Ja, tot slot, ja.

De heer Heijkoop: Het aantal mensen in de bijstand in Dordrecht verhoudt zich niet zo gek ten opzichte van het landelijke als je kijkt naar de grote steden. In de G4 is het aantal, is de bijstandsdichtheid nog veel en veel groter. Wij zitten redelijk of lopen redelijk in de pas met andere grote steden.

Laat onverlet dat iedereen, ja, dat iedereen waar je wat mee kan, die wil je graag verder helpen en bij de één is dat wat meer dan bij de ander.

De voorzitter: Ik ga snel naar de heer Katif en daarna naar de heer Gorter die nog een inbreng had. De heer Van Dam Timmers ook. We gaan kijken.

De heer Katif: Ja, dank u wel, voorzitter. Om even toch naar de raad met toch goede ideeën tijdens de woordvoering te komen hebben we toch een aantal vragen. En die vragen zijn niet van technische aard, de vragen zijn gewoon verhelderde vragen. Zoals ik eerder zei een kleiner programma maar wat ons betreft is het een cruciale motor voor onze stad. Wij lezen volgens mij niets over de ambitie top 5 MKB-vriendelijkste grote gemeente terwijl in het politieke akkoord 2022-2026 ermee werd, nou ja, ik heb hier gepronkt, vind ik niet zo'n juist woord maar daar werd wel met heel veel tam tam, we gaan het maken en vijf, dat zullen we gewoon even voor elkaar krijgen. Ik ben echt benieuwd of we in '24 dat zouden kunnen halen. En ik daag het college uit om niet met plannen te komen maar echt werkelijk een doelstelling vast te stellen en die doelstelling die moeten we ook kunnen realiseren. Volgens een indicator of niet, dat interesseert me niet, maar ik wil die plek hebben zoals u zelf in een eigen politiek akkoord hebt vastgesteld. Een tweede punt, voorzitter, is met betrekking het DistriPark maakt Beter Voor Dordt zich zorgen over de uitgifte en de ontwikkeling vanwege de komst van een azc. Met name de financiële consequenties in deze stad want wij weten met zijn allen dat wij in '25 een soort ravijn ingaan. Waar ik eigenlijk niet helemaal in geloof want ik ben heilig van overtuigd dat de Rijksoverheid wel dat zou kunnen gaan compenseren. Dat weten we niet maar ik heb alle geloof dat ze dat zouden kunnen doen met de nieuwe regering aan het roer. Voorzitter, aan het einde van de derde punt is de ontwikkeling Leerpark, die is nog steeds in volle gang. Beter Voor Dordt vraagt zich al vele jaren steeds weer aandacht voor wat steeds groter wordende concentratie van onderwijs op één plek. Wat doet het met leefbaarheid en veiligheid van het gebied? Geen woord hierover in stukken in de begroting terwijl in de afgelopen jaren ook steeds meer mensen zijn komen wonen. Veelal best stevig geprijsde woningen en appartementen. Het moet eigenlijk ook voor hun veilig en prettige wijk blijven om in te wonen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, ik zit even te kijken. Ja, de heer Gorter en dan de heer Portier.

De heer Gorter: Ja, ik wou voor beiden één woordvoering doen dus u kunt zelf aangeven of ik het op basis van het programma wil doen en dat ik straks nog een stukje doe of dat ik aan het einde van het tweede programma over bouwend en bereikbaar één woordvoering doe.

De voorzitter: Ik zou het splitsen als ik u was want anders dan komen we echt helemaal in problemen.

De heer Gorter: Dan gaan we dat doen. Ja. Ik heb het vanavond nog niet één keer gehoord maar ik wil toch wel mijn dank uitspreken voor de overzichtelijke begroting van 2024.

Ik vind hem, ondanks dat het 120 pagina's is, is het toch makkelijk te lezen dus mijn dank daarvoor. Ik heb wat andere ervaringen met een buurgemeente, daar deed ik er wat langer over. Maar mijn dank overigens ook voor het pleidooi voor de wat kleinere ondernemingen door de wethouder, om daar toch wel de aandacht aan te besteden. Want we focussen ons misschien wel allemaal op grote bedrijven maar grote bedrijven leveren verhoudingsgewijs niet altijd de beste werkgelegenheid op dus mijn dank daarvoor. Ik heb één punt met betrekking tot het begrotingsprogramma lerend en ondernemend Dordrecht. Op Ons Eiland zou graag zien, en daar hebben we met de wethouder al een keer over gesproken, om een inspanningsverplichting op te nemen om de opleiding technisch hbo weer terug te halen naar Dordrecht. Kan de wethouder deze toezegging doen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Gorter. De heer Portier en dan de heer Van Dam Timmers nog.

De heer Portier: Ja, ik had alleen even een vraagje naar aanleiding van de woordvoering van de heer Katif. Want ik kreeg de indruk dat hij dacht dat de groei van het aantal studenten op het Leerpark, dat dat daar de leefbaarheid bedreigt. Nu kom ik wel eens in die buurt en voel ik me nooit zo bedreigd als ik daar loop. Dus hoe ziet u dat of heb ik het helemaal verkeerd begrepen?

De voorzitter: De heer Katif.

De heer Katif: Nee hoor, u hebt het echt volkomen verkeerd begrepen. Waar het om gaat, ja, ik bedoel, nee, maar waar het om gaat is dat je ...

De heer Portier: '...' duidelijk u was.

De heer Katif: Nou ja, dat je met elkaar rekening houdt, dat is eigenlijk wat ik wil. En dat zeggen we al jaren, dat in ieder geval als je een concentratie doet van een aantal instellingen zoals onderwijs, ja, hoe je het wendt of keert, dat zijn wel kinderen. En ik heb zelf drie, ja, die zijn onstuimig. Die schreeuwen wel eens en dan is het 's avonds ook wel misschien daar wel bijeenkomen of wat dan ook. Ja, dat veroorzaakt soms overlast. En ik zeg alleen maar, hou daar rekening mee. Dat is eigenlijk mijn pleidooi. Dus concentratie van dingen is niet altijd goed. Is dat een antwoord op uw vraag?

De voorzitter: Is dat een antwoord op de vraag, mijnheer Portier?

De heer Portier: Het is een antwoord op de vraag maar ik betwijfel ernstig de mate van de problemen die daardoor optreden.

De voorzitter: Waarvan akte. De heer Van Dam Timmers.

De heer Van Dam Timmers: Ja, dank, voorzitter. Ook op dit begrotingsthema toch wel even een korte woordvoering. Onderwijshuisvesting vormt een onderdeel van dit begrotingsthema. Is eigenlijk het grootste onderdeel, op de 30 miljoen gaat het om ongeveer 10 miljoen.

En we maken ons toch wel wat zorgen ook over dat thema op basis van gesprekken in de stad en op scholen. We zien ook dat de uitvoering op dit programma bij sommige scholen toch nog niet goed loopt op het gebied van verduurzaming, dubbele beglazing en ook ventilatie. Helaas hebben we ook gezien dat dat nog niet op orde is en dat het in de winterperiode dat er regelmatig toch gestookt wordt voor de buitenlucht, wordt toch weer uit een ander potje betaald. En dat het ook nog op sommige scholen jarenlang kan duren voordat we dit voldoende hebben aangepakt. En dat in die tijd we dus met open ramen, leerlingen in de klas hebben zitten omdat anders het CO2 in die klassen te hoog wordt. Ja, dit is ongewenst en we hopen dat in de invulling van deze 10 miljoen daar ook in de uitvoering voldoende aandacht voor zal zijn en daar zullen we ook blijvend naar kijken.

De voorzitter: Lijkt mij duidelijk. Dan kijk ik even naar de griffie. Kan daar nog een reactie op komen, van de commissie nog een reactie op wat er net gezegd is eventjes door het college. De heer Den Heijer wilde nog wat opmerken.

De heer Den Heijer: Ja, ik wilde daar kort iets over zeggen, voorzitter. Op zich kunnen we de lijn van het college natuurlijk prima volgen. Zeker als je ziet de vergrijzing die er optreedt, dat je iets kijkt naar kwalitatief sturen op banen en dat je kijkt of je daar de uitstroom op kunt toepassen. Nou, waar het gaat om het programma van het menselijk kapitaal, waar wethouder Van Benschop over begon, is er eerder ook een toezegging gedaan om duurzame en cruciale beroepen uitstroomcijfers ook te monitoren. Dus mijn vraag was, wanneer wordt daar dan op teruggekomen? Want we zouden wel graag vinger aan de pols willen houden. En daar waar het gaat om de loonkostensubsidie, daar heeft de heer Heijkoop natuurlijk volstrekt een legitiem punt. En dan vraag ik me af, wat is dan, ja, de inzet van het college? 6000 arbeidsongeschikten in Dordrecht hebben, waar misschien een deel via loonkostensubsidie aan het werk kan. We hebben het over mensen die in de bijstand zitten, die daar misschien voor een deel mee aan het werk kunnen. Dus wat voor beeld heeft het college daar zelf bij?

De voorzitter: Eerst wethouder Van Benschop.

Mevrouw Van Benschop: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ga proberen ze heel puntsgewijs even door te lopen in verband met de tijd. Het uitvoeringsprogramma menselijk kapitaal arbeidsmarkt is vandaag vastgesteld door het college dus dat komt aankomende week richting de raad. Waarin we de concrete doelstellingen voor 2024 hebben benoemd en ook hoe we dat gaan monitoren dus dat komt eraan. De ambitie over de MKB-vriendelijkste gemeente, die is nooit weggeweest. Die ambitie is er nog steeds. Daar is wethouder Burggraaf mee bezig. We hebben hier vooral geprobeerd een vertaling te maken van de Kadernota en dat vertaalt naar een begrotingsprogramma. Het is geen nieuwe ambitie en op die manier ook niet opgenomen hier, maar dat betekent niet dat de ambitie niet meer bestaat. En dat is nog steeds een van de dingen waar hij hard aan werkt. Als het gaat over de uitgifte van de gronden voor DistriPark neem ik aan dat daarop bedoeld wordt als het gaat over de vestiging van het azc. Ik heb tot nu echt totaal geen signaal dat daar een issue zou ontstaan. Sterker nog, de gronden zijn we mee bezig om ze dadelijk uit te kunnen gaan geven. Er is echt heel veel animo, ook wetende dat daar een azc komt.

Dus ik voorzie echt geen problemen voor de vestiging van bedrijven op DistriPark. Zeker niet gezien het feit dit gewoon de laatste grote kavels zijn die we nog uit te geven hebben. Dus daar zijn echt, nou, genoeg bedrijven die daar graag aanspraak op zouden willen maken. Dan het Leerpark. Ik schrok bijna van de opmerking van de heer Katif dat we daar vooral bezig zijn met het concentreren van onderwijs. Want juist, ik heb het net even snel terug zitten zoeken, ik denk, hebben we het er dan uitgehaald, maar het staat er nog steeds in. Op pagina 68 van de begroting, dat we juist nu de volgende fase ingaan waar we heel lang bezig zijn geweest met het goed neerzetten van het onderwijs, dat had echt wel de prioriteit. En de fysieke ontwikkeling, dus als het ging over de tijdelijke woningbouw maar ook alle onderwijsgebouwen die er staan, dat we nu juist de volgende fase ingaan waarbij we veel meer dat cluster gaan versterken, dat waar de campus voor bedoeld is. Dus we gaan de bedrijven aantrekken, zijn we druk mee bezig. Dat is ook voor een deel al gelukt. In het Kopgebouw zitten al wat bedrijven gevestigd, komen er ook weer nieuwe bij. De gemeente zit er, die heeft daar ook een rol in. Dus het verschrikkelijke woord Triple Helix, dat begint nu, ja, ik zeg het zelf maar dat het verschrikkelijk is, de drie O's vind ik nog erger dus excuus, mevrouw Koene, maar dan maar de Triple Helix, dat begint daar nu echt vorm te krijgen. En dat betekent niet dat dat al heel stevig staat, maar dat is wel iets waar we de komende periode juist mee aan de slag gaan. En dat staat ook wel als doelstelling benoemd in het begrotingsprogramma. Dan was er nog een specifieke vraag over of wij de inspanning willen leveren om de opleiding technisch hbo naar de regio te halen. Nou, welke inspanningsverplichting ik wel heb en voel is om in ieder geval de technische opleidingen in de volle breedte hier goed neer te zetten. Want we zien dat daar een enorme vraag is van het bedrijfsleven. Wat we wel hebben afgesproken is dat het onderwijs dat wij hier faciliteren is op vraag van wat er nodig is voor het bedrijfsleven in onze regio. Dus dat is wel de voorwaarde om, nou ja, zo'n uitspraak te kunnen doen. Dus ik hoor graag al die vragen van al die bedrijven die hierop zitten te wachten komen.

De heer Gorter: U begrijpt dan mijn vraag, voorzitter?

De voorzitter: Ja.

De heer Gorter: De vraagstelling was anders. Echt specifiek technisch hbo wat uiteindelijk leidt tot meer studenten, wat bedrijven aantrekt op een hoger niveau, wat uiteindelijk weer zorgt voor werkgelegenheid. En dat we hier bedrijven kunnen krijgen die niet op mbo-niveau maar op hbo-niveau, misschien zelfs wel op universitair niveau mensen naar Dordrecht kan trekken. Dat was mijn vraag dus dat was mijn vraag, inspanningsverplichting of inspanning op het betrekken van hbo technisch onderwijs naar Dordrecht.

De voorzitter: Even nog even kort want dan moeten wij echt naar het volgend onderwerp over de en dan ...

De heer Gorter: De vraagstelling was klaar.

De voorzitter: Ja, ja, nee, dat is duidelijk. Mevrouw Van Benschop.

Mevrouw Van Benschop: Dan ga ik hem nog heel kort beantwoorden. Wij hebben op dit moment de Dordrecht Academy op het Leerpark, die bieden de Ad-opleidingen aan. Dat is hbo-niveau en dat is onze eerste prioriteit om in ieder geval ervoor te zorgen dat dat stevig staat en ook blijft. Dus als u mij vraagt, willen we daar technische opleidingen toevoegen? Ja. Maar om een hele nieuwe opleiding te starten via een andere hogeschool, dan is dat op dit moment niet de prioriteit. Nee.

De voorzitter: Lijkt mij duidelijk. Dan wil ik voorstellen aan de commissie dat wij naar de begrotingsprogramma's bouwend en bereikbaar gaan. O ja, de loonkostensubsidie toch nog eventjes in het kort ook de heer Den Heijer dan. Oké, wethouder Heijkoop.

De heer Heijkoop: Ja, er waren een paar vragen, opmerkingen die ik even snel langsloop. Richting de heer Katif, ravijn 2025 is 2026. Ik hoop trouwens met u dat er inderdaad beleid komt vanuit het Rijk waarin het tekort in het gemeentefonds wat kleiner wordt gemaakt. Ik voorzie echt voor de komende twee jaar nog geen financiële problemen maar voor daarna moeten we met elkaar wel ons gereedmaken voor ombuigingen. Waar het gaat over de loonkostensubsidie, we hebben P-middelen, Participatiewetmiddelen die we inzetten op instrumenten om mensen vanuit de bijstand aan het werk te helpen. Die middelen zijn niet toereikend dus we moeten heel scherp keuzes maken. De inzet van loonkostensubsidie bijvoorbeeld is best wel een relatief duur instrument. In het verleden hebben we daar heel fors op toe moeten leggen. We hebben daar ook in de afgelopen jaren flink voor gelobbyd en twee, drie jaar geleden heeft het Rijk toen ook het verstrekken van loonkostensubsidie aantrekkelijker gemaakt. Dat het voor Dordrecht gelijk al een financieel effect van meer dan een miljoen plus dus daar waren we toen heel blij mee. We zetten het in waar het mogelijk is maar we zijn nu wel aan het herijken van, welke instrumenten in welke mate passen nu nog. Ook gezien de groep die nu in de Participatiewet zit relatief veel mensen met een migratieachtergrond, relatief veel mensen met een lichte of zwaardere vorm van een arbeidshandicap. Maar wat mij betreft is dit wel een onderwerp waar wij vanuit het college graag nog eens bij u op terugkomen bij de raad want we gaan ook over een poosje spreken over de Participatiewet en daar past deze denk ik heel goed in en dan kunnen we daar ook keuzes in maken. Wat heel belangrijk is om die instrumenten succesvol te laten zijn is dat er ook landelijk wet- en regelgeving plaatsvindt om, zoals u zegt, werken te laten lonen. Dus dat zijn fiscale maatregelen. En u had het ook over een goedbetaalde baan. Nou, laten we in ieder geval met elkaar werken ook aan fatsoenlijk betaalde banen en dat doe ik nadrukkelijk ook samen met collega Van Benschop en de heer Burggraaf. Omdat wij nog relatief niet te ... We hebben echt behoefte aan kwalitatief goede werkgevers dus werkgevers die duurzame contracten aanbieden, die fatsoenlijke lonen betalen. En dat zijn niet altijd werkgevers die bijvoorbeeld zich met logistiek bezighouden en die daarbij vaak gebruik moeten maken ook van de inzet van arbeidsmigranten. Dus dat blijft altijd een evenwicht waar naar we op zoek zijn. Dan heel kort, voorzitter, onderwijshuisvesting, verduurzaming. Ja, er zit een verantwoordelijkheid voor de scholen zelf en voor de gemeente. Als het gaat over primair onderwijs, dan is Arcade de entiteit waartoe ze zich moeten wenden want dat hebben we door gedecentraliseerd, om maar even een mooi hip woord te gebruiken. Voor het voortgezet onderwijs staan wij wel aan de lat.

We hebben wel vanuit het college recent ook middelen weer beschikbaar gesteld ook om die ventilatieproblemen op te lossen omdat daar ook een specifieke uitkering vanuit het Rijk beschikbaar is gesteld. Mochten daar scholen zijn die ergens tegenaan lopen, ja, toch echt de vraag om ze dan, nou, laat ze dan ook zich vooral melden, dan gaan we met ze in gesprek. Want het is belangrijk dat de kinderen in een gezonde omgeving onderwijs genieten, punt.

De heer Gorter: Voorzitter?

De voorzitter: Ja, mijnheer Gorter.

De heer Gorter: Ik heb het even net niet goed verstaan. Aan welk type bedrijven hebben wij nou behoefte, zei de wethouder?

De voorzitter: Nogmaals, de wethouder.

De heer Heijkoop: Nou, voorzitter, kijk, we hebben in het verleden ons wel eens te veel gericht op bedrijven die flinke stukken grond afnamen omdat we dan vooral het grondrisico zagen. We hebben een aantal jaren geleden echt de panelen fors verschoven en we zijn vanuit het college nu heel erg gericht op bedrijven die kwalitatief betere werkgelegenheid meebrengen. In het verleden hebben we wel eens, nou ja, grote dozen oneerbiedig gezegd, die grote logistieke bedrijven die relatief lage kwaliteit arbeid meebrengen. En daarvan hebben we gezegd van, nee, we gaan echt kritischer kijken naar hoe we die grond uitgeven. Daar zijn we vanuit het college ook, hebben we ook een bepaalde strategie. Nou ja, heeft collega Van Benschop dat eerder met u besproken.

De voorzitter: Nog niet duidelijk, mijnheer Gorter?

De heer Gorter: Ja, die is duidelijk maar ik zou dan, wat voor typen bedrijven denkt de wethouder dan?

De voorzitter: Ah, voorbeelden wil u.

De heer Gorter: Want de logistiek snap ik, dat zijn wielen, heel veel ruimte maar levert niet zoveel op. Maar wat voor bedrijf moeten we aan denken?

De voorzitter: Oké. Even kort nog een voorbeeld eventueel.

De heer Heijkoop: Ja, nou, kijk, wat je ziet is, het liefst wil je bedrijven die die duurzame uitstroom bewerkstelligen. Dus dat is geen seizoensarbeid, dat is niet bedrijven die gekenmerkt worden door heel veel flexcontracten. Ik moet daarbij ook bijvoorbeeld de horeca noemen, dat is bepaald niet een favoriete uitstroompartner want dat zijn vaak ook onzekere contracten. In die zin ook meer gericht voor bijvoorbeeld studenten en dergelijke. Dus je kijkt naar bedrijven die bereid zijn en de sector, alle sectoren laten nu krapte zien hebben we in het UWV Regiobeeld gezien. Maar ieder geval bedrijven die uit het goede hout gesneden zijn. En dat, nou ja, daar kan collega Van Benschop nog verder op doorgaan, dat gaat dan ook over maatschappelijk betrokken ondernemen en dergelijke.

De voorzitter: Maar goed, dat gaan we op dit moment dus niet doen. Het een-tweetje richting wethouder Van Benschop.

Mevrouw Van Benschop: Ja, voorzitter. Nee, grapje.

De heer Gorter: Dan ga ik weer beginnen over het hbo technisch onderwijs.

De voorzitter: Ik zal even streng en rechtvaardig zijn. We gaan naar bouwend en bereikbaar en daar hebben wij twee vragen. Dan doen wij hetzelfde weer en dan gaan wij dan daarna door nog naar wat andere woordvoeringen. Ik zie in ieder geval twee vragen. Wat gaan we doen? Het maakt mij niet uit, ik zit even, dit gaat langs mij heen. Twee vragen van de VVD. Zien we voldoende voortgang op zowel de realisatie als planvorming van de woningen in de goedkope koopsector en wordt er voldoende inzet gepleegd om senioren te verleiden en ondersteunen bij hun wensen om meer passend te gaan wonen? Kan daar nog iets aan worden toegevoegd? De heer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Nou, ik heb een hele rits meegekregen van mijn collega maar ik probeer het beperkt te houden, voorzitter. En Dordrecht staat 3-1 voor, die zijn door naar de volgende bekerronde. Dat is ook een fijne constatering. Ja, mooi. Ja, de bouw van woningen in Dordrecht en specifiek betaalbare koopwoningen, dat zien we dat dat toch lastig van de grond komt. Dat is ook niet zo heel gek want als we ambitieus zijn in andere segmenten maar ook in het stapelen van ambities, dan dreigt deze groep woningzoekende ook wel een beetje het kind van de rekening te worden. Wij zijn, wij vinden, wij zijn wel de partij die het belangrijk vindt dat iedereen de stap moet kunnen maken naar woningbezit omdat daar heel veel positieve andere ontwikkelingen bij komen kijken. En deze, nou, woningvoorraad biedt daar ook een kans toe voor mensen die daar nu hard naar op zoek zijn. Nou, vragen die we nu hebben is, wat doet het college op dit moment om ervoor te zorgen dat de projecten die we bijvoorbeeld afhankelijk zijn van rijks gelden, ook in het kader van betaalbaar bouwen, dat die ook echt de hoogste prioriteit krijgen? Dat het op geen enkele wijze kan gebeuren dat we die middelen op de lange duur mis dreigen te lopen. Dus ik ben benieuwd wat het college daaraan doet want dat zou echt doodzonde zijn. Hoe zorgen we dat lopende projecten geen hinder of vertraging ondervinden bij de invoering van de Omgevingswet? Want we begrijpen echt allemaal dat het een ontzettend complexe nieuwe wetgeving is en het zou ook in dit geval ontzettend vervelend zijn als dat tot enige vorm van vertraging leidt. Dus ik ben benieuwd hoe het college daar knelpunten op ziet. Waar we ook zien is dat je een woningbouwproject, we zien het nu ontstaan in de StadsAs met verschillende projecten, gebiedsontwikkeling, is dat het een iets is van de lange adem. En dat we in tussenfases ook anders weer naar dat project kunnen kijken, weer anders naar segmentering, anders naar aantallen kunnen kijken. Ons pleidooi zou eigenlijk zijn, kunnen we niet bij elke tussenstap een soort toets doen dat we toch eens kijken om 10 procent op te hogen in realisatie? Dat we elke keer ons scherpen in niet dat het weer een tikkie minder wordt, dat het weer een scenario wordt waarin we weer in zo'n meerdere variant of een andere variant. En daar zijn altijd goede redenen voor, voorzitter, want dat probeer ik niet te bestrijden, maar dat we ons scherpen om daar ook als raad op te sturen. Ik ben benieuwd hoe het college daarnaar kijkt?

De voorzitter: Even, de heer Gorter wil daar gelijk op reageren of ...

De heer Gorter: Ja, eigenlijk een toevoeging. Ja, afgelopen, dus ze zijn door in de beker. Daar gaat, daar was mijn vraag niet over overigens. Richting Den Heijer. Zou een oplossing zijn om eens na te denken om op erfpacht te bouwen, als goedkopere koopwoningen?

De voorzitter: De heer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Ja. De VVD en erfpacht, dat is ...

De heer Gorter: Ik stel hem ook niet voor niks.

De heer Den Heijer: Laten we zeggen, u brengt mij een beetje in een taboesfeer. Nee, dat is in de eerste plaats niet iets waar wij meteen heel veel brood in zien. Want we zien heel veel andere instrumenten waarin je hetzelfde resultaat kunt boeken en ook op de lange duur dat we dat zeker kunnen stellen. Dus, maar ik vind het een interessante gedachtegang. Het is niet dat we per definitie tegen zijn maar het zou niet het eerste voorstel zijn waar wij aan zouden denken. Ik had nog een laatste punt, bij permissie, voorzitter.

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

De heer Den Heijer: Dat is over doorstroming van ...

De voorzitter: O, de heer Damen wil ook nog even op de erfpacht reageren.

De heer Damen: Erfpacht maar wel op het verhogen van het aantal woningen in projecten. Bij de Noordendijk zijn een groot aantal sociale huurwoningen gesloopt. Woningbedrijf wilde veel meer woningen dan nu het geval is terugbouwen maar werd daarin beperkt door de parkeernorm. Op het maaiveld was te weinig ruimte om voldoende auto's te stallen en daardoor zijn er minder woningen gebouwd dan het woningbedrijf graag had gezien. Is de heer Den Heijer dan ook van mening dat we kritisch tegen die parkeernorm moeten aankijken?

De voorzitter: De heer Den Heijer, parkeernormen.

De heer Den Heijer: Ja, hier stipt de heer Damen natuurlijk heel mooi het dilemma waar we altijd bij zo'n woningbouwproject in zitten. Want u zegt nu, ja, dan lopen we tegen de parkeernorm aan. Maar ja, we willen ook bijvoorbeeld heel veel groen op het Maasterras, dat het een fijne plek is. En we hebben eigenlijk liever ook niet te veel auto's, daarom hebben we nu die discussie over de brug. Zo heb je altijd een stapeling van een aantal zaken die op zichzelf een goede reden zouden kunnen zijn om het minder te doen. En wat wij zeggen is, probeer los daarvan altijd voor jezelf bij elke tussenstap, als je bijvoorbeeld vanuit een masterplan naar een bestemmingsplan zienswijzeprocedure overstapt, dat je dan kijkt, want dan ben je soms jaren verder, dat je toch een ophoging kunt doen in realisatie. Dan zijn misschien ook op dat moment de kaders wel toereikend om dat op dat moment te doen.

Maar als u aan mij, want dat is het antwoord waar u natuurlijk naar zoekt, aan mij vraagt, gaan we mensen ook bijvoorbeeld in een sociale huurwoning die misschien die auto hard nodig hebben, ontzeggen dat zij een auto daar kunnen parkeren of het ze veel moeilijker gaan maken? Nee, ook dat is niet het eerste waar we aan denken. Aan de andere kant, u ziet bij onze houding richting het Maasterras dat we bereid zijn om over veel te praten als we daartegenover heel veel woningen kunnen realiseren. Want dat is voor ons uiteindelijk het primaire doel in deze. Ik had nog een kort punt over de doorstroming van senioren, daar zitten ook best kansen. Hebben we het ook eerder in de raad over gehad. Trivire werkt sinds 2021 met zogeheten doorstroommakelaars en we zijn eigenlijk benieuwd hoe het college kijkt, hoe werkt dat nou eigenlijk? Zijn we daar nu positief over, heeft het een positief effect en kunnen we dat misschien ook breder inzetten in onze stad? En niet alleen vanuit corporaties, misschien ook binnen andere sectoren. Dus ik ben benieuwd hoe het college daarnaar kijkt en mijn commissie?

De voorzitter: Ik stel voor dat we ook eerst nog eventjes de vraag van GroenLinks even meenemen en dan daarna naar de wethouder kijken. En GroenLinks wilde het hebben over sociale huur en betaalbare koop. De heer Uysal.

De heer Uysal: Ja, dank, voorzitter. Ja, voorzitter, wij maken ons grote zorgen over het bouwtempo van nieuwe woningen. Kijk, wij hebben een stevige ambitie om 4000 woningen te bouwen tot 2026, waarvan 30 procent in het sociale huursegment, dat zijn er dus 1200. Nou ja, het is een landelijke trend inderdaad dat de bouw stagneert door allerlei economische omstandigheden, stijgende rentekosten, bouwkosten. Het college geeft ook in de begroting aan dat dit het behalen van de doelstelling heel onzeker maakt. We zien dat de samenwerking nu ook beter verloopt met de corporaties maar wij kunnen het ons simpelweg gewoon niet veroorloven dat het tekort aan sociale huurwoningen in deze omvang blijft. Of sterker nog, het doemscenario verder blijft oplopen. Dus in een wereld van economische omstandigheden is het wat GroenLinks betreft dat we echt oog houden voor de realisatie van sociale huurwoningen. Dat het niet alleen blijft bij het vaststellen van percentages of het maken van plannen. Er zijn een aantal knoppen waar gemeentes aan kunnen draaien. Nou, we hebben het de laatste week gehad over de Huisvestingsverordening. Het college gaf ook als reactie op de vragen van de VVD dat een Huisvestings- of een Doelgroepenverordening ook in de maak is. Ik ben gewoon heel erg benieuwd hoe het college reflecteert op deze instrumenten met betrekking tot de realisatie van sociale huurwoningen in deze periode? Wij hebben gewoon achterstand die we hebben in te lopen, hoe kan het college de bouw aan de gang houden met betrekking tot sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen?

De voorzitter: Ik werd net door de griffie erop gewezen, u stelt elke keer vragen aan het college maar eigenlijk hoort u, de afspraak is de vragen binnen de commissie neer te leggen, mijnheer Uysal, vandaar.

De heer Van Dam Timmers: Ja, voorzitter?

De voorzitter: Ja, mijnheer Van Dam Timmers?

De heer Van Dam Timmers: Ja, voorzitter, ik wil daar wel op ingaan want dan kunnen we ook het debat denk ik met elkaar aangaan. Wat is eigenlijk de opvatting van GroenLinks op dit thema? We hebben in het coalitieakkoord natuurlijk opgenomen dat we het been bijtrekken op het gebied van sociale huurwoningen. Trekken we dat been nu voldoende bij naar uw inzicht?

De heer Uysal: Nou, de plannen die zijn er dus.

De voorzitter: De heer Damen, aanvullend gelijk? Ja.

De heer Damen: Aanvullend, voorzitter. In de begroting lezen we dat er gestreefd wordt naar 30 procent sociale huur. In die cijfers wordt niet verwerkt dat we tegelijkertijd ook voortdurend sociale huurwoningen slopen. Op dit moment staan de woningen aan de Troelstraweg ter discussie. Dat de gemeente wil slopen, krijgt dan de grond ter beschikking want die staat op erf, het is een erfpachtproject. De corporatie wil liever die woningen behouden. Is GroenLinks dan ook van mening dat je als je over die 30 procent praat, dat je dan moet uitgaan van de toevoeging aan de voorraad en dat je niet zegt van, nou, daar zit in die 30 procent zit ook de vervangende woningbouw?

De voorzitter: De heer Den Heijer ook nog, ik weet niet of de heer Uysal al die vragen gaat onthouden maar ...

De heer Uysal: Ik wil best wel reageren tenzij het aanvullende vraag is van de heer Den Heijer.

De voorzitter: Aanvullende vraag nog van de heer Den Heijer dan.

De heer Den Heijer: Ja, ik schetste net in mijn inbreng juist, doordat je, waar onze zorg echt zit, kijk, dat been bijtrekken, dat gaan we gewoon doen en dat is door de inzet van GroenLinks is dat gewoon een staande afspraak en de andere coalitiepartijen houden zich daar gewoon aan vast, dat gaan we gewoon doen.

De heer Van Dam Timmers: Voorzitter?

De voorzitter: Even het punt afmaken en dan de heer Van Dam Timmers. De heer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Maar waar wij ons wel ontzettend zorgen om maken is doordat we bijvoorbeeld onze grondprijzen zijn bijvoorbeeld voor sociale huurwoningen gewoon goedkoper. Dat betekent dat we een enorm gat slaan in onze grondexploitatie bij realisatie van woningen. Dat betekent dat je een duurder segment ertegenover moet zetten omdat uiteindelijk moet je wel om in plus uit te komen, anders lukt het niet. En wie is het kind van de rekening? En daar maak ik me echt zorgen om en ik hoop dat GroenLinks dat ook meeneemt in haar overweging, dat uiteindelijk de middengroepen weggedrukt worden in alle gebiedsontwikkeling. Dat we daar ook onder realisatie krijgen en dat het al lastig genoeg is. Dus ik hoop dat de heer Uysal dat ook in zijn antwoord kan meenemen.

De voorzitter: De heer Uysal.

De heer Van Dam Timmers: Voorzitter?

De voorzitter: Even, wilt u reageren op de heer Den Heijer?

De heer Van Dam Timmers: Ja, voorzitter.

De voorzitter: Want anders dan gaan wij reageren en ...

De heer Uysal: Ja, voorzitter. Voorzitter?

De heer Van Dam Timmers: De heer Den Heijer ...

De heer Uysal: Voorzitter?

De voorzitter: Even, even, eventjes, mijnheer Van Dam Timmers, eventjes.

De heer Uysal: Ik wil wel reageren nu toch die vragen zijn gesteld en nou ja, de heer Den Heijer had het net over stapeling dus het begint te lijken op een stapeling van alle vragen op dit moment. Dus ...

De voorzitter: Ja, ja, ja, ja. Nee, maar eventjes, nu ben ik even aan het woord. U wilt reageren op de heer Den Heijer neem ik aan. Alleen het was richting de heer Uysal en die moet alle vragen natuurlijk nu wel even verwerken. Dus eerst de heer Uysal.

De heer Uysal: Ja. Nou, allereerst de vragen van het CDA, hoe GroenLinks hiernaar kijkt? Kijk, er zijn een aantal instrumenten waarop je als gemeente kan ingrijpen. We hebben de laatste weken van gedachtes gewisseld over de Huisvestingsverordening. Wat ons betreft laten we de oppervlakte-eis van gemiddeld 70 vierkante meter, laten we los en moeten we gewoon veel soepeler daarmee omgaan. Je ziet dat er veel behoefte is aan kleinere woningen. Wij pleiten ook heel erg voor om woningen te kunnen realiseren in alle omstandigheden onder de drie ton of tegen de drie ton aan. Want laten we eerlijk zijn, betaalbare koopwoningen, dat zijn geen woningen van drieënhalve ton. Dus in dat kader vinden wij dat je op dat punt onder andere de Huisvestingsverordening best kan aanpassen. Verder is het ook voor ons van belang bij de Doelgroepenverordening, waarmee je dus die nieuwbouwwoningen kan behouden voor de doelgroepen waarvoor het dus ook nodig is, dat je daarin dus ook opneemt dat de doelgroepen sociale huurwoningen en de middeldure huurwoningen ook worden opgenomen als doelgroep zodat die nieuwe woningen die we gaan bouwen ook echt gewoon behouden blijven voor die doelgroepen. Een ander punt is dat sociale huurwoningen, dat is wat we ook de afgelopen periode hebben gezien, dat ze heel veel zijn afgebroken, weinig daarvoor in de plaats zijn teruggekomen, maar ook heel veel sociale huurwoningen zijn gewoon verkocht. En we moeten ervoor waken dat sociale huurwoningen weer worden onttrokken aan de voorraad van het sociale huursegment. Volgens mij is het op dit moment nu 15 jaar als sociale huurwoningen gebouwd worden door particulieren. Nou, daarvan zouden wij ook gewoon graag willen zien dat je daar afspraken maakt met particulieren, met derden dat dat verhoogd wordt naar 25 jaar minimaal.

En tot slot een reactie op de vraag van de heer Damen. In de tweede ronde van de technische vragen hebben wij ook een vraag gesteld van, geef nou eens inzicht in niet alleen de nieuwe projecten maar ook gewoon de woningen die gesloopt gaan worden. Op die manier krijgen we meer inzicht naar wat er nou bijkomt. Tegelijkertijd is het wel, is wel de afspraak gemaakt dat we 1200 nieuwe woningen bouwen, dus dat is exclusief de sloop. Ten opzichte van het percentage 30 procent. Kijk, het is voor ons niet zinvol dat we per project blijven persisteren op het aantal van 30 procent. Maar als we kijken naar de ontwikkeling van het Maasterras, dat loopt als een rode draad door de begroting en wordt beschouwd als een belangrijke impuls voor het woningbouwprogramma. Het ziet ernaar uit dat we daar het percentage van 30 procent bij lange na niet gaan halen. En dat is op zichzelf is dat niet erg want wij vinden ook dat je projecten per project moet beschouwen en ook moet beoordelen. Maar dat betekent dus wel dat je bij andere projecten fors boven het percentage van 30 procent moet gaan zitten. Dus op die manier proberen wij te kijken, waarvan wij elke keer heel belangrijk vinden, ook in het achterhoofd proberen te houden van, zitten we dan wel op het percentage van 30 procent in het algemeen?

De voorzitter: Ja, de heer Van Dam Timmers.

De heer Van Dam Timmers: Ja, voorzitter, ter reactie heel kort. Misschien eerst even het punt van de heer Den Heijer klopt natuurlijk niet. Ook het CDA is een warm voorstander van het bijtrekken van dat been en dat schrijven we niet voor niets ook in ons verkiezingsprogramma. In uw woordvoering zei u het een beetje het omgekeerde, was mijn indruk. En ik denk wat de heer ...

De voorzitter: Even hoor, dames en heren, ja, leuk, maar niet buiten de microfoon. De heer Van Dam Timmers is aan het woord.

De heer Van Dam Timmers: Ja, wat de heer Uysal denk ik terecht opmerkt is dat de 30 procent natuurlijk geen ijzeren maat is waar je alles, of ja, alles op plat moet slaan. Maar we moeten daar wel goed zicht op houden dat het been bijtrekken ook daadwerkelijk het been bijtrekken is. Zeker in deze moeilijke economische tijd op het gebied van bouwen. Dat hebben ook verschillende projectontwikkelaars verteld, dit is juist het moment om iets meer het been bij te trekken richting de sociale huur. Zodat je zo meteen als het economisch wat gunstiger gaat, ook qua rentes, dat ook de duurdere woningen weer gebouwd kunnen worden. Dus ik vind het fijn om te zien dat GroenLinks zich daar ook voor inzet.

De voorzitter: De heer Portier en dan de heer Damen.

De heer Portier: Ja, voorzitter, een paar opmerkingen over de dingen die gezegd zijn en wat ik zelf wilde zeggen. Als we gaan kijken naar het realiseren van voldoende goedkope woningen, dan zijn er een aantal zaken die we kunnen doen. De heer Uysal noemde er één inderdaad van, niet vasthouden aan die eisen van 70 vierkante meter voor iedere woning want er zijn heel veel kleinere woningen die ook gewenst zijn. Ik zou er wel aan toe willen voegen dat er ook een bepaald percentage hele grote woningen moet zijn voor echte grote gezinnen.

Want die zijn er ook en die willen we ook niet in de kou laten staan maar dat is wel een klein percentage waar we toch rekening mee moeten houden. We kunnen ook, er wordt gezegd van, we moeten niet te veel verlies lijden op de grondexploitatie. Maar als het nodig is zeg maar om voldoende sociale woningbouw mogelijk te maken en betaalbare koop, dan denk ik dat we wel degelijk daar, ja, netto zal ik maar zeggen een verlies op moeten kunnen aanvaarden en dan moeten we kijken waar we dat elders compenseren. We hebben wel eens de opmerking gemaakt over van, moet er echt inderdaad 40 miljoen naar een Stadspark XXL, kan dat niet wat minder? Maar je kan in ieder geval kijken van, waar geef je geld aan uit? En als we dit echt een belangrijke prioriteit vinden, dan moeten we ook bereid zijn daar geld in te steken. Een paar opmerkingen nog van, ja, hoe kun je ervoor zorgen dat in de beperkte ruimte die we hebben voldoende gerealiseerd wordt? Soms zul je gewoon echt inderdaad naar meer lagen toe moeten en minder eengezinswoningen. Kijk, ik ben niet voor enorme hoogbouw maar een aantal straten inderdaad met vier verdiepingen, dat is best te doen. Hoef je net geen lift aan te leggen. En wat betreft parkeren, ja, we willen natuurlijk geen auto's, geen straten vol met parkeerplaatsen en auto's. Maar kijk bijvoorbeeld naar de sociale woningbouw in een wijk als de Amsterdamse Pijp, ja, er wordt bijna overal onder de woningen parkeerplaatsen gerealiseerd. En ik denk dat dat hier en daar gebeurt, dat het ook wordt gepland in Dordrecht, ik denk dat dat echt de norm zou moeten worden als je nieuwbouw pleegt. En dan zijn er flink wat parkeerplaatsen nodig gewoon onder de woningen en niet op straat.

De heer Den Heijer: Voorzitter?

De heer Portier: En ik hou het gewoon even hierbij.

De voorzitter: De heer Den Heijer, ja, u wilt op de heer Portier reageren. Dan kom ik bij u, mijnheer Damen. Ja, gaat uw gang, mijnheer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Een korte vraag. Wat zijn de bezwaren van de SP ten opzichte van hoogbouw?

De heer Portier: Als je echt de hoogte ingaat blijkt dat je zoveel voorzieningen nodig hebt voor brandveiligheid, liften, et cetera, et cetera, dat het per vierkante meter woonoppervlak duurder wordt. Plus dat je als je echt de hoogte in gaat, dan moet je om ongewenste effecten te voorkomen die woningen ook weer verder uit elkaar zetten. Qua bouwdichtheid, dat is zeg maar als je gaat kijken naar een stad als Parijs, zou vijf of zes woonlagen eigenlijk het hoogste zijn maar dan zit je wel weer in Nederland met een norm dat je dan een lift nodig hebt. Dus dan kom ik uit op vier als praktisch, makkelijkste te realiseren en toch, ja, flink wat woningen per grondoppervlak.

De voorzitter: De heer Den Heijer nog één keer, ja.

De heer Den Heijer: Is de conclusie dan terecht als ik dan stel dat u dat aantal woningen wat je daarmee misloopt, dat u dat dan billijk vindt?

De voorzitter: De heer Portier.

De heer Portier: Ja, het is de keuze tussen zeg maar zo'n flat neerzetten als in Rotterdam in Kralingen met die 'Matterhorn' projecten met gigantische dure appartementen en dergelijke. Of wat lager en gewoon betaalbare woningen realiseren in verschillende groottes en prijsklassen maar wel voor een normaal werkend gezin betaalbaar.

De voorzitter: Nog toch nog een reactie, de heer Den Heijer, dit is de laatste.

De heer Den Heijer: Ja, ik vind het gewoon heel prettig te constateren dat in dat opzicht de heer Portier echt ferm afstand neemt van de Sovjet bouwstijlen dus op zich, ja, is dat ook wel weer aardig.

De heer Portier: Er is in Oost-Berlijn hele mooie Plattenbau gerealiseerd. Ik zou u dus aanraden daar eens in te gaan kijken. Maar mooiste voorbeeld van woningbouw is de stad Wenen waar bijna iedereen in een sociale huurwoning woont van rijk tot arm en dat is gewoon 90 procent van de stad.

De voorzitter: Ik ga heel snel over naar de heer Damen nu. De heer Damen.

De heer Damen: Ja, voorzitter, ik deel de opvattingen van de heer Portier niet. Ik denk wel dat je hoger kunt bouwen. Het grootste probleem zit hem in de parkeercapaciteit. Als je gebouwde parkeervoorzieningen aanlegt wordt de zaak heel duur. Dat betekent dat je met een lagere parkeercapaciteit genoeg moet nemen wil je zeg maar zonder verlies te lijden op de grondexploitatie meer sociale huur bouwen. Tweede punt. Van de kant van GroenLinks is net aangegeven dat op Maasterras 20 procent sociaal het maximum is maar dat je dan in andere projecten boven de 30 moet gaan zitten, de 30 procent. Voor mij is volstrekt onduidelijk waar ik die projecten moet vinden, behalve dan in vervangende nieuwbouw van gesloopte sociale woningbouwprojecten.

De voorzitter: De heer Uysal.

De heer Uysal: Ja, nou, volgens mij stelde ik, dus wilde ik ook met dat punt ook een signaal geven aan het college van, ben je daarvan bewust dat, het is prima wat ons betreft dat wij willen ook niet gaan mierenneuken op per project van, nou, we moeten per se op dat percentage gaan zitten. Maar dan moet je er wel zelf van bewust zijn dat je dus een inhaalslag hebt te maken op andere projecten. Dus dat was meer een signaal richting het college. En ik ben ook benieuwd hoe het college daarop reflecteert. En ik snap, ik deel de zorgen met de heer Damen maar ik wacht gewoon de reactie af van het college daarop.

De voorzitter: Ik hoor dat het eigenlijk hij het met u eens is, mijnheer Damen, dus ...

De heer Damen: Ik schrik ook een beetje en ik ben net zo benieuwd naar de reactie van het college.

De voorzitter: Misschien zijn we dat allemaal maar even kijken, de heer De Heer, dan de heer Katif.

De heer De Heer: Ja, voorzitter, ik had eigenlijk een vraag aan degene die de politieke vragen hebben gesteld, de heer Uysal en de heer Den Heijer. Dat gaat eigenlijk over het, we hebben het allemaal over het sturen op cijfers en aantallen, specifiek ook over sociale huur. Dus daar mogen we hem ook op toepassen. Maar misschien in algemene zin gewoon de bouw van woningen in Dordrecht in algemene zin. Vinden de heren dat we op dit moment genoeg instrumenten hebben om daar ook echt goed op te kunnen sturen? Op die specifieke aantallen wetende hoe we gaan met sloop, met nieuwbouw, netto, bruto. Dus dat is één, hebben we op dit moment daar genoeg inzicht in? En het tweede is eigenlijk naar aanleiding van een technisch vraag die ik had gesteld over, lopen we een beetje op het spoor van wat we eigenlijk willen voor de komende, voor deze vier jaar? Daar kwam ook het antwoord op van, ja, we hebben niet, de raad heeft niet per jaar een doelstelling gesteld. Dus ik vroeg me eigenlijk af, hoe zou deze twee heren die deze vragen hebben gesteld daarnaar kijken, om meer, minder op vier jaar te sturen maar meer als raad ook daar jaarlijks een doelstelling bij te stellen?

De voorzitter: Doelstellingen. De heer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Nou, waar we volgens mij vandaan komen is dat naast Weert en een of andere gemeente in Oost-Groningen was Dordrecht een van de krimpgemeentes van een bijzonder formaat in Nederland. Daar waar andere steden wat groei doormaakte was Dordrecht, kromp in inwoneraantal. Dat zet de boel ook op spanning en daar hebben we natuurlijk ook met uw partij samen en met het hele grote deel van de raad destijds voor gekozen om dat anders te willen doen. Als je die groei wil doormaken, een ontwikkelstad wil zijn, snap ik dat we met elkaar ook grip willen hebben of we dat wel op een verstandige en goede manier doen. En we ook het uiteindelijke einddoel halen dat we ook de sociaaleconomische positie van deze stad op orde maken. Dus maar waar het in onze optiek wel op dreigt mis te kunnen gaan is dat we alles in een tabelvorm willen gieten of dat we alles willen overreguleren. Omdat je daarmee eigenlijk de situatie alleen maar ingewikkelder maakt. En we hebben afgelopen twee jaar ook beleid gezien vanuit het Rijk waarin echt alles in tabelletjes en dan via de provincie weer een tabelletje. En uiteindelijk zie je gewoon dat de factoren waar je mee te maken hebt, bijvoorbeeld stijgende bouwrijzen, een oorlog in Oekraïne, het tekort aan handjes en personeel waar we in de vorige commissie al bij stil hebben gestaan, dat dat de boel wel op scherp stelt. Dan kun je wel met elkaar over aantallen, percentages, tabellen, tussendoelstellingen. Volgens mij helpt het meer om het college in volle kracht in positie te brengen en zo toch je eigen persoonlijke wensen als partij zoveel mogelijk langs de kant te zetten en elkaar vasthouden ook op de lange termijn om te blijven bouwen. En dat moeten we goed in de gaten houden, dat ben ik met u eens.

De heer Katif: Voorzitter, bij interruptie.

De heer Den Heijer: Dat kan met tussendoelen en einddoelen maar volgens mij doet dat niets af aan de opgave die we met elkaar hebben.

De voorzitter: De heer Katif.

De heer Katif: Dank u wel, voorzitter. Ik vind het heel bijzonder uit de mond van de VVD om dit te horen. Dat je eigenlijk een soort carte blanche geeft voor de begroting 2024 en verder aan het college zonder enige, zonder enige getal te noemen. U zegt, nou ja, goed, ja, we kunnen het niet dus wij wachten gewoon even rustig af en je moet wat vertrouwen hebben dat het college het gaat doen. En ik zie, ik ben van u gewend, cijfers, ik ben van u gewend, effectiviteit en efficiency en ik hoor dat niet. Ik hoor een soort, ik herhaal mezelf, een carte blanche aan het college. Dit is het moment om, dat is een moment, een begroting, kaderstellende rol van ja, van de VVD als, nou ja, als leden van de raad. Het verbaast mij. Dat is tevens ook de vraag hoe dat kan?

De voorzitter: De heer De Heer wilde daar ook nog wat aan toevoegen en dan kom ik bij de heer Den Heijer weer. Zegt u het maar.

De heer De Heer: Ja, dank u wel, voorzitter. Enige soortgelijke verbazing ook wel bij het antwoord. Aan de ene kant snap ik wat de heer Den Heijer zegt, aan de andere kant maken we dan iets raars van tabelletjes en percentages. Die hebben we keihard nodig volgens mij. We hebben hier een gigantische opgave, we hebben het over keiharde cijfers ook met een bepaalde ambitie die we hebben uitgesproken, dan moeten we sturen op cijfers. Dan heb ik te vaak in de korte tijd dat ik nu in de raad zit, al gezien dat we in de commissies over bouwen met heel veel cijfers aan het goochelen zijn en aan het zoeken zijn, waar hebben we het nou precies over? Dus mijn vraag vooral aan de heer Den Heijer is, vindt de VVD en de heer Den Heijer op dit moment dat we genoeg manieren hebben om te sturen op die cijfers of zouden we inderdaad moeten zoeken naar meer grip? Want het gaat toch echt over die tabelletjes want die tabelletjes verwijzen naar die stenen die we uiteindelijk zoeken.

De voorzitter: De heer Den Heijer.

De heer Den Heijer: Vooropgesteld ingaand op hetgeen wat Beter Voor Dordt stelde. En als hij mij verkeerd begrepen heeft dan heb ik het misschien verkeerd gezegd. Maar waar dit college van de VVD carte blanche op krijgt is het zo snel mogelijk realiseren van die 4000 woningen die we onszelf ten doel hebben gesteld. Is het zo snel mogelijk realiseren van die 1500 goedkope, betaalbare koopwoningen waar ook de VVD vandaag voor aan de bel heeft gehangen, dat dat gewoon achterblijft. Dat we daar stappen op moeten maken. Daar zijn we het 100 procent met elkaar over eens. En als, en sturen op cijfers leidt tot versnellen van het bouwen van woningen, dan zijn we het ook van harte eens met de ChristenUnie/SGP, daar vindt u ons aan uw zijde.

De voorzitter: Ja, ik kijk alleen maar of er iemand nog wat te zeggen heeft. Ik wil de tijd wel volpraten maar de heer Damen.

De heer ...: Voorzitter?

De heer Damen: Ja, de vraag is voor wie we dan gaan bouwen? Als we zo snel mogelijk zoveel mogelijk bouwen, en dat zal er dan snel toe leiden dat je toch wat duurder bouwt.

Bouwen we dan voor mensen van buiten Dordt die een woning kunnen kopen of bouwen we voor de 17.000 ingeschreven woningzoekenden die ingeschreven staan voor een sociale huurwoning? Dat zijn Dordtenaren hè? Dan vraag ik me af, waarom noemen jullie jezelf Dordtse VVD? Jullie zijn helemaal niet Dordts, jullie bouwen voor de rijken van buiten Dordt.

De voorzitter: De heer Den Heijer, bouwen we alleen voor de rijken?

De heer Den Heijer: Ja. Ja, en de Partij van de Arbeid begon ooit met, deze stad heeft wat meer rijke stinkerds nodig, voorzitter. Dus ja, weet je, op dat moment waren we het ook van harte met elkaar eens. Jammer dat we elkaar in de tussentijd een beetje verloren zijn, dat is jammer. Maar waar we voor moeten waken is dat we hier net doen alsof we het heel erg met elkaar oneens zijn want dat is natuurlijk helemaal niet zo. Kijk, wij willen volgens mij met elkaar zo snel mogelijk die huizen bouwen. En we hebben al uitvoerig met elkaar, dat heeft mijn collega Noldus heel vaak met u gedaan, over die, nou, dat getal wat u net noemde waar natuurlijk ook wel wat haken en ogen en wat nuances bij te plaatsen zijn. Maar dat laat onverlet dat we dat been gaan bijtrekken. En dat wil ik ook bij de heer Van Dam Timmers benadrukken, ook het CDA had dat uiteraard in het verkiezingsprogramma staan. Dat is iets waar we met elkaar mee aan de slag zijn en waar iedereen de honger en ongeduld voelt om die stappen te maken.

De voorzitter: In het kader ook van de tijd kijk ik zo of er mensen nog zijn die een woordvoering hebben? De heer Katif steekt zijn vinger in de lucht.

De heer Katif: Ja, voorzitter, dank je wel. Nou ja, goed, er is heel veel gezegd maar ik begin toch mijn pleidooi ook straks in de gemeenteraad denk ik, stikstofbeperkingen voor de bouw blijven actueel en deels onopgelost. En wat Beter Voor Dordt moet dit zo snel mogelijk landelijk en redelijk worden opgelost. Er zijn zoveel projecten vertraagd dat Beter Voor Dordt niet inziet hoe het college deze periode 4000 woningen gaat realiseren. Vraag aan de wethouder. Beter Voor Dordt denkt dat we oplossingen moeten combineren om totaal betaalbare woningen te komen. En daar zijn een aantal dingen die we al eerder in de commissies maar ook in de gemeenteraad aangegeven hebben dat onrendabel topaankoop, erfpacht, mijnheer Den Heijer, ik denk dat het een hele belangrijke factor als het gaat om goedkope woningen. Want ik heb u gehoord en ik zou het heel prettig vinden als u zegt vandaag, daar ga ik voor. Want als je kijkt namelijk de erfpacht is bijna, bijna 35 procent van de woningen dus dan kunnen we die woning in één keer van 4,9 K naar 330 maar dat komt misschien een keer later. Naast erfpacht, voorzitter, is er ook cascobouw, koopstartregelingen en startershypotheken. Even aangeven wat een betaalbare woning is, 409 K oftewel 409.000 euro als richtingsprijs is niet haalbaar. Wat is een betaalbare woning gezien de situatie op de huidige markt? Nou, we weten allemaal, de rente is omhooggegaan, de banken die willen graag winst maken, schuine streep, de rente omhoog. Nou ja, er worden geen leningen verstrekt. Waarom? Omdat de inkomens laag zijn. Nou ja, het hele riedeltje, dat weten we inmiddels. Nou, dat is heel vervelend maar het is gewoon waar. Even terugkomend naar de begroting.

Wij van Beter Voor Dordt missen een overzicht van alle vertraagde bouwplannen met de voornaamste reden, met voornaamste reden zeg ik even, wethouder, een uitloop wanneer wel gebouwd gaat worden. En dan kijk ik naar mijnheer Den Heijer, en ik zou graag daar ook een cijfer willen zien. En niet alleen maar, nou ja, doet u maar, ik wil een cijfer zien. De woningvisie gaat vanuit 2000 woningen, terug te bouwen sociale huurwoningen tot 2031. Zouden niet alle gesloopte sociale huurwoningen in 2029 al teruggebouwd moeten zijn? Daar zie ik in de begroting niets gememoreerd. Behalve, en dat heb ik zelf eigenlijk, nou ja, ik hoor een zucht van mevrouw Koene, behalve, ik ben klaar hoor, mevrouw Koene, behalve als ik na het lezen van 210 bladzijden soms niet in één opslag de cijfers kan interpreteren. En dan geef ik een heel in het groot van, ja, soms zijn dingen niet helemaal helder. Voor mijnheer Gorter is dat wel helder maar voor mij kan ik de combinatie tussen een meicirculaire en een bestuursrapportage aan de begroting, die wil ik in één keer kunnen zien, goh, dat bedrag gaat daar en daarnaartoe. Maar dat is een algemene opmerking, voorzitter. Wij van Beter Voor Dordt gaan we in ieder geval twee moties indienen. Dat mocht vandaag gezegd worden. Die heb ik niet bij me maar het komt heel snel richting u. Dat gaat met name over de volgende OV-concessie Dordrecht deze zelf moeten gaan organiseren samen met andere Drechtsteden een regionaal busvervoer oprichten à la RET zou ik maar zeggen. Met waterbussen en kleine Maasbusjes. De motie komt eraan. Om de binnenstad te kunnen ontlasten van autoverkeer wordt voor alle voorgestelde om de mobiliteit in en naar de stad te regelen. Beter Voor Dordt heeft ideeën daarbij die de impact op het reisgedrag van de Dordtenaren kan beïnvloeden. En daar komen wij nog met een motie. Tot zover, voorzitter, de woordvoering.

De voorzitter: De heer Gorter heeft het woord.

De heer Gorter: Dank u wel. Even over het programma bouwend en bereikbaar waar we het over hebben. Op Ons Eiland heeft wel zorgen vooral over het project Maasterras, en dan vooral over de financiële paragraaf. Lopen de kosten straks niet gierend uit de klauw? ProRail wil best nadenken over het verplaatsen van het rangeerterrein de stamlijn indien de gemeente Dordrecht betaalt. Regeling met de eigenaren van woningen die moeten wijken voor het gebiedsontwikkeling vinden we een zorg. En het voornemen om bij het ontwerp bestemmingsplan de aanlanding van een stadsbrug, ook wel de Dordtse brug genoemd, of de Zwijndrechtse brug te verwijderen waardoor het autoverkeer over de brug onmogelijk wordt. De gemeente Dordrecht staat hier lijnrecht tegenover de gemeente Zwijndrecht, onze buurman aan de overkant van het water. Kan de wethouder onze zorgen wegnemen? Dan heb ik eigenlijk nog een stukje wat ik over de tweede bestuursrapportage want gaan wij dat nog behandelen? Dat staat ook op de agenda. Daar heb ik één punt wat eigenlijk in alle programma's mij opviel, dat is een forse afwijking ten opzichte van de begroting ten opzichte van de energielasten. Die heb ik dus bij elkaar opgeteld, dan kom ik totaal op 4,4 miljoen. Dat vind ik een fors bedrag. Mijn vraag is, is er in de begroting van 2023 rekening gehouden met de toename van de energielasten? Zo ja, kan de wethouder de afwijking verklaren? Zo nee, waarom niet? Dat is een technische vraag denk ik, maar ik zou toch wel het antwoord willen weten. En wij maken ons zorgen, en dat zit in het begrotingsprogramma bestuurlijk en ondersteunend, over de post afwijking inhuur personeel.

Dat is ook in de tweede bestuursrapportage. Waar maken wij ons zorgen over? Over de borging van kennis van onze organisatie in relatie tot inhuur van personeel. Die zou ook graag een reactie van de wethouder willen hebben. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond en misschien is het dan tijd om eventjes datgene wat nu gezegd is ook even aan de wethouder voor te leggen om te kijken of dat hij daarop kan antwoorden. Gaat uw gang, wethouder? Ja, nog eventjes de administratie doen. Gaat uw gang.

De heer Heijkoop: Heel goed, heel goed, moet ook gebeuren, anders loopt het in het honderd. Nee, voorzitter, dank u wel. Dank, raad, voor uw inbreng bouwen en wonen. Nou, ik ben vanuit college chef wonen, mijn collega Maarten Burggraaf is elders dus ik neem ook het bouwendeel voor mijn rekening. Maar zoals u van ons gewend bent, het college spreekt met één mond dus dat gaat helemaal goed komen. Voorzitter, er zijn een aantal vragen gesteld over de realisatie van het aantal woningen in de verschillende segmenten. De eerste vraag spitste zich met name toe op de planvoorraad waar het gaat over de betaalbare koopwoningen of de sociale koopwoningen, zoals ze ook wel worden genoemd. En ja, mijnheer Damen, in Amsterdam hebben ze het altijd over sociale koopwoningen. Dat betekent eigenlijk, want ik begrijp uw bedenking ook wel, dat het koopwoningen zijn waarvan de Rijksoverheid heeft vastgesteld, dat is het betaalbare segment. Zes dagen geleden heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken weer het nieuwe bedrag genoemd. Voor 2024 is een betaalbare koopwoning een koopwoning tot 390.000 euro. Dus een woningbouw van 390.000 euro, dan zeggen we met elkaar, dat is een betaalbare koopwoning. Dat zeg ik ook even omdat de heer Uysal had het over van woningen onder de drie ton. Ja, ik zeg daar gewoon eerlijk bij, dat is echt niet meer, de markt bouwt nog maar moeizaam woningen onder de drie ton. Dat zeg ik er gewoon eerlijk bij. We proberen natuurlijk wel voortdurend die afspraken te maken en die afspraken die maken we ook via een Doelgroepenverordening. Dat werd al even genoemd. Die zijn we, daar zijn we mee bezig en die ligt aanstaande dinsdag in het college. Ik heb hem toevallig vandaag doorgezet ter besluitvorming voor het college dus die kunt u volgende week verwachten. In die Doelgroepenverordening geef je eigenlijk aan ook aan marktpartijen, ook als je de grond niet bezit, dan kun je eigenlijk het aandeel betaalbaar wonen opleggen. En dat is wel behulpzaam omdat veel ontwikkelingen zijn natuurlijk niet vanuit de gemeente. Als we kijken naar die betaalbare koopwoningen dan zien we dat prijsstijgingen wel een grote rol spelen, de prijsstijging van materialen maar ook de bouwkosten dus de loonkosten van bouwvakkers. Nou, we kennen allemaal wel hoe de markt zich heeft ontwikkeld en die uitdaging is gewoon wel groter geworden. Op de Spuiboulevard hebben we wel veel betaalbare koopwoningen geprogrammeerd maar ook daar moeten we kijken hoeveel vaart we kunnen maken. Toevallig sprak ik van de week met de ontwikkelaar bouwer die dat gaat doen en ja, daar lopen we toch wel weer tegen wat hick-ups aan. Maar ook daar hebben we gelijk al de gezamenlijke ambitie uitgesproken om door ruiten te gaan om toch de voortgang te bewaken want dit project is gewoon heel erg belangrijk om meerdere redenen.

Maar ik zeg daar wel bij, en dat is ook gelijk een opmerking waar het gaat over het jaarlijks rapporteren op getallen, er zijn zoveel factoren die van invloed zijn, en wij proberen natuurlijk zelf onze eigen procedures maximaal te verkorten door gebruik te maken van de Crisis- en herstelwet. Maar als je bedenkt dat een aantal projecten die gaan gewoon door tot de Raad van State. Nou, daar is de wachttijd tegenwoordig al zestien maanden voordat je behandeld wordt dus dan heb je eigenlijk nog helemaal niet zoveel. Als je bedenkt dat de Wet natuurbescherming of natuurbeheer waar vaak aan getoetst moet worden door de Omgevingsdiensten, dat dat ook soms zomaar tot negen maanden vertraging kan leiden. Dat hebben we bij het witte dorp gezien. Heeft uw raad ook wel eens vragen over gesteld. Nou, uiteindelijk hebben we dat toen redelijk kunnen vlottrekken en u heeft ook kunnen zien dat er nu gesloopt wordt en binnenkort wordt er gebouwd dus dat is positief. Maar er zijn zoveel factoren die ook nog eens vertragen en dat zijn gewoon omstandigheden waarmee we te maken hebben. Laat onverlet dat er nog steeds echt wel flink gebouwd wordt, in alle segmenten maar zeker ook waar het gaat over de sociale huurwoningen. Wij gaan u binnenkort uitgebreider informeren via de Bouwmonitor, daar staan alle getallen in. Die zal begin volgend jaar komen. Als je kijkt naar sociale huurwoningen door corporaties, dan, nou, even om twee getallen te noemen. In de vorige bestuursperiode hebben we er 114 gebouwd, in deze bestuursperiode, in de afgelopen achttien maanden zijn het er 183. We hebben echt al redelijk harde voorraad ook voor de komende jaren van meer dan 700 woningen en de komende jaren gaan er echt nog heel veel woningen gebouwd worden waar het gaat over sociale huur. Laat onverlet dat we daar nog een schep bovenop wilden doen. Daar heb ik ook met collega Burggraaf over gesproken, hoe we in bepaalde gebiedsontwikkelingen het aandeel sociale huurwoningen nog fors kunnen opplussen. En dan kijken we ook wel naar waar dat mogelijk is in de mate van planvorming. Maar ik zeg er ook eerlijk bij, een klein beetje met de pet van de wethouder financiën op, waar de grond nog enigszins te betalen is. Want op het moment dat je een grex met, ik pak maar even een bedrag, 10 miljoen negatief moet bijstellen omdat je daar fors extra sociale huurwoningen, ja, dat is ook gewoon pittig. Als je datzelfde aantal op een andere plek zou kunnen realiseren, en daar hoeft je de grex bijvoorbeeld maar 3, 4 miljoen bij te stellen. Dus op die manier kijken we er ook naar. U wordt daar in de Bouwmonitor nader over geïnformeerd. En ja, het is echt reëel om te veronderstellen dat wij die duizenden woningen die we willen bouwen, dat we dat misschien niet helemaal gaan halen. Dat is gewoon het eerlijke verhaal. We bouwen echt wel meer dan in de afgelopen periode en we hebben de planvoorraad redelijk op orde. En we blijven daar ook aan werken, we blijven gewoon doorwerken om die planvoorraad verder te vergroten. Want ook al is de markt nu even lastig met die hoge rente, die dure, die hoge bouwkosten, we willen door crises heen bouwen, zoals collega Burggraaf dat dan noemt. Dus onversaagd blijven we op zoek naar, waar kunnen we woningen toevoegen in alle segmenten en zeker ook in betaalbare koopsegment?

De heer Katif: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Katif.

De heer Katif: Bij interruptie. Want ik zit echt heel goed te luisteren hoor naar de beantwoording van de wethouder. En wat ik eigenlijk constateer is, ja, toch zijn we hier politiek bezig denk ik, gaan wij, gaan wij die 4000 woningen waar wij het over hebben, gaan we die halen of niet halen? Want ik hoor u iets anders zeggen, dat is het eerlijke verhaal, u gaat het niet halen.

De voorzitter: De wethouder.

De heer Heijkoop: Ja, voorzitter, in de vorige periode hadden we ook die doelstelling, toen zijn we uiteindelijk tot 2800 gekomen. In deze periode, nou ja, u leest het straks in de Bouwmonitor, het hangt echt van hoe bepaalde doorlooptijden zich ontwikkelen. Het hangt er echt vanaf, gaat de Spuiboulevard, gaat dat allemaal snel genoeg. Wij ambiëren nog steeds, we richten ons nog steeds op die 4000 maar we kennen allemaal de omstandigheden waarin we nu verkeren. Maar zelfs al zouden we het niet halen, we blijven sowieso hard doorwerken aan die planvoorraad. En dan hoop je gewoon zodra die markt het weer toelaat dat je dan weer verder kan versnellen. Ik ben het wel met de heer Den Heijer eens, het heeft niet zoveel zin om heel veel extra targets per jaar op te gaan leggen want u mag er echt van uitgaan dat vanuit het college samen met de ambtelijke organisatie maar ook echt met de ontwikkelaars en corporaties, dat we maximaal aan het werk zijn om te versnellen. En ...

De voorzitter: De heer Damen?

De heer Damen: Ja, voorzitter, ik ben nieuwsgierig of in de Bouwmonitor nou ook rekening wordt gehouden met sloop? Is die 4000 of het streefgetal van 4000, ook ik kan me voorstellen dat je het niet helemaal haalt, maar zit daarin dadelijk ook, is dat een nettoresultaat van nieuw opgeleverde woningen minus gesloopte woningen, of wordt dat gewoon alleen maar een bruto bouw cijfer?

De voorzitter: De wethouder.

De heer Heijkoop: Nou ja, uw raad heeft al aangegeven, we willen het been bijtrekken, we willen de achterstand inlopen. En je loopt een achterstand niet in als je sloopt en vervolgens weer bij bouwt. Dus nee, we willen echt woningen toevoegen. We zijn op dit moment, we hebben de knik is nu zo dat er sociale huurwoningen bij, we zitten nu echt in een resultaat dus we gaan weer naar boven na een aantal jaren dat het alleen maar naar achteren is gegaan. Maar we hebben ook nog steeds wel ingewikkelde gesprekken met corporaties. U refereerde al aan een bepaalde ontwikkeling aan de Troelstraweg. Ja, die gesprekken voer ik ook zelf met de bestuurder van Trivire. Enerzijds wil je natuurlijk tempo maken, anderzijds wil je zeker geen woningen onttrekken maar we willen ook wel toekomstbestendig bouwen. We hebben echt wel soms ingewikkelde gesprekken over de kwaliteit. Als het gaat over bouwen op meerdere verdiepingen waar geen lift aanwezig is met hele kleine woningen en je hebt de keuze tussen een ingrijpende renovatie of sloop nieuwbouw. Dus dat gaat nadrukkelijk niet over dat je sloopt en het weghaalt, de voorraad ontwikkelt zich in die zin dan echt niet negatief, maar wel dat je goede kwaliteit wil neerzetten. Zeker ook op plekken die misschien relatief wat kwetsbaarder zijn zoals dan de Troelstraweg. En soms laat je wat, soms neem je wat.

Aan de Colijnstraat hebben we een vergelijkbaar gesprek, daar heb ik met Woonbron afgelopen week nog over gehad. Daar willen we echt binnenkort de knoop door gaan hakken en met een programma komen dat recht doet aan enerzijds de impuls die je bij Crabbehof wil geven en anderzijds ook de betaalbaarheid van de woningen. En dat zijn ingewikkelde gesprekken maar we nemen liever daar even een paar maanden meer de tijd voor en dat het resultaat ook daarnaar is. En dat we eventueel nog wat kunnen verdichten, dat we nog wat extra sociale huurwoningen kunnen toevoegen, dan dat je de binnenbocht neemt en zegt van, nou, bouwen maar, we zien later wel.

De heer Safranti: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Safranti.

De heer Safranti: Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, ik hoor een heel enthousiaste wethouder over wonen en over de targets van 4000 woningen. Nou één ding, ik geloof er niet meer in. Twee, aan de ene kant hoor je dus een heel enthousiaste wethouder die aangeeft, ja, nou, we gaan toch voor die 4000 woningen. Maar aan de andere kant hoor je dus weer negen maanden wachttijd, zestien maanden vergunning, huppeldepup. Dus hoe ziet die wethouder, want daar had die daar toch eerder moeten anticiperen? Want deze wethouder die gaf dus tijdens de verkiezingen vorige keer aan van, joh, laat mij mijn klus afmaken. Dan denk ik, joh, dan heb je dit toch al moeten kunnen voorzien of niet?

De heer Heijkoop: Ja, voorzitter.

De heer Safranti: Maar deze wethouder wilde de klus afmaken.

De voorzitter: We hebben tegenwoordig deze wethouder en die gaat nu antwoord geven.

De heer Heijkoop: Ja, en het was geen klus, het was zelfs een karwei. Maar u heeft, kijk, we moeten ons realiseren dat je probeert alles te doen wat binnen je mogelijkheden ligt en we zijn echt, ik durf echt te stellen, er wordt nu echt nog steeds flink doorgebouwd. Maar je ziet ook wel zeker in de duurdere segmenten dat sommige ontwikkelaars toch even pas op de plaats maken. Omdat bijvoorbeeld op Stadswerven worden er nu ook woningen ontwikkeld waarvan de markt toch zegt van, ja, dat gaat richting de 6000, 7000 euro per vierkante meter, we maken even pas op de plaats. Nou, dat gedrag zie je gewoon in de markt. Bij de sociale huurwoningen zie je dat echt wel wat minder. Daar tobben we vooral met de forse prijsstijgingen, dus wat kan je nog bouwen voor het bedrag dat je beschikbaar hebt? Maar ik zie ons daar echt gewoon de voortgang nog steeds maken. Witte dorp gaat echt gebouwd worden, in de Vogelbuurt, aan de Mariastraat daarachter, daar wordt echt flink gebouwd. We hebben op de Colijnstraat gaat binnenkort gaan we daar echt wel verder mee. Maar goed, in de Bouwmonitor zult u een hele lijst krijgen, dan zult u zien dat we die getallen echt wel gaan halen. Laat onverlet dat als je over het hele spectrum kijkt, kijk, u wil echt geen wethouder horen die namens het college zegt van, nou, het is allemaal zo ingewikkeld, ik ga maar even wat anders doen en we zien het in de toekomst wel. Maar u heeft ook gezien afgelopen week bijvoorbeeld, de doorstroming senioren.

Nou, wat is er belangrijk om de doorstroming senioren voor elkaar te krijgen? Dat is een aantrekkelijk alternatief. Nou, collega Burggraaf sprak vorige week over het Knarrenhof-achtige project aan de Prunuslaan. Nou, je ziet daar ook een aantal omwonenden hun zorgen uitspreken. Ja, sorry, voorzitter.

De voorzitter: Ik wil even de wethouder onderbreken. Wij hebben hier een CO2-meter en die geeft aan dat het op dit moment hier toch voor de gezondheid, ik geef niemand daar de schuld van, maar ongezond gaat worden. En ik merk ook wel op dat we een beetje tegen de tijd aanlopen.

De heer Van Dam Timmers: Ja, voorzitter?

De heer Katif: Voorzitter?

De voorzitter: Ja, centraal afronden? Ik hoor nu van de griffie centraal afronden gewoon nu dus.

De heer Safranti: Mag ik nog één vraag stellen en daarna afronden?

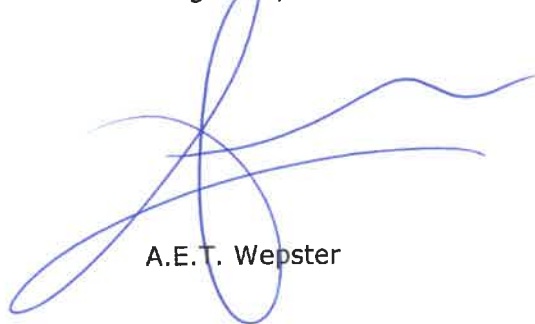
De voorzitter: Nee, ik geef eventjes aan, wij hebben dat ding hier niet voor niks dus ...

De heer Van Dam Timmers: Voorzitter, laten we dan ook afronden? En dan constateer ik dat dit probleem ook op scholen aan de hand is en dat we daar dus ook wat aan kunnen doen.

De voorzitter: Ik stel dat we de overige onderwerpen dat we die nog, mocht daar nog wat over gezegd worden, dat we dan de raad daarvoor hebben. Dan wil ik bij deze afsluiten en u verzoeken om zo snel mogelijk hier weg te wezen. Dank u wel.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 19 december 2023.

De griffier,

A.E.T. Wepster

De voorzitter,

A.W. Kolff